

ΕΛΛΗΝΙΚΑ
ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΜΑΝΣΤΡΟΥΟΛ

Θεραπεύει ριζικώς την
αυτον περιόδον των γυναικών
και υστερογενεών

Καταπαύει τους πόνους
των νεφρών της ουλίας, την
ημικρανία, εξάνθημα και
λοιπάς μαυροχίας της ατάτου
περιόδου

ΠΑΡΗΓΟΡΟΣ
ΑΓΓΕΛΟΣ

ΤΩΝ ΠΑΣΧΟΥΧΩΝ
ΓΥΝΑΙΚΩΝ

ΑΡΙΣΤΟΝ ΕΜΜΗΝΑΓΟΓΟΝ

Γεν. αντιπρόσωπος Α. ΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΝΙΓΓΟΣ 12

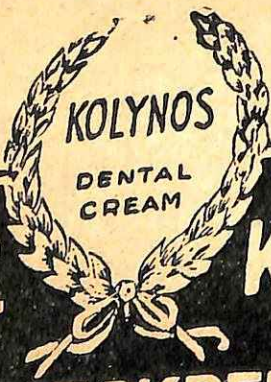
ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΝ

Ασφαλίς
τά
χρήματά σου

5%

Ικανοποιεί
το
υπόλοιπόν σου

ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΚΟΛΥΝΟΣ

ΚΟΛΥΝΟΣ

ΟΔΟΝΤΟΚΡΕΜΑ

“ΠΟΛΥΒΙΟΤΕΧΝΙΚΗ,”

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ

ΤΕΧΝΩΝ

Έκτελούνται σχέσεις φύσεως
τυπογραφικαί και διβλιοδετι-
και έργασίαι

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑΙ ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΙΚΟΝΩΝ
ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ

ΠΟΛΥΧΡΩΜΙΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΓΕΡ 29

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ΑΧΑΡΝΩΝ 244

Ίσως ώραία μέ την

ELIDA

Το Σαπούνι
που διατηρεί
την δερματι-
τα του δερμα-
τος είναι το:

SAVON
Favorit

‘Η Ουλίτις

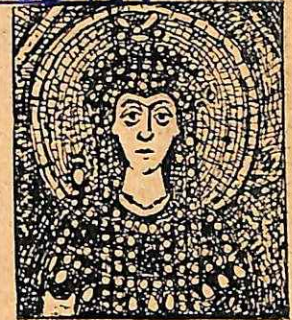
θεραπεύεται μέ τό

ΣΑΝΟΖΥΛ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΕΧΝΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΥ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΑΡΙΘ. 60
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΜΑΓΕΡ 29

ΔΙΕΥΘΥΝΤΑΙ
Κ. ΜΠΑΣΤΙΑΣ
Β. ΜΑΛΑΤΑΚΗΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Έτησία Δρ. 200
Έξαμηνος 100
Τρίμηνος 50
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ: Λίρα 1

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΜΗΤΣΑΚΗ

Ο Μητσάκης είχε πολλά χρόνια που δεν έδημοσίευε πιά. Μά το χέρι του δεν είχε σταματήσει

ούτε μίαν ώρα από το γράψιμο. Ο θολωμένος νους του ανθρώπου που έγραφε την «Θλίψη του μαρμαρό» και την «Παναγία τη Μεγαλομάτα» έβγαζε μπερδεμένα διανοήματα, που δεν τα έδιάβαζαν όμως, γραμμένα όπου τύχη, με ολιγώτερη ευλάβεια οι πιστοί του. Και είχε ένα πληθός αμέτρητο από πιστούς και θαυμαστάς, εις τους κύκλους των νέων δημοσιογράφων πρώτα - πρώτα, των νεωτέρων λογίων ύστερα. Άλλά πώς έπερνούσε ο Μητσάκης τον χειμώνα του 1911 - 1912; Τις νύχτες στα δημοσιογραφικά τραπέζια, εις τις ανοιχτές αυλές των τυπογραφείων των έφημερίδων και όχι λίγες φορές εις τον δρόμο.

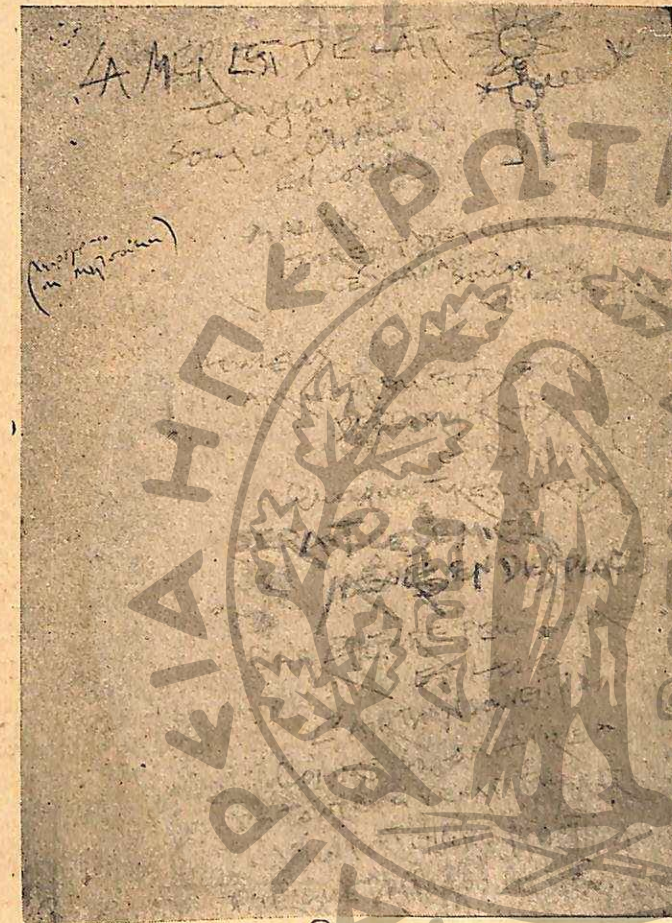
Πιο πριν είχε κάποιο δωμάτιο και επιτέλους έμαζεύετο με το κρύο εκεί, αλλά ή σπιτονοικοκυρά του ήρυν έσα-ίστα την πιο σκληράν εποχή, την βαρυχειμωνιά εκείνης της χρονιάς, για να τον πετάξει έξω του έκλεισε το δωμάτιο και ο Μητσάκης είχε μείνει πιά στον δρόμο. Η αξιοπρέπεια του — και την έφύλαξε και εις όλην την περίοδο της σκοτισμένης διαγονητικής ζωής

του — τον έκανε να κρύβη το διώξιμό του. Άλλά το πράγμα ήτο ολοφάνερο. Δεκαοκτώ σχεδόν χρόνια από τότε,

και είναι κάτι που το βλέπω σαν να έγινε χθές.

Ο Μητσάκης ο καυμένος ένα όπλο είχε για την βαρυχειμωνιά: την χιλιοτραπημένη μαύρη μανδύα του — ένα είδος μπερ-τας και παλτοῦ — που μέρος μόνο από το σώμα του έσκέπαζε. Ήρχετο στα γραφεία της «Ακροπόλεως» για να βρή κι αυτός λίγη ζέστη στο φως του γκαζιού που έχρησίμευε σε όλους μας για σόμπα. Ήτο ή μακαρία εποχή που οι εται-ρίες δεν έχρεωναν τις έφημε-ρίδες ούτε για το γκαζί ούτε για το ηλεκτρικό, και τον χει-μώνα οι λάμπες του γκαζιού έκαιαν ημέρα - νύχτα στην «Α-κρόπολι», μια και έλειπαν τα ξύλα για θέρμανση. Αυτή ή ζεστασιά του γκαζιού κρατούσε τον Μητσάκη, όπως κρατούσε και τους άλλους έμάς, σε κά-ποια ευθυμία. Άλλά το πνεῦμα του Μητσάκη σπινθήριζε πε-ρισσότερο από όλων των άλ-λων, τάχα, γνωστικών.

Το βήμα του εις το μεγάλο δωμάτιο που έχρησίμευε για γραφείο της συντάξεως ήτο τρικυμιώδες, όπως πάντοτε. Κάθε τόσο ο μάιτρ — αυτός ήτο ο τίτλος που του έδιδαν — έτίνασσε το κεφάλι του και το δέξο γένι του έδλεπε τότε προς την όροφή. Τις νύχτες έμα-ζεύοντο στο μεγάλο δωμάτιο

Ένα παράδοξο χειρόγραφο του Μητσάκη

για να ζεσταθούν στο φως του γκαζιού, ο Θ. Συναδινός, ο Στάμ. Στάμ., ο μακαρίτης ο Γιάννης ο Δαμηλάτης που έχαθη το 1921 εις τὸ Ἀφίδν - Καραϊσάρ πολέμων με τὴν θρυλικὴν ἀνδρεία πὺν ἔδειξαν ὅτι ἔχουν οἱ ἄνθρωποι τῆς δημοσιογραφικῆς δουλειᾶς, ὁ Μήτσος Σφήκας, τώρα τραπεζιτικὸς υπάλληλος, ὁ Ἀνδρέας ὁ Γριδογιώργος, δημόσιος καὶ αὐτὸς τώρα σὲ κάποιαν ἐπαρχία υπάλληλος, ὁ Χάρης Σταματίου, ὁ Φτέρης, ὁ υποφαινόμενος πὺν δὲν ἔκαναν προσδοσίαν στὴν δημοσιογραφικὴν δουλειά, καὶ ἄλλοι ὀλιγώτεροι τακτικοί. Ὁ μανδύας τοῦ Μητσάκη, ὁ χιλιστρουπημένος καὶ χωρὶς κουμπιά, ἀνέμιζε καὶ ἐγέμιζεν ὅλο τὸ δωμάτιο.

— Μάιτρ, εἰσθε ντυμένος ἰδιοτρόπως, τοῦ ἐλέγαμε.

— Ἰδιοτύπως, κύριε, ἰδιοτύπως, ἀπαντοῦσεν ὁ Μητσάκης καὶ ἐκουνοῦσε πρὸς τὰ πάνω τὸ πηγούνι του.

Ὁ ποιητὴς Σωτήρης Σκίπης εἶχεν ἔρθει τότε ἀπὸ τὸ Παρίσι καὶ μᾶς ἐπεσκέπτετο τακτικά. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ ὅμως ἔφερε καὶ τὴν σειρά τῶν βιβλίων του γιὰ νὰ τὰ χαρίσῃ στὸ Μητσάκη.

— Σὰς χαιρετίζω ἀσκεπῆς, εἶπεν, ὅταν ἐπλησίασε τὸν μάιτρ.

— Ἀσκεπῆς, ἔκανε ὁ Μητσάκης καὶ ἐτίναξε πάλι πρὸς τὴν ὀροφὴ τὸ πηγούνι του.

Ὁ Σκίπης, πὺν εἶχε σταματήσει ἀπὸ τὸ ἀπρόοπτο καλαμποῦρι, ἔκανε:

— Κύριε Μητσάκη...

— Εἶμαι ὁ κύριος Μητσάκης, εἶπεν αὐτός. Ἀγαπῶ τὸν Μητσάκη, πῶς...; Πραγματικά ὁ Μητσάκης δὲν ἤθελε ν' ἀκούῃ τὸ πραγματικὸ του ὄνομα. Μητσάκης μπορεῖ νὰ ἦτο ὅλος ὁ κόσμος πλὴν αὐτοῦ. Τὸ ὄνομά του πολλὰ χροῖα πιά, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πὺν εἶχεν ἀλλάξει γι' αὐτὸν ὁ ρυθμὸς τοῦ κόσμου, εἶχε γίνῃ Μητσάκης. Μὲ αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸν προσφωνοῦν ὅσοι τὸν ἤξεραν, ὁσάνκις δὲν τὸν ἐφώναζαν μάιτρ.

Ἀπὸ ἐνωρίς πάλι ὁ Μητσάκης εἶχε γεμίσει τὰ περιθώρια τῶν ἐφημερίδων καὶ τόσα ἄλλα κομμάτια χαρτιά με τὰ χειρόγραφα του. Ἦσαν γαλλικοὶ στίχοι με πλουσίαν ὁμοιοκαταληξία ἀλλά, χωρὶς, ὅπως συνήθως, κανένα νόημα· ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀνάμεσα εἰς τοὺς στίχους, στίς ἄκρες, ἀπὸ κάτω, ἀπὸ πάνω, ἐζωγράφιζεν ἄνθρωπους καὶ ζῶα πὺν εἶχαν πόδια ἢ ἄλλα μέλη ἀπὸ ἐλατήρια. Ἀδύνατο νὰ ἔδλεπε κανεὶς αὐτὰ τὰ ἀνθρωπάκια καὶ νὰ μὴ ἐσκέπτετο κάτι

γιὰ τὸν ζωγράφου των. Καμμιά φορὰ ἐμπέδευε στὰ γαλλικὰ γράμματα καὶ ἑλληνικά, καὶ καμμιά φορὰ — πολλὸ σπάνια ὅμως — ἔγραφε καὶ ἑλληνικοὺς στίχους με πλουσίαν ἐπίσης ρίμα, ἀλλὰ χωρὶς κανένα νόημα.

Ἐνα ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ ποιήματά του πὺν εἶχε περισσότερα ἀπὸ τὰ ἄλλα νόημα, τὸ ἦρε σὲ ἓνα κομμάτι χαρτὶ ὁ Φτέρης, νομίζω, καὶ σὲ λίγο ἐγίναν οἱ στίχοι του κοινὸν κτήμα τῆς παρέας. Πολλοὶ ἀπὸ τὴν παλιὰν ἐκείνην συντροφιά θὰ τὸ θυμοῦνται ἀκόμη.

Ἐκεῖθεν δὲ τῆς Ζαχλωροῦς ἐκτείνεται πεδίων, τὰ μάλιστα δὲ εὐθυμον, τὰ μάλιστα διαδίων.

Αὐτὸ ἦτο ἀπὸ τὰ ἑλληνικὰ ποιήματα πὺν εἶχαν κάποιο νόημα. Τὰ περισσότερα ὅμως γραψίματα πὺν τὰ εὗρισκαμε στὰ περιθώρια τῶν ἐφημερίδων, σὲ φακέλλους, σὲ πατημένα χαρτιά, καὶ τὰ ἐμαζεύαμε καὶ τὰ ἐφυλάγαμε με σεβασμὸ κανέναν εἰρμὸ δὲν εἶχαν, καμμιάν ἔννοια στὴν σειρά.

Ὅσο ἐπερνοῦσεν ἡ ὥρα ἐκείνην τὴν βραδεῖα — εἶχαν περάσει καὶ τὰ μεσάνυχτα — ἡ παρέα λιγόστευε, ἕνας ἕνας συντάκται καὶ ἐπισκέπται ἐτραδοῦσαν γιὰ τὰ σπύτια των.

Στὰς δύο ὕστερα ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, ὁ Γιῶργος — ἕνας ἀσθενικὸς νέος ἀπὸ τὴν Κόρινθο πὺν ἐσπούδαζε εἰς τὸ γυμνάσιο τὴν ἡμέρα καὶ τὴν νύχτα ξενοχτοῦσε κουβαλῶντας χειρόγραφα στὸ τυπογραφεῖο καὶ γράφοντας πεζὰ ποιήματα — μᾶς ἔκανε νὰ καταλάβουμε πῶς ἦτο καιρὸς νὰ ἀφίσουμε τὴν ζεστασιά τοῦ γκαζιού. Ἀλλὰ ἐδῶ καὶ κάμποση ὥρα τὸ κέφι καὶ ἡ διάθεσις τοῦ Μητσάκη εἶχαν κοπῇ καὶ τὸ δέξυ πηγούνι του δὲν ἐτινάσσετο πρὸς τὰ ἐπάνω γιὰ νὰ δείξῃ κάποιαν ἐσωτερικωτέρα εὐχαρίστηση.

Μοῦ εἶχεν ἔλθει εἰς τὸ νοῦ μου ὅτι ὁ μάιτρ ἔμενε χωρὶς δωμάτιο καὶ ἐνοίωσα ὅτι τὸ κρῦο δὲν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ κοιμηθῇ καὶ αὐτὴ τὴν νύχτα πάνω στὸ τραπέζι τῆς «Ἀκροπόλεως».

Σὲ μιὰ στιγμὴ ὁ Μητσάκης ἤρθε κοντά μου καὶ με ἐκύτταξε με τὸ ἓνα μάτι του — τὸ ἄλλο νομίζω δὲν ἔδλεπε πολὺ καλά — κολλώντας τὸ δέξυ γένι του στὴ μύτη μου.

Ἦτο περισσότερο ἀπὸ ἓνα ὁλόκληρο λόγο αὐτὸ τὸ βουβὸ του κύτταγμα.

— Πηγαίνομε, μάιτρ, τοῦ εἶπα.

Κατεβήκαμε χωρὶς νὰ μιλοῦμε, γιὰτὶ ἔξω ἐφυσοῦσε πολὺ καὶ ὁ παγωμένος ἀέρας καὶ τὸ κρῦο ἔκοβαν τὴν ἀναπνοή.

Ὁ χιλιστρουπημένος μανδύας του ὅμως δὲν ἀνέμιζε πιά, γιὰτὶ ὁ καῦμένος ὁ μάιτρ, ἐκρύωνε καὶ τὸν εἶχε διπλώσει γύρω ἀπὸ τὸ κορμί του σφιχτά — σφιχτά. Ἐκαθόμουν τότε σὲ μιὰ πάροδο τῆς ὁδοῦ Σόλωνος, εἰς τὴν ὁδὸ Μαντζάρου, καὶ ἐφθάσαμε με τὴν ἴδια σιωπὴ ὡς τὸ δωμάτιο. Μόνο μέσα ἐκεῖ, στὴν κάποια ζέστα τοῦ κλειστοῦ χώρου, ὁ Μητσάκης εἶχε ξαναβρῇ τὸ σπινθηροβόλημα τοῦ ἑαυτοῦ του.

Τὴν ἴδιαν ὥραν ἀκούστηκεν ἡ μπόρα πὺν εἶχεν ἀρχίσει κι' ὅλας καὶ χτυποῦσε στὶς πλάκες τῆς αὐλῆς. Ὁ Μητσάκης ἀνοῖξε τὴν πόρτα, ἀκούσε λίγο τὴ βροχὴ καὶ μοῦ εἶπε τινάσσοντας τὸ πηγούνι του πρὸς τὴν ὀροφὴ.

— Ἦχος αὐλῆς. Πῶς...

Καὶ ἀρχισε νὰ γελά καταευχαριστημένος γιὰ τὸ καλαμποῦρι του, πὺν μοῦ φαίνεται ὅτι εἶχε γίνῃ μεταξὺ τῶν λέξεων αὐλοῦ καὶ αὐλῆς.

Πόσο καιρὸ ἔμεινε εἰς τὸ δωμάτιό μου; Ἡ βαρυχειμωνιά εἶχε βασιλέψει ἐκεῖνο τὸν χρόνον κάπου ἓνα μῆνα συνεχῶς, καὶ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ κανένας λόγος περὶ ἐπιστροφῆς τοῦ μάιτρ εἰς τὰ τραπέζια τῆς «Ἀκροπόλεως».

Ὑστερα, ἓνα πρωὶ πὺν εἶχε πιά καλωσυνέψει καὶ ὁ καιρὸς ἐμύριζε ἀνοιξί, ὁ Μητσάκης ἐφυγε χωρὶς νὰ γυρίσῃ τὸ βράδυ. Καὶ οὔτε τὴν ἄλλη νύχτα ἐγύρισε, οὔτε τὴν ἄλλη, οὔτε ποτὲ πιά. Εἶχεν ἀφήσει κάμποσα χαρτιά με ἀνθρωπάκια με ἐλατήρια καὶ με γαλλικοὺς στίχους πὺν ὑπεγράφοντο με διάφορα τὰ καθένα ψευδώνυμα, καὶ ἀπὸ αὐτὰ μοῦ βρίσκονται ἀκόμη μερικὰ φυλαγμένα με ἱερὰν ἀγάπη, γιὰτὶ τόσο ζωντανὰ μοῦ θυμίζουν μιὰ περασμένη ἐποχὴ.

Ἐκεῖνο τὸ πρωὶ, πὺν ἐφυγε γιὰ νὰ μὴν ἐπανεέλθῃ πιά στὸ δωμάτιο, τοῦ εἶχα, ὅπως ἐγίνετο τακτικά, κάνει αὐτὴ τὴν ἐρώτησι:

— Θὰ ξαναγυρίσετε τὸ βράδυ, μάιτρ;

— Θὰ ἐπαναῖδωθῶμεν φεῦ, εἶπεν ὁ Μητσάκης, ὅπως τὸ ἴδιο καὶ αὐτὸς κάθε πρωὶ στερεότυπα ἔλεγε.

Ἀλλὰ δὲν ξαναῖδωθήκαμε: Οἱ δικοὶ του τὸν ἐμάζευσαν τέλος καὶ τὸν ἐκλείσαν στὸ Δρομοκαίτειο. Αὐτὸ ὅμως ὕστερα ἀπὸ καιρὸ πολὺ τὸ ἐμάθαμε.

Κ. ΦΑΛΤΑΪΤΣ

Ἀκούστηκαν καναδυὸ μισοπνιγμένες κραυγές...

Γ. ΔΕΝΔΡΙΝΟΥ

ΕΝΑΣ ΦΟΝΟΣ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

ΔΙΗΓΗΜΑ

ὁ μεγαλύτερο φταίσιμο ἦταν τῆς Δήμητρας, αὐτηνῆς τῆς λαμπασμένης, πὺν δὲν ἔκαμ' ὅλη μέρα πάσο κοντ' ἀπ' τὸ Νότι, τὸν ὕγιό τ' ἀφεντικοῦ.

Καὶ κεῖνος πάλι φρονότανε μαζί της, κεῖ μπροστά στὰ μάτια ὅλων τῶν τρυγητάδων καὶ τοῦ ἰδιανοῦ τ' ἀρραβωνιαστικοῦ της, πολὺ πρόστυχα καὶ ξαδιάντροπα, σὰ νὰ μὴ λογάριζε κανένα, μὰ κανένα!

Ψι-ψι, τὰ κρυφάγελα δίνανε καὶ

πέφτανε, καί, ὅπως συμβαίνει συχνά, πὺν τ' ἄδικο πέφτει με τὸ μέρος τοῦ

Βέβαια, δλ' αὐτὰ ὁ Βαγγέλης τὰ μαθε ἀπ' τοὺς δικούς του, σὰν ἦθε, βαρυστημένος ἀπὸ τὸ θαλασσοδάρμα, κι' εἶπε πῶς ἤθελε νὰ παντρεφτῇ καὶ νὰ ἑταποστάσῃ, καὶ γύρευ' ἔτσι, με τρόπο, νὰ μάθῃ τῆς καθεμῆς τὰ κατὰ... Καὶ τώρα πάλι κόντηνε ἡ θέαστα... Καὶ τὸ πῆς... πῆς... Μὰ ὁ διάβολος τὸν εἶχε καρφώσει, — λὲς ὁ διάβολος τὸν εἶχε καρφώσει, — καὶ τοῦχανε μάγια κατωμένα, — κι' ἀπ' ὅλες προτίμησε κίνηνε πὺν γυάλιζε — εἰν' ἀλήθεια — πὺν πολὺ καὶ μίλαε μ' ἓναν τρόπο ζαχαρένιο!

Ἀκουε... ἄκουε σφυγτὸς, ἀμίλητος, φουρκισμένος...

Στὸ τέλος ἀσηκωνότανε κι' ἐφευγε φωνάζοντας:

— ὦ! ἀδερφέ!... ἀφήστε με... ἀφήστε με πιά!

Ἡ ἀδῶα, ἡ τόσο τίμια καὶ τόσο ῥηχὴ στὸ βάθος τῆς ψυχῆς τοῦ δὲν παραδεχότανε πῶς ἡ Δήμητρα μπόρειε νάτανε πράγματις τέτοια, κι' ἀρραβωνότανε ἀπὸ τὸ πρῶτο χερσὺν πὺν τύχανε μπροστά της.

«Συκοφαντίες!».

Ἐνας με τὸν ἄλλο, βλέποντας πῶς ἄδικο πασκίκανε, ἀποτραβήχτηκαν ὅλοι τοῦ οἱ δικοί, κι' οἱ πὺν στενοὶ δὲν τοῦ μίλαγαν πιά γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Τὸν ἀφήσανε στὸ γούστο τοῦ διατηρώντας ὅμως μέσα τους, βαθειά, κάποιον ἀόριστο φόβο πῶς κάτι κακὸ θὰ βγαίνει ἀπ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεση...

Συκοφαντίες! Μὰ τώρα;

Εἶπε — μέσα του — νὰ τῶστερον ὁ Θεὸς κόπο, ταμπλά, μαλλίνο, καὶ δὲν ἔξρω τί ἄλλο ἀκόμα. Τοῦδῶτανε νὰ βοῖση, νὰ καταραστῇ, νὰ βλαστημήσῃ τὸν ἑαυτοῦ του, ὅλο τὸν κόσμον κι' ἐκείνη, νὰ σκίσῃ τὶς σάρκες του, νὰ τρέξῃ καὶ νὰ τοὺς πνίξῃ, καὶ κείνονε καὶ κείνη... ὦ! καὶ νάνοιγε, καὶ δὰ μπροστά του, ἡ γῆς καὶ νὰ τοὺς κατάπινε!

Κι' ἐσκυφε... ἐσκυφε... Μὰ θαρρεῖς καὶ κάποια περιπαίχτρα δύναμη τὸν ἀσήκωνε, τὸν ἀσήκων' ὁλοένα, καὶ τὸν ἔδειχνε σ' ὅλονε τὸν κόσμον πὺν τότε δαχτυλόδειχτε χασκογελώντας...

Ἀκόμα ὁ ἥλιος δὲν εἶχε βασιλέψει πὺν τὸ γεγονὸς μαθεύτηκε κιόλας σ' ὅλο τὸ χωριό!

Μούχρωνε πὺν ὁ Βαγγέλης κίνησε γιὰ τὸ σπῆτι τῆς Δήμητρας. Πήγαινε σύριζα στὰ μουράγια, καὶ τὸ βάϊσμα τοῦ κεφαλοῦ τὸν ἔδειχτε καμποῦρη.

Μιὰ γειτόνισσα τόνε σταμάτησε καὶ τὸν ἀρώτησε ἂν τοῦ γουστάρανε... οἱ χυλοπῆττες γιὰ νὰ τῶστερον, στερονότερα, μερικὲς!

Τράβηξε τὸ δρόμο του, χωρὶς νὰ δόσῃ ἀπόκριση, ἐνῶ πίσωθ' ἐτοῦ ἔκαγε, σὰν καμτσικιά, ἓνα ξερόγελο πὺν τὸν ἄγγιζε, βαθειά, στὴν καρδιά.

Ἐξω, στὴν ἀλὴ, βόηκε τὴν Δήμητρα, τὴ μάνα της καὶ τὸ μικρὸ της ἀδερφό.

Κολησπερίσε βουροκωμένα.

— ὦ! λαλά! τὸ ξοάνό μου! τὸν ὑποδέχτηκε ἡ ἀρραβωνιαστικιά του, πετώντας ἀνάμεσ' ἀπ' τὰ ματωμένα χεῖλια της τὴ μυτερή της γλώσσα.

Και τώρα στέκει μονοπόδαρος, σατισμένος, μούδιασμένος.

Δεν ήταν η πρώτη φορά που το πάθαινε αυτό. Πάντα, άμα τύχαινε κοντά της, δὲ μπόραε ν' ἀντέξῃ σὲ κείνηνη τη γοητεία τῶν ματιῶν της. Λύγαιε, γονάτις ἡ ψυχὴ του, γινότανε σκλάβος της, καὶ ποτὲ του, οὔτε μιὰ φορὰ, δὲν ἀναρωτήθηκε: «Γιατί;».

Στὸ τέλος, μετὰ κάμποση σιγή, στέναξε:

— Δήμητρα, μπορῶ νὰ σοῦ πῶ;

— Μπᾶ; ἔχουμε καὶ μυστικά; Κι' ἀπὸ τώρα; Χαχαχά!

Τραβήχτηκαν πὶδ πέρα, κοντὰ σ' ἓνα σωρὸ λιανόκλαδα. Ἐκοψ' ἓνα τσάγχο καὶ τὸ ξεφλούδαε μὲ τὸ νύχι του. Κατόπι, μ' ἓνανε κλαψάριστο τόνο στὴ φωνή, τὴς εἶπε:

— Θὰ σὲ πάρῃ; Θὰ σὲ πάρῃ, κάνε, «αὐτός»;

— Τί ἔκαμε λέει; Ποιὸς «αὐτός» νὰ μὲ πάρῃ; Σὰν καὶ δὲν εἶσαι στὰ καλά σου ἀπόψε! Τσ...

Δὲν ἤθελε νὰ πιάσῃ μαλώματα, νὰ φωνάξῃ νὰ κάμῃ ντόρο. Κι' ἔφυγε, σύντομα, θολουριασμένος...

Ἀνταριασμένος ἦταν ὁ νοῦς του καὶ παραπάτειε σὰν νᾶταν μεθυμένος. Κι' ὅμως οὔτε σταλιά νερὸ εἶχε βρέξει τὸ στόμα του! Τόχε ξεχάσει— ἀπὸ νωρίς, ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα—σὰν ὁ κακὸς ἀφέντης τὸν παραγυιὸ του!

Πήγαινε στὰ κουτουροῦ, περπάτειε καὶ μονολόγαε...

Κατέβηκε ὡς τὸ μαγαζὶ ποὺ ἦτανε στοῦ χωριοῦ τὴ μέση.

Ἀπ' ἀπὸ τὴν πόρτα, διακρινόταν ἀκόμα, στὸ σουρούπωμα, ἡ ἐπιγραφή μὲ τὰ μεγάλα κανελιά γράμματα:

ΠΑΝΤΟΠΟΛΕΙΩΝ
Ο ΑΓΗΘΟΣ ΒΑΣΕΙΔΙΩΣ-ΒΩΙΘΗΑ
ΖΑΧΑΡΕΙΑ ΠΑΙΠΩΝΑ

Καὶ σὰν ἔμπαινε κανεὶς, καταντίκρνα, στὸν τοῖχο, ἀπὸ πάνω ἀπὸ δυὸ κακοζωγραφισμένα, σὲ σχῆμα Χ, σπαθιά, ξεχώριζε τὸ δίστιχο:

«Ἰσαμ' ἓνα... πεπονάκι

ἔχω στὴν καρδιά φαρομάκι!».

Κι' ἀποκάτω πάλι:

«ΠΗΣΤΟΣΕΙΣ... ΤΗΣ ΜΑΙ-
ΤΡΙΤΗΣ»!

Ἐκεῖ εὔρισκες τὸν καφέ σου, βαφές γιὰ τὰ ρούχα καὶ τ' αὐγά, κρέις κάθε Σαββάτο,—καθὼ; καὶ τὴν ἄλλη καὶ τὴν παράλλη, ἂν δὲν πουλιότανε—κι' ἀποβοαδὶς τῆς ἴδιας μέρας κοκορέτσι μεροακλίδικο, πιπερωμένο, εὐωδιαστό. Σκόρδα δὲν ἔλειπαν ποτέ, βδέλλες, κι-νῖνο, ψάρι παστό, καὶ κάποτε φιλομα-

ρίδα φρέσκια, μ' ἓνα λόγο, ὅτι κιὰν ἐξήταες,—μπόρειες κιόλας νὰ μπαρ-μπεριστῇς!

Καὶ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα καὶ τῆς χελώνας τὸ φτερό!—καὶ μόνο φέρε-τρα «πάσεις τάξιους» δὲν ὑπάρχανε γιὰτὶ γιὰ τοὺς ἀποθαμένους ἦτανε τὸ κοινὸ φέρετρο τῆς ἐκκλησιᾶς, μὲ μικρὸ νοῖκι...

Ἦτανε καταφύγιο γιὰ τοὺς ξένους, τοὺς διαβατικούς, καὶ γιὰ τοὺς ντόπιους τόπος γλεντιοῦ κάθε Σαββατο-κύριακο.

Ὁ Βαγγέλης μπῆκε καὶ στάθηκε, κοντὰ στὴν πόρτα, ἀμίλητος, σκοτου-ριασμένος. Δὲν εἶχε νοῦ, κι' αὐτὸ ποὺ τοῦ ζούλαε τὴν καρδιά ἦτανε τόσο φοβερό!

Περίγυρα σ' ἓνα σιδερένιο τραπέζι, κοντὰ στ' ἀνοιχτὸ παρὰθυρο, πλαῖ στὸ τᾶκι, ὁ Νότης μ' ἄλλους δυὸ παίζανε χαρτιά, κι' ὁ μαγαζάτορας καθισμένος κι' αὐτὸς κοντὰ τοὺς ἔκανε τὸν... κηροκράτη! (Ἀπὸ νωρίς εἶχε σπάσει τὸ δοχεῖο τῆς λάμπας, τὸ λαδολύχναρο εἶχε ἀπὸ καιρὸ πολύνε τρυπήσει, κι' ἀκόμα ἐν' ἀλοφωμένο σαμπτάνι ποῦχανε εἶχε κι' αὐτὸ χαθεῖ—τί παραδόξη σύμ-πτωση ἀλήθεια!). Καὶ μάλιστα, καθὼς κοίταε καὶ τῶν τριονῶν τὰ χαρτιά ἔδινε σοφές, σοφώτατες συμβουλές!

— Καλῶς τον! ἔκαμε μόλις μπῆκε ὁ Βαγγέλης. Ἐλα, .. ἔλα κάτσε νὰ κάμῃς συντροφιά στὰ παιδιὰ... καὶ σὲ μένα μιὰ περσεῖα... Χαχά! δὲ στῶπα, Σιδεράκη μου; Ὁ φάντε κού-πας θὰ σὲ βάλῃ μέσα!... Ἀμ ἔπρεπε νὰ τὸ ξέρης. Δὲν ἔκαμε σκούφια καὶ γιὰ λόγου του!

Γέλασ' ἀκόμα, καὶ καθὼς ἀσηκωνό-τανε γιὰ νὰ δώσῃ στὸ Βαγγέλη τὴ θέση του καὶ τὸ κερί, ἡ τουλωμένη του κοιλιὰ κουτροβαλήθηκε κατὰ κάτω, σὰν ἀσκι γιομάτο λάδι!

Ψευτογέλασε κ' ἡ Βασίλω, ἡ γυναῖκα του, ποὺ καθόταν ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὸ τεζάκι, κι' ἄλλαξε μὲ κάποιονε τῆς πα-ρέας τοῦ Νότη μιὰ κρυφὴ ματιά...

— Καθένας μὲ τὴ σειρά του! μουρ-μούρισε κείνος μὲς' στὰ δόντια του, σά-χχοντας στὰ δάχτυλά του σὰ βεντάγια τὰ χαρτιά.

Ὁ Νότης παράγγειλε, ἀπὸ λογαρια-σμό του, ἓνα οἷζο γιὰ τὸ Βαγγέλη.

Οἱ ἄλλοι διαμαρτυρήθηκαν. Τὸ κέ-ρασμα—εἶπανε—πρέπει νά'ναι ἀπ' ὅληνη τὴν παρέα.

Κι' ὁ Ζαχαρίας, ὁ μαγαζάτορας, τὰ συμβίβασε πάλι, ἀπροσκάλεστος.

«Ἄς τὸν κερνοῦσαν ὅλοι κι' ἔτσι κανένας δὲ θά'τανε παραπονεμένος,

καί, σίγουρα, οὔτ' ὁ Βαγγέλης θὰ δυο-αρεσιόταν... Κι' αὐτὸς... βέβαια κι' αὐτὸς δὲ μπόραε νὰ μὴν τότε κεράσῃ ἓνα! ἔ...».

Τὸ ἓνα κέρασμα γίνηκε δυό, καὶ τὰ δυό...

Ἐκατσε κάμποσην ὥρα ἐκεῖ ὁ Βαγ-γέλης. Ἰσαμε ποὺ τέλειωσε τούτη κι' ἄλλη μιὰ παρτίδα. Διάβολε! Εἶχ' ἔρ-θει κάποιος του κουμπάρου τοῦ Ζαχα-ρία καί, ψι-ψι, τότε κράτησε μιὰν ὥρα κεῖ δὰ πέρα, πὶς' ἀπ' τὰ σουβάλια τὸ κρηθιόρι!

Τέλος ἦρτε γελοῦμενος...

— ὦ! νὰ μὲ συμπαθᾷς, Βαγγέλη!

— Μπᾶ! δὲν εἶναι καὶ τόσο σπου-δαῖο...

— Οὔτε κι' ἄσχημη δουλειά! πρόσ-τεσαν οἱ ἄλλοι. Καὶ γέλασαν παίζον-τας, ἀναμεταξύ τους, κρυφές ματιές.

Βγήκαν ἔξω. Ὁ οὐρανὸς ἦτανε γε-μάτος ἄστρα, ἡ νύχτα πλατειὰ καὶ διάφανη καὶ τὰ φύλλα ἀναρριγούσανε στὸ πέρασμα τ' ἀνέμου, μὰ μ' ἓναν τρόπο σὰ νὰ παραπονιόνταν...

Ὁ Βαγγέλης ζύγωσε στὸ Νότη καὶ τοῦ εἶπ' ἀγάλια κατὶ, μετὰ, κ' οἱ δυὸ μαζί, τραβήξανε, σιωπηλοί, πέρα, κατὰ τὸ ρημάδι τοῦ Σαράντη.

Μακρυὰ, κάπου ριαζόταν ἓνας σκύ-λος. Ὁ Σάββας θάρρεψε πὼς ἄκουσε τὸ στογγίλισμα μιᾶς κοικουβάγιας.

— Κακὸ σημάδι! μουρμούρισε, κι' ἔκαμε τὸ σταυρὸ του.

Ὁ Σιδεράκης γέλασε.

— Δὲ βαρύνεσαι! Μὴ δίνῃς πίστη σ' αὐτά... Ἐξὸν... ἐξὸν ἂν τίς φάη ὁ Βαγγελάκης!

— Χά! θά'χῃ γούστο... Γέλασε καὶ τοῦτος μὲ τὴ σειρά του. Γελοῦσανε... γελοῦσανε ἀπὸ καρδιά τους, κ' οἱ δυὸ, σὰ νὰ βλέπανε κιόλας τὸ Βαγγέλη μὲ μαυρισμένα μούτρα καὶ πρσιμένα μά-τια!

Ὁ χοντρο-Ζαχαρίας βγήκε νὰ κλεί-σῃ, μὰ ὡς εἶδε λιγοστεμένη τὴν παρέα σίμωσε νὰ μᾶθῃ τὰ καθέκαστα...

— Ἡ πάπια μας ἀποφάσισε νὰ μι-λήσῃ!

— Ἀ!

— Ναί... ναί... θὰ ἰδῇς...

Στάθηκαν ἀλαφιασμένοι, ὅλο αὐτιά. Ἀκούστηκαν καναδυὸ μισοπινγμένε-ς κραυγές... κατόπι ἀκολούθησε μιὰ βα-σανιστικὴ βουβαμάρα...

Ὁ Ζαχαρίας ἔκλεισε βιαστικά, χω-ρὶς νὰ προσέχῃ καὶ τόσο στὴν κοιλιὰ του, μετὰ κ' οἱ τρεῖς μαζί τραβήξανε κατὰ κειθές...

Ἀναστατώθηκε ὅλο τὸ χωριό, καὶ τὰ ριάσματα τῶν σκυλιῶν σμίξανε μὲ τίς στογγιγές κραυγές τῶν γυναικῶν;

«Ὁ Βαγγέλης, ὁ γυιὸς τοῦ Μενινοῦ (ἦτανε παρατσούκλι τοῦ πατέρα του) σκότωσε τὸ Νότη τὸν Ἀγιοβλασίτη... ὦ! ὦ! ὦ!... Τόνη χτύπησε μὲ μα-χαίρι στὴν καρδιά... ὦ! ὦ! ὦ!...».

Σύθαμπα, τὴν ἄλλη μέρα, ἦρθαν ἡ ἀστυνομία κι' ὁ ἀνακριτής. Ἐνας μάρ-τυρας κατάθεσε πὼς ἀρχὴ ἔκαμ' ὁ σκοτωμένος δίνοντας ἓνα χαστούκι στὸ φρονῆ...

Πέρασε, λέει, κι' ἄκουσε τὸ λογο-μάχημα.

— Ἄν εἶσαι τίμιος ἄνθρωπος πρέ-πει νὰ τὴν πάρῃς! εἰπ' ὁ Βαγγέλης στὸ Νότη.

— Αὐτῆνε;... αὐτῆνε;... μιά...

Καὶ ὁ μάρτυρας ἐπανελάβε ὁλόκληρο τὸ διάλογο ποὺ ἰσχυριζότανε πὼς ἄκουσε, μιμότανε μάλιστα τίς χειρο-νομίες τοῦ καθενοῦς τους καὶ τὴ φρονῆ!

Τ' ἀπόγιομα κιόλας ἦρτε εἶδηση πὼς ὁ φρονῆς πῆγε καὶ παραδόθηκε μονάχος.

— «Αὐτὸ — εἶπανε—θ' ἀλαφρώσῃ τὴν ποινὴ του».

Καταδικάσθηκε ὥστόσο σὲ δεκάξη χρόνια φυλάκιση.

Λέγανε, ὕστερα, στὸ χωριό, πὼς ὁ πατέρας τοῦ σκοτωμένου εἶχε μεγάλο μέσο καὶ γι' αὐτὸ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Π. ΔΕΝΔΡΙΝΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ ΤΟΥ ΔΑΒΙΔ

ΨΑΛΜΟΣ ΣΤ΄.

Μὴ μὲ πεισιμῶνεις, Γεχωβά, μὲς' στὸ
[θυμὸ σου ἐπάνω

Καὶ στὴν πολλή σου τὴν ὀργή ἄχ, μὴ μὲ
[βασανίζεις!

Ὡ Γεχωβά, συχώρε με γιὰτ' εἰμαι πο-
[νεμένος,

Γιάνε με, τί ξεχώρισαν καὶ λύθηκαν
[τὰ δατὰ μου!

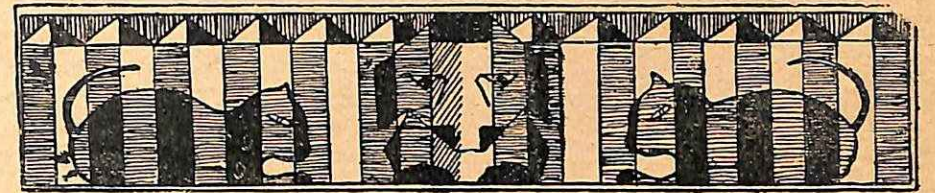
Φουρτουνιασμένη μου ἡ ψυχὴ, καὶ σύ,
[Γιαχβέ μου, ὡς πότε

θ' ἀπομακραίνῃς ἀπὸ μέ;

Γύρνα, Γιαχβέ, τί ἀπόκαμε ἡ ψυχὴ
[μου, γλιτώσέ με

Μὲ τὴν τρανὴ σου, τὴν πολλὴ ἀγαθότη'
[γιατί, Θεέ μου,

Στὸν τάφο ποιὸς σὲ μελετᾷ, στὸν ἄδη
[ποιὸς σὲ ξαίρει;

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑΤΑ

Η ΜΥΘΗ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΟΥΪΦ

ΤΟΥ GEORGES COURTELIN

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

Κυρία. Ἄκου, Τοτό. Σέρεις πὼς ἀπόψε δίνουμε ἓνα δεῖπνο μεγάλο. Θά'χουμε πρό-σωπα ὄχι ἄσχημα καὶ μάλιστα τὸ στρατηγὸ ΣουΪφ, ποὺ ἔχει τὴ μύτη λίγο λειψή ἀπὸ μιὰ σπαθιά, στὸ Τονκίν. Λοιπόν, ἐπειδὴ θὰ φω-νάξῃς χωρὶς ἄλλο: «ὦ! μωρὲ μύτη!» μό-λις ἰδῇς τὸ στρατηγὸ, σὲ προειδοποιῶ, Τοτό, γι' αὐτὸ τὸ πρᾶμα ἂν πῇς μιὰ λέξη, μιὰ λέξη μοναχά, σχετικὰ μὲ τὴ μύτη τοῦ στρα-τηγοῦ ΣουΪφ, θά'χῃς νὰ κάνῃς μαζὶ μου. Μὲ καμμιὰ πρόφαση, Τοτό, δὲ θὰ μιλήσῃς γιὰ τὴ μύτη τοῦ στρατηγοῦ ΣουΪφ, ἀλλίως θὰ φᾶς τόσες ξυλιές... ποὺ θὰ ματώσῃ ὁ πσι-νὸς σου.

Τοτός. Μπᾶ! Ὁλοένα τὰ ἴδια λές καί, στὸ κάτω-κάτω τῆς γραφῆς, αὐτὸς δὲ μα-τώνει.

Κυρία. Δὲ ματώνει ποτέ;... Ἐ λοιπόν, μίλα λιγάκι γιὰ τὴ μύτη τοῦ στρατηγοῦ ΣουΪφ: θὰ ἰδῇς ἂν θὰ ματώσῃ.

Τοτός. Καλὰ, καλὰ δὲ θὰ μιλήσω.

Κυρία. Σὲ ξέρω καλὰ, παληομουτσούνα... Εἶσαι καλὸς διάβολος, γιὰ νά'χῃς τὴν εὐχα-ρίστηση νάσαι... σὲ τέτοιο σημεῖο ποὺ δὲν ἔχω ἰδῇ πὶδ ἀνυπόφορο παιδί! Ἐλα ἐδῶ, δὲν εἶσαι οὐ ποὺ προχτές, δὲν ἦρθαν νὰ δευτη-νῇ;

σοὺν οἱ Κουσσέκ, τρύπωσες μὲς στὴν τραπέζα-ρία λίγο πρὶν κάτσουμε στὸ τραπέζι κι' ὅπως εἶχαμε κεράσεια γιὰ ἐπιδόρπιο ἐδγαλες ὅλα τὰ κουκούτσια μὲ τὰ δάχτυλά σου!

Τοτός. Δὲ μοῦ τὸ εἶχατε ἀπαγορεύσει.

Κυρία. Ἀλήθεια; Μποροῦσα νὰ φαντασθῶ πὼς θά'σουν τόσο συχαμένους, ὥστε νὰ βγάλῃς τὰ κουκούτσια ἀπ' τὰ κεράσεια; Καὶ δὲν πέ-ρασαν πάντε μέρες, Τοτό, ἀπὸ τότε ποὺ ἦρθε νὰ γευματίσῃ στὸ σπίτι μας ὁ παλιὸς συμμα-θητὴς τοῦ πατέρα σου, θυμᾶσαι τότε τί γί-νθηκε;

Τοτός. Τότε ποὺ ἀνοῖξα τὸ καρβέλι κι' ἐβγάλα ἀπὸ μέσα ὅλη τὴν ψίχα;

Μητέρα. Ναί, καὶ ποὺ ξεφλούδισες τὰ ρο-δάκινα. —Τὰ θυμᾶμαι ἀκόμα!... Ὑπέρωχα ρο-δάκινα! ποὺ τάχα καλοπληρώσει τρεῖς δεκά-ρες τὸ καθένα, ἂν ἀγαπᾷς, καὶ ποὺ τάχα το-ποθετήσαι καλλιτεχνικά, στὴ μέση ἀπ' τὸ τραπέζι, σ' ἓνα χρυσάλλινο δοχεῖο!... Ἦταν πολὺ ὠραία, μπαίνουνε στὴν τραπέζα κι' ἐκεῖ ποὺ εἶχα τὰ ροδάκινα τί νὰ ἰδῶ;... ἐκεῖ κιντρινωπὲς σφαῖρες σὰν ἰθρυμένα πό-δια!... (Πικρά). Ὁ κύριος εἶχε ἐπωφεληθῇ ποὺ δὲν τὸν ἐβλεπα, καὶ πῆγε νὰ ξεφλουδίσει τὰ ροδάκινα!

Τοτός. Εἶχα τὴν ἰδέα πὼς ἔκαμα καλὰ. Νόμιζα πὼς ὁ κύριος θά'λεγε: «Μωρὲ μπρά-βο! Αὐτὸ τὸ παιδάκι εἶναι χαριτωμένο! Ξε-φλούδισες μόνο του τὰ ροδάκινα, γιὰ νὰ βγάλῃ ἀπ' τὸν κόπο τοὺς καλεσμένους».

Μητέρα. Εἶσαι ἓνα γουρουνόπουλο, νὰ τί εἶσαι. Ἐλα τώρα, μιλήσε λιγάκι, Τοτό, μίλα λιγάκι, ἔτσι νὰ δοῦμε, γιὰ τὴ μύτη τοῦ στρα-τηγοῦ ΣουΪφ!!!

Τοτός. Ὅταν σοῦ λέω δὲ θὰ μιλήσω, δὲ θὰ μιλήσω.

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

(Βρίσκονται στὸ τραπέζι. Τέλος τοῦ φαγη-τοῦ. Πολυάριθμοι συνδαιτηγμένοι. Ὁ στρατη-γὸς ΣουΪφ ἔχει λάβει τὴν τιμητικὴ θέση, κοντὰ στὴν οἰκοδέσποινα. Πλουσιόπαροχη κοιλιὰ, μουστὰκι δυνατό, ταινία τοῦ Λεγεώ-νος τῆς Τιμῆς, ἀλλὰ πλήρως ἀπουσία κάθε εἰδούς μύτης. Ὁ Τοτός φάνηκε φρόνιμος: σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ φαγητοῦ, δὲν ἐδγάλε ταμπονιά, αὐτὸ τὸ παιδί εἶχε περιοριστῇ νὰ κοιτάζῃ ἐπιμονα, μὲ τὰ πονηρά κι' ἀνή-συχα μάτια του, τὴ μύτη τοῦ στρατηγοῦ ΣουΪφ. Ἐφαίνα, μὲς στὴν προσήλωσή του συνοδεύει αὐτὴ τὴν ἐργασία:

Τοτός. (μὲ μιὰ φωνὴ ἡχηρή). Μαμά, δὲ μπορῶ νὰ μιλήσω γιὰ τὴ μύτη τοῦ στρατη-γοῦ ΣουΪφ!... ἀφοῦ δὲν ἔχει καθόλου.

ΖΟΡΖ ΚΟΥΡΤΕΛΙΝ

Ἀπόδοση ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

LUCIE DELARUE MARDRUS

Ο ΘΡΙΑΜΒΕΥΤΗΣ

ταν ένα δειλό παιδί, ένα κοινό παιδί, μάλλον άσχημο, όχι όμως και τόσο άσχημο ώστε να τραβήξει την προσοχή. Ο πόλεμος τον είχε αρπάξει όπως όλους τους νέους, εκείνους που απολαμβάνουν όλα και εκείνους που δεν απολαμβάνουν τίποτε.

Είχε φύγει για τα σύνορα με την ψυχρή μοντέρνου ήρωα. Σχεδόν βέβαιος πως θα σκοτωνόταν, είχε δεχθεί με γαλήνη τον πρόωγο θάνατο. Ακόμα ανύπαντρος, δρσανός, χωρίς αδελφία, μη γνωρίζοντας άλλο σπίτι παρά μονάχα των θειών του που δεν τον αγαπούσαν πολύ, έτοιμαζόταν, την εποχή της γενικής επιστράτευσης, μια και είχε πάρει το δίπλωμα του δικηγόρου, να εγκατασταθεί στην πόλη που γεννήθηκε. Προετοιμαζότανε χωρίς ένθουσιασμό, μα και χωρίς αηδία, σαν άσημαντο παιδί που ήταν.

Όταν άρχισε ο πόλεμος, τί θα μπορούσε να τον συγκρατήσει στη ζωή; Δεν ήσχολείτο ούτε με την ποίηση, τη μουσική ή τη ζωγραφική. Τί θα τον συγκρατούσε στη ζωή; Τίποτε.

Τίποτε, εκτός από κάποιο πόνο που φώλιαζε μέσα του, μέσα στο στήθος του, το μέρος αυτό όπου κάθε ανθρώπινη λύπη κατασταλάζει.

Τον καιρό που ήταν φοιτητής, είχε αγαπήσει. Κάθε δέκα πέντε μέρες, όταν περνούσε την Κυριακή του στους θείους του, προσπαθούσε να συναντηθεί με κάποια κόρη. Ήταν η δημοφότερη κοπέλλα της πόλεως, η δεσποινίς Έρριέττα, η κόρη του συμβολαιογράφου.

Είχε αγαπήσει την Έρριέττα, διάσημη για την κομψότητά της, τις επιτυχίες της και τα όμορφα μάτια της. Ήταν η βασίλισσα. Βασίλειο περίτεχνε. Για να αισθανθεί κανείς τον έαυτό του βασίλισσα, αρκοῦν τέσσερα πρόσωπα, κάποτε και λιγότερα, στα οποία να βασιλεύει. Και η Έρριέττα ήταν βασίλισσα δλόκληρης παροικίας.

Πώς ο δειλός φοιτητής τόλμησε να της πη πως την αγαπούσε; Κανείς δε θα μάθαι από πια αγωνία πέρασε πριν ν' αποφασίσει να ξερωτευθεί τη χαϊδεμένη και το μαργαριτάρι όλων των σαλονιών. Χωρίς αμφιβολία, βλέποντας ότι ο μέλλων δικηγόρος άρχισε να

έκμυστηρευθεί, η Έρριέττα πεισωμένη σκεπτότανε την εποχή εκείνη: «Τί παθαίνει λοιπόν ο Ροζέ Ντελμότ, Δεν μου έακόμα πως μ' αγαπά».

Εν τούτοις στο χορό της νομαρχίας, όταν το δυστυχισμένο παιδί, αφού ήπιε το ένα πάνω στ' άλλο τρία ποτήρια σαμπάνια, τόλμησε να πη στην Έρριέττα; «Ω! αν ξέρατε!... σās αγαπώ!» εκείνη του απήντησε με ψυχρότητα:

— Τί παθαίνετε, κύριε Ροζέ Ντελμότ;

Κι' όλο το βράδυ παρετήρησε στα μάτια της κατακτιτήτριας κόρης να λάμπει μια βαθειά χαρά, μια ειρωνεία τσουχτερή και το ευλύγιστο και κομψό σώμα της ορθώνονταν από υπερηφάνεια, γιατί από την ώρα που είχε πάρει στο χορό είχε υποστή πενήντα δυό έρωτικές εξομολογήσεις.

Απ' εκείνο το βράδυ κατόρθωσε να μη την ξαναδεί. Κι' από τότε, ο πόνος πλημμύρισε τη ζωή του. Για πάντα ήταν πληγωμένος, όπως λένε.

Ο πόλεμος! Ο κεραννός της 2 Αυγούστου 1914 κι' όλες οι κατοπινές εκπλήξεις. Μέσα σ' όλη αυτή την ταραχή τί είχε απογίνει η δεσποινίς Έρριέττα; Τί απέγιναν οι πενήντα δυό έρωτευμένοι της; Πολλοί προφανώς είχαν σκοτωθεί. Εκείνη είχε αναγκασθεί να το σκάσει με τ' αυτοκίνητο του πατέρα της και βρισκόταν μακριά από κάθε κίνδυνο, κρυμμένη κάπου στο Παρίσι.

Επί πολὺν καιρό η αγωνία είχε πνίξει τον στρατιώτη που εξακολουθούσε να είναι έρωτευμένος με τη βασίλισσα. Έπειτα όμως οι μέρες πέρασαν, οι τρομερές λιγνιώδεις μέρες, όπου τα δευτερόλεπτα μετροῦνται με τις βολές των μυδραλιοβόλων που δεν παύουν να σκοτώνουν. Και κάποια μέρα, η σειρά του Ροζέ ήλθε. Έκρηξες όρίδος!... Τὸν μάζεψαν λιπόθυμο...

Ένα όμορφο μικρό νοσοκομείο στα μετόπισθεν. Νοσοκόμες γλυκιές και λευκές σαν ούρι... Χέρια μητρικά, χαμόγελα μειλίδια, λόγια χαϊδευτικά... Ο Ροζέ Ντελμότ ήταν ο βαρύτερος πληγωμένος στο φορητό έπαρχιακό νοσοκομείο. Ένα πρωί βρέθηκε άκρωτηριασμένος.

Δεν είχε προσφέρει παρά ένα μπράτσο για να γίνει βασιληάς. Η ιδιοφυΐα, τα πλούτη, η δημοφιλία, όλα αυτά θα έλεγαν κανείς πως του ήρθαν με μιάς, επειδή από τώρα και εις τὸ εξής θάτανε κυλός. Ό,τι του είχε λείψει στη ζωή έρχότανε τώρα σὰ θάλασσα. Ήταν ο ήρωας, ήταν ο αγαπημένος. Όλες οι νοσοκόμες, οι όμορφες καθώς και οι άσχημες, τσακωνόντανε ποιά να τον περιποιηθεί. Και κάθε τόσο, η μιά πίσω από την άλλη, οι έρωτικές εξομολογήσεις τον εκύκλωναν.

Ένα πρωί, η τακτική του νοσοκόμος, που ήταν και η όμορφότερη του νοσοκομείου και πού, καθώς όλοι λέγανε, αυτός προτιμούσε, κάθησε στο κρεβάτι του, στο μικρό μοναχικό δωμάτιο όπου του άλλαζαν την πληγή του και του είπε:

— Αν τὸ επιτρέπετε θὰ σās παρουσιάσω μιὰ νέα που είναι περαστική από την πόλη μας. Άκουσε τόσα για σās που επιμένει να σās δει.

Με κοκεταρία, η νοσοκόμα χαμογέλασε λέγοντας αυτά. Ήταν τόσο σύγουρη με τον πληγωμένο της, τόσο υπερήφανη πὸ την προτιμούσε από τις άλλες!

Βγήκε από το δωμάτιο και ξαναγύρισε σὲ λίγο, συνοδευόμενη από μιὰ νέα στα σκούρα ντυμένη.

— Σās παρουσιάζω, άρχισε...

Δεν μπόρεσε να τελειώσει.

— Έρριέττα... φώναξε ο πληγωμένος.

Όχρός, είχε ανασκηωθεί με τον άγκωνα που του απέμεινε. Η Έρριέττα αναταράχτηκε.

— Είθε σεις;... σεις;... Δεν μου είχαν πη τὸ ὄνομά σας.

Και άγκαλιάζοντας τον λιγοθυμισμένο στρατιώτη φώναξε:

— Ω! Ροζέ!... Ροζέ!...

Γονατισμένη, σφίγγοντας τὸ χέρι που κρεμόταν έξω από τὸ κρεβάτι, γύρισε πρὸς τὴ νοσοκόμα που ήταν κάτωχω ὅσο κι' ο πληγωμένος και με φωνή που διεκόπτετο από τὰ δάκρυα της είπε:

— Σκεφθήτε, δεσποινίς, ὅτι δὲν είχα καμμιὰ εἰδησή του από τὸν πόλεμο και ὅτι λίγο πριν από την επιστράτευση, ήμαστε έτοιμοι να άρραβωνιαστοῦμε!

Μεταφρ. ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΩΝ

ΟΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΙ ΚΑΜΕΛΟ ΤΟΥ ΛΟΝΔΙΝΟΥ

ρόκειται για τὰ διάφορα είδη των γυρολόγων που δρiscόνταν άλλοτε σὲ άφθονία μέσα στην άγλική πρωτεύουσα. Υπήρχαν εκεί πλήθος άγυρτών ή δυστυχισμένων που εξασκούσαν κάθε έμπόριο τὸ δρόμου εις βάρος των άφελών. Οι καμελὸ τὸ Λονδίνου μπορούσαν να χωριστοῦν σὲ δυὸ τάξεις: στοὺς πικντρεμένους, τοὺς οίκογενειάρχας που πηγαίναν στην πόλη να πουλήσουν ὅ,τι είχαν κατασκευάσει ή γυναίκα κι' οι κόρες τους, και στοὺς άγάμους, τοὺς τυχοδιώκτες, τοὺς έχοντας προηγούμενα με τὴ δικαιοσύνη, που σγκωνόμενοι τὸ πρωτ' άγνοοῦσαν τὸ εἶδος τὸ ἐπαγγέλματος της ήμέρας, που δὲν πουλούσαν ποτὲ ἔπειτα από δυὸ μέρες τὸ ἴδιο έμπόρευμα και που ξενοχτούσαν άμα τελείωναν τὶς δουλειές των στις δειντοστοιχίες με ὑποπτες παρέες.

Οι περισσότεροι άπ' τοὺς καμελὸ τὸ Λονδίνου προτιμοῦσαν τὸ έμπόριο φαρμάκων έναντίον των άσθενειών της εποχής. Έστηναν τὰ κέντρα τους στις λαϊκώτερες συνοικίες, εκτός αν είχαν κανένα άλογο με κανένα δίτροχο καροτάκι και γυρνούσαν στοὺς δρόμους μαζεύοντας γύρω τους τὸ πλῆθος ὅχι με λίγη ευγλωττία. Προσέφεραν στοὺς περιέρρους, που σταματοῦσαν να ἴδουν, τὴ χαμένη ὕγεια τους μέσα σ' ένα κουτάκι με σκόνη που δὲν κόστιζε παραπάνω από λίγες πενταροδεκάρες. Έδέχονταν μάλιστα πρόθυμα να πάρουν πίσω τὸ φάρμακό τους σὲ περίπτωση που δὲ θάφερνε αποτέλεσμα. Κι' έτσι λοιπόν ὅλοι έσπευδαν να προμηθευθοῦν τὰ θαυματουργά φάρμακα που αν ὅχι τίποτε άλλο, τουλάχιστο δὲν προξενούσαν καμμιὰ θλάθη. Πολλοί άπ' αὐτοὺς πουλοῦσαν σκονάκια για τὰ δόντια και, για να δγάλουν κάθε αμφιβολία από τοὺς λίγους άπίστους, καλοῦσαν άπάνω στο μικρὸ τους άμάξι ένα παιδί που βρισκόταν εκεί πάντα τυχαία και τὸ καθάριζαν τὰ δόντια δωρεάν δείχνοντάς τα άστραφτερά στο πλῆθος. Περιττὸ να προσθέ-

σουμε πως τὰ παιδιά αὐτὰ που τοὺς άκολουθοῦσαν διαρκῶς αντί μιᾶς μικρῆς

άμοιβῆς ήσαν έφωδιασμένα άπ' τὴ φύση με μιὰ θαυμασία ὀδοντοστοιχία. Άλλοι πάλι προέλεγαν με ευγλωττία τὰ μέλλοντα να συμβοῦν και διεκήρυτταν στο καινὸ ὅτι οί προ-

φητείες των δὲν θ' άργοῦσαν να πραγματοποιηθοῦν. Ο ταχυδακτυλογράφος βαστούσε στὴ μασχάλη του ὅλα τὰ έγγραφα που χρειαζόταν για τὴ τέχνη του. Αφού

επιθεωροῦσε καλά τὰ γύρω και δὲν ἔβλεπε πουθενά κανέναν αστυφύλακα, ἔδωζε χάμου τὸ καπέλλο του, άνοιγε ένα είδος τρίποδος όπου τοποθετοῦσε ένα κουτάκι σκεπασμένο, ἔδωζε άπ' τὴν τσέπη του ένα ἰνδικὸ χοιρίδιο, κατ' εὐθραυστα ποτήρια, τὴ μαγικὴ ράβδο κι' άρχιζε τὴν παράσταση, μετά τὸ πέρας της ὁποίας περιήρχετο τὸ άκροατήριο με τὸ καπέλλο άνοιχτὸ στο χέρι. Αν ὅμως οί περιέρροι δείχνονταν άπρόθυμοι στὴν άμοιβή, τότε ὁ σύντροφός του που δρiscόνταν χωμένος στο πλῆθος ἔκανε τὴ δουλειά του βουτώντας τὸ πορτοφόλι κανενὸς άπροσέκτου. Άλλοι πάλι για να εξοικονομοῦν καλύτερα τὸν καιρὸ τους παρουσίαζαν στο πλῆθος ένα νέο με τὸ σκούφο τὸ καταδικασμένου σὲ θάνατο. Αὐτὸ τὸ θέαμα, μολοντὶ στερεότυπα τὸ ἴδιο, προκαλοῦσε πάντα τὸ ενδιαφέρον τοῦ κόσμου που είναι ανέκαθεν περιέρρος για παρόμοιες ἐμφάνσεις. Στην αρχὴ ὁ νέος ἐξηγοῦσε μερικά αλλόκοτα και υπερφυσικά φαινόμενα, που ἔπρεπε να συμβαίνουν, αν ήταν μεγαλύτερη ή προσοχή τοῦ άκροατηρίου. Όταν ἡ συνάθροιση γινόταν πολυάριθμη, ὁ καμελὸ ἔδωζε τὸ σκούφο τοῦ συντρόφου του κι' άνοιγε μπροστά του ένα δέμα. «Κυρίες και κύριοι, άρχιζε, ὁ κύριός μου, θέλοντας να γνωρίσει στὸν κόσμο τὰ χρυσά άδυσσηγινικά δαχτυλίδια του, μ' έστειλε ἔδω με τὴν άδεια να πουλήσω μονάχα μιὰ ντουζίνα άπ' αὐτὰ αντί... ὅ δραχμῶν τὸ ένα. Είναι τὰ ἴδια που πουλοῦνται στα μεγάλα καταστήματα στο εἰκοσαπλάσιο τῆς τιμῆς των. Έπειδὴ ὅμως ὁ κύριός μου είναι αρκετὰ πλούσιος και δὲν έχει πρόθεση να κερδίσει, τὰ προσφέρει στὸν κόσμο σχεδὸν δωρεάν για ν' άκουσθῇ τ' ὄνομά του. Οποῖον δὲν τοῦ άρέσουν μπορεί να μᾶς τὰ ἐπιστρέψῃ και να τοῦ δώσουμε πίσω τὰ χρήματά του».

Τὸ αποτέλεσμα είναι να γίνουν άνάρπαστα τὰ δώδεκα δαχτυλίδια, ὁπότε ὁ πωλητὴς μεταφέρει τὸ έμπόρευμά του αλλοῦ για να ἐπαναληφθῇ ἡ ἴδια ἱστορία. Άλλος ένας καθισμένος στο πεζοδρόμιο, στὴν άκρὴ τοῦ δρόμου, κατα-

ΜΙΑ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΗ ΚΟΠΕΛΑ

ΔΙΗΓΗΜΑ

σκευάζει με μιὰ τοιμπίδα, πού αποτελεί τὸ μόνο ἐργαλείο του, ποδήλατα γιὰ τὰ παιδιά, ἢ ἀνθοδέσμες γιὰ τὶς δεσποινίδες. Ἄλλος τύπος, κάπως σπάνιος αὐτός, ἦταν ὁ υπαίθριος ρήτωρ, ὁ ὁποῖος συγκέντρωνε γύρω του μερικοὺς καὶ ἀρχίζε ὡς ἐξῆς: «Κατέχω ὁλόκληρον τὴν ἀρχαίαν καὶ νέαν φιλολογίαν, δύναμαι νὰ σᾶς ἀπαγγεῖλω οἰονδήποτε χωρίον θελήσετε τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Σοφοκλέους, τοῦ Εὐρυπίδου, οἰονδήποτε ἀπόσπασμα τῶν λόγων τοῦ Δημοσθένους ἢ τοῦ Κικέρωνος, οἰονδήποτε σελίδα τοῦ Σαίξπηρ, κατέχω τὰ πάντα καὶ δὲν ζητῶ παρὰ τὸ ἀντίτιμον τοῦ ἀποψινοῦ μου ὑπνίου, διὰ ν' ἀρχίσω τὴν ἀπαγγελίαν». Τὶς περισσότερες φορές κατῶρ-θωνε νὰ μαζέψῃ τὸ ἐλάχιστο ποσὸν ποὺ τοῦ χρειάζονταν γιὰ τὸν ὕπνιον στὸ ξενοδοχεῖο, ἀλλὰ οἱ ἀκροαταὶ τοῦ δὲν εἶχαν τόση μὀρφωση ὥστε νὰ καταλάβουν ἂν τὰ ἀπαγγελλόμενα ἀνήκαν πραγματικῶς στοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς ἢ ἂν ἦσαν, τὸ συνηθέστερο, δικὰ του κατασκευάσματα.

Σ' αὐτὴ τὴ μελέτῃ μας ἀπαραίτητο εἶναι νὰ ποῦμε καὶ δυὸ λόγια γιὰ τὴν τάξιν τῶν ὁδοκαθαριστῶν ποὺ ἀνελάμβαναν θεληματικὰ, χωρὶς καμμιά ἐξουσιοδότηση, αὐτὴ τὴν ἀχαρὴ ἐργασία. Ἡ δουλειὰ τους ἦταν ν' ἀνοίγουν μὲς στὴ λάσπη ἕνα μικρὸ πέρασμα, πλάτους εἰκοσιπέντε πόντων, ἀπὸ τὸ ἕνα πεζοδρόμιο στὸ ἄλλο. Ἡ ἔλλειψή ὑπονόμων μέσα σὲ μιὰ μεγαλοῦπολη σὰν τὸ Λονδίνου, ὅπου βρέχει τὰ τρία τέταρτα τοῦ χρόνου, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴ διατήρηση τῆς λάσπης ὅλη τὴν ἡμέρα μέχρι τοῦ ὅτου θὰ νύχτωνε καὶ θάρχονταν τὰ κάρρα νὰ τὴ ρίξουν μέσα στὸν Τάμεσι.

Ἀπὸ αὐτὸ λοιπὸν καταλαβαίνει κανεὶς πόσο ἦταν ἀναγκαῖοι οἱ ὁδοκαθαρισταί, οἱ ὁποῖοι ἀνοίγαν ἕνα αὐλάκι γιὰ τὴ διάβαση τῶν πεζῶν καὶ δὲ ζητούσαν γι' ἀμοιβὴ παρὰ καμμιά πεντάρα. Ἐργάζονταν μόνο τὸ βράδυ, γιὰ τὴν ἡμέρα ἦταν ἀπασχολημένοι μ' ἀνάλογες δουλειὰς τοῦ ποδάρου. Μολονότι ὅμως προσέφεραν στοὺς διαβάτες πραγματικὴ ὑπηρεσία, ὥστόσο γινόνταν ἐνοχλητικοὶ μὲ τὶς ἀπαιτήσεις των προβάλλοντες ἄχαρνα μπροστά σου σὲ κάθε δρόμο. Καμμιά φορὰ μάλιστα, ὅταν ἐπιθεωρῶντας τὰ γύρω μὲ μιὰ ματιὰ δὲν ἔβλεπαν ἀστυφύλακα, μπορούσαν νὰ σοῦ λερώσουν τὸ παντάλονι μ' ἕνα πιτσίλισμα τάχα ἀπὸ ἀπροσεξία. Οἱ διαμικρὺς φυσικὰ δὲν εἶχαν ἐκεῖ καμμιά θέση καὶ οἱ ὁδοκαθαρισταὶ δὲν εἶχαν νὰ δώσουν σὲ κανένα λόγο, ἐπειδὴ εἶχαν σχεδὸν ἀπόλυτη ἐλευθερία δράσεως.

Στὶς πέντε, στὸ τέλος, τὸ κέφι ἔφτανε πάντα στὸ ζενίθ. Τὸ πιάνο φώναζε ἄγρια.

Ἡ δεσποινὶς μὲ τὴν καφετιά μπλούζα, καθισμένη πάντα στὴν ἄκρῃ τοῦ ξεχωριστοῦ καναπέ, παρακολουθοῦσε τὴν τρέλλα τῶν χορευτῶν, μ' ἕνα πλατύ, ἄχρωμο χαμόγελο.

Φύγαμε τὴν ξέχασα. Τὴν ἄλλη Κυριακὴ τὴν ξαναβρήκα στὴ θέση της,

οἷα ἦταν ἡ Φωφὼ Φαντάζου; Χμμ! Μήπως ξέρω καὶ γώ; Νά! Ἦταν μιὰ κοπέλα ψηλὴ, μελαχροινὴ, ὡς εἰκοσι τριῶ χρονῶ, μὲ ἐξογκωμένα μῆλα καὶ ἰσχυρὰ σαγόνια.

Τέτοια τὴ γνώρισα, πάνε τώρα χρόνια καὶ χρόνια, σ' ἕνα γκρουπ χορευτικῶ. Ἦταν ἕνα μικρὸ χοροδιδασκαλεῖο στὰ Ἐξάρχεια. Ἐκεῖ μαζεύομασταν κάθε Κυριακὴ, μιὰ συντροφιά ἀπὸ πολὺ γνωστοὺς καὶ ὁλοτέλῃ ἀγνωστούς. Τὶ χορευτικὴ μανία μᾶς εἶχε πιάσει! Τρεῖς μὲ πέντε ἦταν ἡ ὥρα μας. Στὶς τρεῖς ὅλοι ἐκεῖ. Ἡ πιανίστα, μιὰ ξεπλυμένη ξανθιά, καθότανε στὸ πιάνο.

Οἱ καβαλιέροι—νεαροὶ ὑπάλληλοι, φοιτητές, μαθητὲς—καὶ οἱ ντάμες—ὑπάλληλοι, δακτυλογράφοι, μαθήτριες—πάνε ζευγαρωτά. Ὅλα τὰ χέρια ἔχουνε ἀγκαλιαστῇ καὶ ἔχουνε ἀγκαλιάσει, τὰ σώματα ἔχουνε ἐνωθῇ, τὰ μάτια ὀρτορεῖται καὶ τὰ πόδια σηματοποιῶν, στὸ πάτωμα τοῦ ντάνσιγκ, ἐναλλάξ τὸ πᾶν ντὲ φρόξ, ντὲ σεβάλ, ἢ ντὲ βάς.

Κάποια Κυριακὴ, στὴν ἄκρῃ τοῦ ξεχωριστοῦ καναπέ, φάνηκε καθισμένη μιὰ δεσποινὶς μὲ καφετιά μπλούζα καὶ μπλε ἀνοιχτὸ φουστάνι. Κοίταξε ψηλά, ἀφηρημένα, ἔβλεπε τὸ χάριτο ἀμπαζοῦ τοῦ ἡλεκτρικοῦ, τὴν ἀντικρινὴ εἰκόνα, χάμω. Ἦταν ἡ ντάμα ποὺ περιόσσεψε. Δὲ χόρεψε σὲ κανένα χορὸ. Στὰ διαλείμματα, μ' ὅλη τὴν καλὴ διάθεση, δὲν κατόρθωσε νὰ πάρῃ μέρος στὴ γενικὴ ὁμιλία. Μονάχα στὰ γενικὰ γέλια εἶχε ἕνα μεγάλο ρόλο.

Στὶς πέντε, στὸ τέλος, τὸ κέφι ἔφτανε πάντα στὸ ζενίθ. Τὸ πιάνο φώναζε ἄγρια.

Ἡ δεσποινὶς μὲ τὴν καφετιά μπλούζα, καθισμένη πάντα στὴν ἄκρῃ τοῦ ξεχωριστοῦ καναπέ, παρακολουθοῦσε τὴν τρέλλα τῶν χορευτῶν, μ' ἕνα πλατύ, ἄχρωμο χαμόγελο.

Φύγαμε τὴν ξέχασα. Τὴν ἄλλη Κυριακὴ τὴν ξαναβρήκα στὴ θέση της,

στὴν ἄκρῃ τοῦ καναπέ, μὲ τὴν ἴδια καφετιά μπλούζα, τὴν ἴδια μπλε φούστα, τὸ ἴδιο ἄτονο χαμόγελο. Σὲ λίγο ἄρχισε ὁ χορὸς. Ἐνα τρομερὸ πάτημα στὸ πόδι μου μ' ἀνάγκασε νὰ πλησιάσω τὴ δεσποινίδα ποὺ περιόσσεψε. Γνωριστήκαμε. Ἡ δεσποινὶς ποὺ περιόσσεψε ἦταν ἡ δεσποινὶς Φωφὼ Φαντάζου. Μὲ κομπλιμεντάρισε γιὰ τὸ φουστάνι μου. Τὴν εὐχαρίστησα. Μοῦ εἶπε πὼς ὅλες οἱ ντάμες ἦταν ἀσχημα ντυμένες, χωρὶς γούστο. Ξαφνιάστηκα. Μιλοῦσε γιὰ γούστο αὐτὸ τὸ ἀκαλαίσθητο σύνολο; —Ἐγὼ προτιμῶ νὰ μὲν μέσα, ἂν πρόκειται νὰ βγῶ ἔτσι ἀσχημα ντυμένη. Εἶπε, καὶ τέντωσε μὲ αὐταρέσκεια τὰ χοντρά της πόδια.

Τὰ μάτια μου πέσανε στὰ λουστρίνια της μὲ τὶς μεγάλες χρυσοκίτρινες ἀγκράφες.

—Τὸ πᾶν εἶναι νὰ ἔχῃ κανεὶς προσωπικὸ γούστο. Ἔτσι καὶ στὴν ὁμορφιά. Τὸ σπουδαῖο εἶναι νὰ μὴν εἶσαι κοινὸς τύπος, κοινὴ ὁμορφιά. Ἀλλὰ ἴσως νὰ μὴν τὰ παραδεχόμενα αὐτά, ἂν δὲν ἤμουναι ἔτσι ἀφθονα προικισμένη ἀπὸ τὴ φύση. Ἄν καὶ δὲν τὸ πέρνω ἀπάνω μου, μ' ὅλο τὸ καμάρι καὶ τὰ χάρδια ποὺ ἔχω ἀτ' ὅλους στὸ σπῆτι. Συμφωνεῖτε;

Σὲ τί ἂν συμφωνῶ; Εἶχα ἄρχισαι νὰ τὰ χάνω. Ἡ δεσποινὶς ἐξακολούθησε.

—Δὲ μ' ἀρέσει νὰ αὐτοκαμαρώνεται κανεὶς. Ἐνα βιβλίο ποὺ διαβάζω, τὸ λένε «Ἐκείνη δὲν ἀπῆντησε», περιγράφει ἕνα τύπο ἐξαιρετικῆς γυναικας. Εἶναι πολὺ ὁμορφῇ, πλούσια, κάποιος νέος τὴν ἀγαπᾷ πολὺ καὶ τῆς γράφει κάθε μέρα.

Καὶ κείνη εἶναι πολὺ ἀπλὴ, τόσο ἀπλὴ, δὲν τὸ ἔχει πάρει καθόλου ἀπᾶνω της. Ἐσεῖς διαβάζετε καθόλου;

—Ναί, λίγο.

—Ἄ! ἐγὼ πάρα πολὺ. Ὅλα σχεδὸν τὰ βιβλία τὰ ἔχω διαβάσει.

Εἶπε καὶ γέλασε χωρὶς λόγο. Εἶδα τὰ τρομερά της δόντια καὶ τὰ οὐλα, κατὰ χοντρά καὶ ἀνώμαλα οὐλα, ποὺ εἶχανε κατέβει ὡς τὴ μέση τῶν δοντιῶν.

Ἡ δεσποινὶς ἐξακολουθοῦσε νὰ λέγῃ. Μὰ δὲν τὴν ἀκουγα. Ὅταν τέλειωσε ὁ χορὸς, ἔφυγα κουτσαίνοντας καὶ, γιὰ πρώτη ἴσως φορὰ στὴ ζωὴ μου, φιλοσόφοντας. Ἰσως καὶ νὰ ζήλεψα λίγο. Ἰσως νὰ ζήλεψα τὴν ψυχικὴ της γαλήνη, τὴν ἀταραξία της, τὴν βεβαιότητα γιὰ τὸν ἑαυτὸ της.

Σὲ λίγες μέρες γινήκαμε φίλες θέλοντας καὶ μὴ. Κάθε πρωτὶ συναντούσαμε ἢ μιὰ τὴν ἄλλη στὴν ὁδὸ Θεμιστοκλέους, τὴν ἴδια ὥρα, ἄλλοτε στὴ μέση, ἄλλοτε στὴν ἀρχή. Πήγαινε στὴν Τράπεζά της καὶ γὼ στὸ Γραφεῖο μου.

—Σ' ἀρέσει πολὺ ὁ χορὸς; Μὲ ρώτησε κάποτε.

—Ὅταν συμπαθῶ τὸ χορευτὴ μου, ναί. Ἐσένα;

—Πάρα, πάρα πολὺ.

—Μὰ τότε γιατί δὲ χορεύεις;

Καὶ γιὰ νὰ μὴ τὴν προσβάλω, διόρθωσα ἀμέσως.

—Γιατί δὲ χορεύεις πολὺ;

—Μὰ δὲν ξέρεις τὸν καημὸ μου, καημένη!...

—!!

—Ξέρεις, ὁ κ. Βασιλείου μ' ἀγαπᾷ πολὺ. Τὶ νὰ σοῦ πῶ, τρέλλα! Ἐγὼ καθόλου. Πά! πᾶ! πᾶ! Τὸν λυπάμαι μονάχα. Κάθε φορὰ ποὺ ἀρχίζει ὁ χορὸς μὲ κοιτάζει μ' ἕνα τέτοιο παράπονο... σὰ νὰ μοῦ λή: «Χρυσή μου, σὲ παρακαλῶ πολὺ, μὴ χορέψῃς, θὰ μὲ κάνῃς τὸ βράδυ νὰ μὴ κοιμηθῶ. Θὰ μὲ σκοτώσῃς». Θὰ μοῦ πῆς, ἐκείνος πὼς χορεύει; Ἐ! Μὰ δὲ μπορεῖ, καβαλιέρος εἶναι!

Ξαφνιάστηκα. Μπᾶ! Ἔτσι λοιπὸν; Μὰ τότε αὐτὸς ὁ Βασιλείου εἶναι ἕνα τέρας. Μὲ χορεύει ὁλοένα. Μοῦ κάνει τὸν ἐρωτευμένο. Κοροϊδεύει τὸ κακόμοιρο τὸ κορίτσι καὶ νομίζει πὼς κοροϊδεύει καὶ μένα; Χμμ! Τὸν κύριο! Μόλις ἔρθη νὰ μὲ χορέψῃ, θὰ τὸν προσβάλω.

—Καὶ σοῦ ἔχει ἀπαγορεύσει νὰ χορεύῃς, λοιπὸν;

—Ἀπαγορεύει; Ὁμὶ βέβαια! Δὲν ἔχουμε μιλήσει καθόλου γιὰ ἀγάπῃ.

—Τί δηλαδή; Εἴσατε φίλοι, ἀπλά;

—Ναί. Μὰ μ' ἕνα τρόπο πολὺ περιέργο. Σὲ κανένα βιβλίο δὲν τὸ ἔχω βροῖ ἔτσι ἀκριβῶς. Ἐχουμε μιλήσει μονάχα δυὸ φορές. Μὰ εἶδα καλὰ τὸ βάθος τῆς ἀγάπης του. Ξέρεις, αὐτὰ τὰ πράγματα δὲν λέγονται, ἐννοοῦνται.

Ἐξακολουθοῦσαμε νὰ χορεύουμε ὅλο τὸ χειμῶνα. Κάποιο ἀπόγεμα, ἦρθε τρέχοντας σπῆτι μου. Λαχανιασμένη,

μιὰ κοκκινάδα στὰ κιτρινόμαυρα μάγουλά της, κάποια φλόγα στὰ μικρὰ καστανά της μάτια, συγκινημένη.

—Τί σοῦ συμβαίνει;

Ὁ κ. Βασιλείου τὴν βρῆκε στὸ δρόμο καὶ τὴ ζήτησε σὲ γάμο.

Τινάχτηκα. Τί; Τὰ ἔχασα. Χτὲς γύρεψε ἐμένα.

—Συγκινήθηκες, ἔ; Μὲ ρώτησε.

—Χμμ! Βέβαια. Πὼς δὲ θὰ συγκινηθῶ; Φίλες εἴμαστε. Πέσμου ὅμως, τί σοῦ εἶπε δηλαδὴ ὁ Βασιλείου;

—Νά! Συναντηθήκαμε στὸ δρόμο, τυχαῖα. Μὲ χαϊρέτησε. Τί κάνετε; Τοῦ λέω. Τί νὰ κάνω, μοῦ λέει λυπημένος. Ἄν δὲν πάρω ἐκείνη ποὺ θέλω θὰ σκοτωθῶ.

—Ἄλλο;

—Τί ἄλλο, καημένη; Ἦθελα νὰ τοῦ πῶ νὰ περιμένῃ, νὰ τὸ πῶ πρωτὰ στὴ μαμά, στὸ σπῆτι, μὰ τὸ στόμα μου δέθηκε, τὰ ἔχασα. Ἐκείνος τράβηξε πέρα. Ἐφυγε. Ἄα! Πέσ μου, καημένη, τί νὰ κάνω τώρα; Τὸν βασανίζω, χωρὶς νὰ τὸ θέλω.

Ἐμασταν παιδιὰ τότε. Πάνω ἀπὸ τὶς μικροφίλιες μᾶς καὶ τὰ μικροαίσθηματά μας, πέρασε ὁ χρόνος. Σ' ἕνα σπῆτι, δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς, συνάντησα μιὰ νέα κυρία, κάπως ρυτιδωμένη, μὲ μερικὲς ἄσπρες τρίχες στοὺς κροτάφους. Γνωριστήκαμε.

—Ἡ δεσποινὶς Φαντάζου.

—Ἡ Κυρία Μ.

Ὁ! Θυμηθῆκαμε τὰ παλιά μας.

—Τί μανία μᾶς εἶχε πιάσει μὲ τὸ χορὸ τότε! Θυμᾶσθε, δεσποινὶς; Σὰν νὰ εἶναι χτὲς! Ἐχουνε περάσει ἑφτά χρόνια μόλα ταῦτα.

—Ὁχι δᾶ, Madame. Μόλις ἔχουνε περάσει τρία χρόνια. Ἐγὼ ἤμουναι κοριτσάκι δεκάξῃ χρονῶ. Θυμᾶσθε τὸ Βασιλείου; Θυμᾶσθε ποὺ ἤθελε νὰ σκοτωθῇ γιὰ μένα; Τί τύπος! Ξέρετε, παντρεύτηκε. Πῆρε μιὰ πολὺ μεγάλη κοπέλα. Τὰ εἰκοσιπέντε τὰ εἶχε. Γιὰ νὰ μὲ πικάρῃ τὸ ἔκανε.

—Ἐμαθα πὼς πῆρε σπουδαῖα προίκα. Πὼς ἔῃ ἔξω, στὴ Βιέννη.

—Μπᾶ! Τί σημασία ἔδινε στὰ λεπτὰ ὁ Βασιλείου; Καμιά! Ἄπ' τὴν ἀπελπισία του τὴν πῆρε. Αὐτὸς ἀγαποῦσε ἐμένα. Πόσο μ' ἀγαποῦσε ἀληθινά!

Καὶ ἡ δεσποινὶς Φωφὼ Φαντάζου ξάπλωσε μακάρια στὴν πολυθρόνα της καὶ ἔκλεισε ἡδονικὰ τὰ μάτια της.

ἸΡΣΙΜΑ

Ν. ΚΑΓΕΡ ΜΠΟΥΦΙΔΗΣ

Μέτρητος 1929)

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μ' ΑΡΕΣΕΙ ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ...

Μ' ἀρέσει τὸ τραγοῦδι σιγαλό, σὰν τρυφερὴ ἐκμυστήρευση, θλιμμένη, λὲς ἀπὸ χεῖλη ἐρωτικὰ βγαλμένη, σ' ἕνα ρυθμὸ γεμάτο κι' ἀπαλό.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

Μὲ λόγι' ἀπλά, ν' ἀφῆν μαγεμένη κάθε ψυχὴ ποὺ νοιώθει τὸ καλὸ, ποὺ νείρεται σ' ἀπάνεμο γιὰ τὸ κι' ἀκούει μιὰ προσευχὴ γαληνεμένη.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΑ

Ο ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ ΚΑΙ Ο ΡΑΝΤΥΕΛ

Μεταξύ των πολλών επιστολών του Βίκτωρος Ουγκώ προς τον εκδότη του Ραντυέλ υπάρχουν κι' οι τρεις ακόλουθες που αναφέρονται στην υπόθεση του έργου «Ο βασιλεύς διασκεδάσει». Γραφήκαν κι' οι τρεις στο διάστημα που μεσολάβησε από την απαγόρευση του δράματος στο Γαλλικό θέατρο, 23 Νοεμβρίου 1832, μέχρι της δίκης, 19 Δεκεμβρίου, όπου ο ποιητής παρουσιάστηκε να υποστηρίξει μόνος του την υπόθεσή του, έχοντας ως συνήγορο τον Όντιλ Μπαρρό. Ο συγγραφέας είχε τελειοποιηθεί πιά στην τόσο λεπτή τέχνη της διαφημίσεως, όπου η ικανότητά του ήταν αφάνταστη. Έβαζε μπροστά του τον εκδότη για να κρύβεται ο ίδιος και το παρήγγελλε να αντιγράψουν τα σημειώματα που έστελνε στις εφημερίδες, από φόβο μήπως τα γράμματα τα δικά του είναι αδιάβαστα.

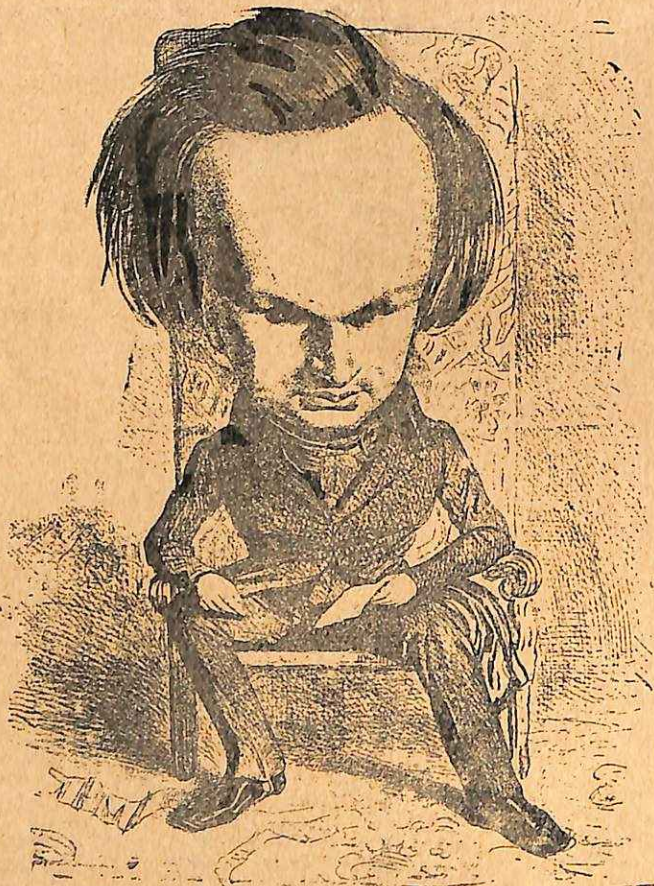
Το πρώτο γράμμα είναι αυτό: «Είδα χτες το βράδι τον Καρρέλ, όλα έχουν κανονιστεί. Έγιναν εξαίρετα. Θα σου διηγηθώ το περιστατικό με κάθε λεπτομέρεια. Ο Σαίν-Μπέδ μπορεί να γράψει όπως θέλει το άρθρο του και να το φέρει σήμερα με το απόσπασμα του προλόγου. Ο Καρρέλ θα τα βάλει όλα. Ο Καρρέλ άλλωστε θέλει αυτές τις ημέρες ένα μεγάλο πολιτικό άρθρο για αυτό το ζήτημα. Γνωρίζετε ότι θα υποστηρίξει την υπόθεσή μου στο δικαστήριο με Όντιλ Μπαρρό. Έλατε να με δείτε. Να μερικές γραμμές για την «Εφημερίδα των Συζητήσεων» που μου έκαμε ένας φίλος χτες το βράδι. Είναι με πολύ χονδρά γράμματα, κι' αυτό μου φαίνεται γελοίο. Θα κάμετε καλά να

την αντιγράψετε και να την πάτε άμέσως.

Δικός σας,
Βίκτωρ Ο.

Η σημείωση που δημοσιεύτηκε είναι αυτή: «Ο βασιλεύς διασκεδάσει», το δράμα του Βίκτωρος Ουγκώ του οποίου οι παραστάσεις απαγορεύθηκαν κατά διαταγήν του υπουργείου, θα εκδοθή άνευ αναβολής την Δευτέρα υπό του βιβλιοπωλείου Ευγενίου Ραντυέλ. Βεβαιούται ότι πλέον των χιλίων αντιτύπων έχουν προαγορασθή.

Το δεύτερο γράμμα είναι αυτό: «Δέστε τον Σαίν-Μπέδ και τις εφημε-

Ο Βίκτωρ Ουγκώ, το μεγαλύτερο κεφάλι του ρομαντισμού

ρίδες. Προσπαθήστε, αγαπητέ μου εκδότα, ναρθήτε αύριο στις έξι να προγευματίσετε μαζί μου. Έχω να σας πω ενδιαφέροντα πράγματα. Θα έπρεπε να πάμε μαζί για να ενεργήσουμε ώστε η δικαστική κλήση στο θέατρο να κοινοποιηθή από αύριο. Όλα αυτά έχουν κανονιστή με τον Όντιλ Μπαρρό, που είδα σήμερα το πρωί. Συγχρόνως να μου φέρετε ένα αντίτυπο του «Ο βασιλεύς διασκεδάσει» κι' ένα άλλο της «Παναγίας των Παρισίων» για τον Μπερνάρ ντε Ρένν που μάς υποστηρίζει τόσο πολύ στην υπόθεση. Πιστεύω ότι θα χαλάσουμε τον κόσμο με το θόρυβο».

Το τρίτο και τελευταίο γράμμα στάλθηκε στις 17 Δεκεμβρίου, δυο μέρες πριν από τη δίκη. «Η δίκη, του γράφει, θα γίνει την Τετάρτη. Νομίζω, αγαπητέ μου εκδότα, πως έχει σημασία για σας, για μένα, για τη διασάλευση του βιβλίου και της υποθέσεως, να αναγγελθώ το στο θορυβώδες την παραμονή με τις εφημερίδες. Σας στέλνω έφτα μικρά σημειώματα παρακαλώντας σας να χρησιμοποιήσετε στο ζήτημα σας ώστε να δημοσιευθούν αύριο σε έφτα εφημερίδες με μεγάλη κυκλοφορία. Καλά θα κάμετε να τα πάτε μόνος σας και να επιβλέψετε στην καταχώρηση. Φτιάχτε κι' άλλα αντίγραφα και προσθέστε μια σειρά για το βιβλίο σας, αν θέλετε. Είμαι ήσυχος μαζί σας, δεν είναι έτσι; Καταλαβαίνετε πόσο είναι σπουδαία αυτά. Απαντήστε μου με δυο λόγια κι' έλατε να δειπνήσετε μαζί μου μια απ' αυτές τις ημέρες.

«Ο φίλος σας
Βίκτωρ Ουγκώ».

Τα σημειώματα αυτά δοθήκαν άμέσως σε εφημερίδες κυκλοφορίας που τα δημοσίεψαν όλες στις 18 Δεκεμβρίου

το πρωί. Να τί γράφει π. χ. ο «Γαλλικός Ταχυδρόμος» αυτής της ημερομηνίας:

«Την ποσειχή Τετάρτην πρόκειται να εκδικασθῇ ἐξάπαντος ἐνώπιον τοῦ Ἐμπορικοῦ καὶ καταγγεῖλια τοῦ κ. Βίκτωρος Ουγκώ κατὰ τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου διὰ τὸ ἔργον «Ο βασιλεύς διασκεδάσει». Συνήγορος τοῦ ἔργου τοῦ τόσο ἀναιρέτως ἀπαγορευθέντος ὑπὸ τοῦ ὑπουργείου θὰ παραστῇ ὁ κ. Όντιλ Μπαρρό. Πιστεύεται ὅτι θὰ λάβῃ τὸν λόγον καὶ ὁ ἴδιος ὁ κ. Ουγκώ. Ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ δράματος καὶ ἡ ἀνταρχική ἐνέργεια τῆς Κυβερνήσεως προσδίδουν εἰς αὐτὴν τὴν δίκην μέγα ἐνδιαφέρον».

Μία φορά που ο Ραντυέλ γευματίζε με την γυναίκα του σ' ένα εστιατόριο έτυχε να μπει εκεί ο θεόφιλος Γκωτιέ. Οι δυο φίλοι, που είχαν πολλή καίρι να ιδωθούν έπιασαν τότε μια άτέλειωτη κουβέντα κι' άρχισαν να απαριθμούν φίλους πεθασμένους ή χαμένους μες στο πλήθος. «Θυμάσαι, λέει εξαφνα ο Γκωτιέ, πως, άλλοτε, στού Βίκτωρος το ψητό πάντα καιγόταν; — Μα βέβαια, τόν περιμέναμε, ενώ αὐτὸς ξεχνιόταν με τὴν Ἰουλιέττα». Ο Ουγκώ έμενε εκείνη τὴν ἐποχὴ σ' ένα σπίτι τῆς τότε Βασιλικῆς πλατείας, κι' ἡ ὥραία ἡθοποιὸς ἐκεῖ κοντά, σὴν ὁδὸ Πα-ντέ-λά Μύλ. Τὰ δειπνα τοῦ Ουγκώ δὲν εἶχαν καμμιάν ἐπισημότητα, καὶ μάλιστα τις πολλὰς φορὲς ἐδίνονταν γιὰ νὰ παραταθῇ ἡ ἀρχινισμένη συνομιλία. Οἱ φιλοξενούμενοι ἦσαν συνήθως μερικοὶ ἐπισκέπται ποὺ τοὺς βαστούσε ἡ οἰκοδόσποινα νὰ τῆς κρατήσουν συντροφιά ὥσπου νάρθῃ ὁ σύζυγός της. Ὁ ποιητῆς ὅμως ἀργοῦσε κάνα δυὸ ὥρες καὶ τὸ δειπνο ἐδράδυνε περισσότερο. Μὰ μέρα ὁ Ραντυέλ δὲν ἤθελε νὰ μείνῃ ἐκεῖ πὸς πολὺ, προδίδοντας τὴ συνθησμένη ἀργητα τοῦ συγγραφέως καὶ μὴ μπορώντας νὰ ἀνθέξῃ σὲς διαμαρτυρίες τοῦ στομάχου του. «Μὴ φοβάστε, τοῦ λέει ἡ κυρία Ουγκώ γιὰ νὰ τὸν κρατήσῃ μαζί της. Τὸ δειπνο ἀπόψε δὲ θ' ἀργήσῃ. Ὁ Βίκτωρ θὰ γυρίσῃ νωρὶς, μοῦ τὸ ὑποσχέθηκε». Ὁ Ραντυέλ ἐδόχτηκε νὰ μείνῃ, ἀλλὰ ἐκείνο τὸ δράδου περιρίμεναν μιάμιση ὥρα παραπάνω. Ὁ δεσμός τοῦ Ουγκώ με τὴν Ἰουλιέττα Ντρούε βρισκόταν τότε σὴν ἀρχὴ τοῦ καὶ βάσταζε ὡς τὴν τελευταία μέρα, ἀφοῦ σὸς μεταξὺ ἡ ἐρωμένη ὑποσχέλισε τὴ σύζυγο κοντὰ στὸν ἐραστὴ κι' ἔμενε πάντα μαζί του, ὡς καὶ σὴν ἐξορία. Ἡ κυρία Ουγκώ ὅμως, μολοντὶ ἐγνώριζε καλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλον αὐτὲς τὲς σχέσεις, ἐξακολουθοῦσε νὰ μὴν τὸν

ἀποχωρίζεται τόσο μεγάλος ἦταν ὁ θαυμασμός της κι' ἡ ἀφοσίωσή της γιὰ τὸ μεγάλο σύζυγό της καὶ διδάσκαλο. Ὁ Ουγκώ βρισκόταν σὴν μεγαλύτερη ἔνταση τοῦ πάθους του, ὅταν ἡ κόρη τοῦ Λεοπολδῖνα ἔφτασε τὴν ἡλικία τῆς πρώτης κοινωνίας τῶν δυτικῶν. Οἱ Ουγκώ τότε περνοῦσαν τὸ καλοκαίρι τοῦ στοῦ Φουρνέ καὶ θέλησαν με τὴν εὐκαιρία αὐτῆς τῆς τελετῆς, ποὺ ὀρίστηκε γιὰ τὲς 8 Σεπτεμβρίου 1837, νὰ δώσουν μιὰ μεγάλη γιορτὴ οἰκογενειακή, ὅπου εἶχαν καλέσει ὅλους τοὺς φίλους των καὶ μεταξὺ τῶν πρώτων τὸ Ραντυέλ καὶ τὸν Γκωτιέ. Ἀμέσως ὅμως ὕστερα ἀπ' τὸ δειπνο ὁ οἰκοδεσπότης εξαφανίστηκε καὶ σὲ λίγο μαθαίναν πὺς εἶχε τρέξει νὰ πάρῃ ἀμάξι γιὰ τὸ Παρίσι. Οἱ προσκεκλημένοι παραξενεύτηκαν πολὺ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀπροσδόκητη φυγῇ του. Μποροῦσε νὰ τοὺς περιμένῃ, ἔλεγαν κάπως πειραγμένοι, καὶ νὰ γυρίσῃ με τοὺς ἄλλους. Σὲ λίγο ὅμως θυμήθηκαν ὅτι ὅλες οἱ θέσεις τῶν ἐπιδατικῶν ἀμαξῶν ἦσαν πιασμένες ἀπ' τὸ πρωὶ κι' αὐτοὶ μόλις εἶχαν κατορθώσει νὰ βροῦν μιὰ γιὰ τὴ νύχτα ἀργά. «Μὴν ἀνησυχεῖτε, τοὺς λέει μ' ἕνα θλιβερὸ χαμό-

Μπαλζάκ, Α. Δουμάς, Σουλιέ, Κα ντε Ζιραρντέν, Λίστ, Ζανέν, Β. Ουγκώ

γελο ἡ κυρία Ουγκώ, ὁ Βίκτωρ ξέρεῖ νὰ βγαίνῃ εὐκολὰ ἀπ' ὅλα τὰ ἐμπόδια. Ἐσεῖς δὲ μπορέσατε νὰ βρῆτε θέσεις γιὰ νωρὶς, αὐτὸς ὅμως εἶναι ἱκανὸς γιὰ πᾶν με κάθε τρόπο ἐκεῖ ποὺ τὸν θέλει...». Μ' αὐτὸ ἐννοοῦσε πὺς ὁ ἀξιόβαλτος σύζυγός της εἶχε πᾶν νὰ δῇ τὴν περίφημη φίλη του, ποὺ δὲν τὴν ἔβλεπε τόσο καιρὸ.

Ἄς ἐπανέλθουμε τώρα σὸς θέμα μας, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἀπαμακρυνθήκαμε κάπως με δευτερεύουσες διηγήσεις. Ὅταν πέθανε ὁ Ραντυέλ, τὸ «Προσκλητήριο», ὄργανο τοῦ Βίκτωρος Ουγκώ, ἔγραφε τὰ ἑξῆς: «Οἱ οἰκετοὶ τοῦ Βίκτωρος Ουγκώ διατείνονται ὅτι ὁ Εὐγένιος Ραντυέλ εἶχε κερδίσει 200.000 φράγκα μόνον ἀπὸ τὴν «Παναγίαν τῶν Παρισίων». Διακόσιαι χιλιάδες φράγκων ἦσαν διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην σημαντικὸν ποσόν. Ἐδημοσίευσε καλὰ, ἀλλὰ καὶ ἀσχημα πράγματα. Ὁ Θεὸς ἄς ἀναπαύσῃ τὴν ψυχὴ του!». Σ' αὐτὸ χρειάζεται κάποια ἐξηγήσῃ. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ἄλλη. Πρῶτα πρῶτα ὁ Βίκτωρ Ουγκώ ποιοῦσε τὰ ἔργα τοῦ πολὺ ἀκριδοῦ κι' ἔτσι ὁ Ραντυέλ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά κέρδιζε κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη ἔχανε. Γι' αὐτὸ λοιπὸν εἶναι ἀδίκῃ ἡ φήμῃ ὅτι ἡ περιουσία τοῦ Ραντυέλ ὀφειλόταν ἀποκλειστικὰ σὴν κυκλοφορία τῶν βιβλίων τοῦ μεγάλου ρομαντιστοῦ.

Ἡ Ἰουλιέττα Ντρούε

ADOLPHE JULLIEN

Ἡ ἑβδομηκονταετηρίδα τοῦ Χάμσου

ΕΝΑΣ ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους συγχρόνους συγγραφείς, ὁ Νορβηγὸς Κνουτ Χάμσουν, γιορτάζει αὐτὲς τὲς ἡμέρες τὴν ἑβδομηκονταετηρίδα του. Τὸ γεγονός αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ περάσῃ ἀπαράτηρητὸ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ὅπου βρίσκουν ἀπὸ ἀπὸ μὲν μικρότερης σημασίας ξένα ἐπικαιρά. Ὁ Κνουτ Χάμσουν εἶναι ἀρετὰ γνωστὸς στὸ ἑλληνικὸ κοινὸ ἀπὸ πραγματικὰ ἐκλεκτὰ μεταφράσεις, πού ἔχουν γίνει στὴ γλῶσσα μας, τῶν περισσοτέρων καὶ καλύτερων ἔργων του. Ἡ ἐντύπωση πού ἔχουν προξενήσει στὸν τόπο μας τὰ διαφορὰ μυθιστορήματά του φτάνει τὰ ὅρια τοῦ ἐνθουσιασμοῦ καὶ δὲν παρουσιάζει πολλὰ ἀνάλογα ἐκδηλώσεις σχετικὰ μὲ τοὺς ἄλλους συγγραφείς. Γιατὶ ὁ Χάμσουν, ἀπάνω ἀπὸ σχολές καὶ τεχντροπίες, εἶναι παρὰ τὸν ἑνα ποιητὴς μὲ διαρκὴ συγκίνηση καὶ δημιουργικὴ ἀνυστή, ἑνας καταπληκτικὸς ζωγράφος τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς μὲ ὅλα τὰ λεπτὰ καὶ πολὺτροπα φανερωμάτῳ τῆς, μὲ ὅλα τὰ ἀλάθευτα γνωρίσματα τῆς καλλιτεχνικῆς ἰδιοσυγκρασίας. Ἐχει κατορθώσει νὰ μᾶς ἀποτυπώσῃ στὰ ἔργα του ὁλοκληρωμένους καὶ ξεκάθαρους τύπους, πού τοὺς ἀγαπᾶμε καὶ τοὺς πονοῦμε γιατί κρατοῦν κατὰ ἀπ' αὐτὸν ἐαυτὸν καὶ γιατί μᾶς ἐπιβάλλονται μὲ τὴν ἀδρότητα τῆς μορφῆς των. Τὸ κυριώτερο προτέρημα τοῦ Χάμσουν εἶναι πῶς στὴ διαγραφή τῶν ἀφηγημάτων του δὲν παύει ἀπὸ πρὶν νὰ ὑποστηρίξῃ ὁρισμένη «θέση» οὔτε νὰ ἐξυπηρετήσῃ μιὰ ἀπ' τὲς πολλὰς ἰδεολογίας: μᾶς παρουσιάζει τὸν ἀνθρώπου γυμνὸ ἀπ' ὅλες τὲς πλευρές του καὶ τὸν ἐξετάζει στὲς πρὸ βαρύτερες καὶ ἀληθινότερες ἐκδηλώσεις τῆς ψυχῆς του. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ ἔργο του στέκει ἀκλόνητὸ καὶ ἡ ἀξία του ἀναγνωρίζεται ὁμοφώνως ἀπὸ τοὺς αὐστηροτέρους κριτικούς. Ἄλλο ἓνα ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα προσόντα τοῦ Χάμσουν εἶναι ἡ μεγάλη παραγωγικότητά του, γιατί ἔχουμε βγῆ παραπάνω ἀπὸ εἰκοσι βιβλία του. Μὲ τὴν εὐκαιρία λοιπὸν αὐτῆς τῆς γιορτῆς πού πιστεύουμε νὰ πάρῃ διεθνή χαρακτήρα, στέλνουμε τὸ θερμότερο χαιρετισμὸν μᾶς στὸ μεγάλο Νορβηγὸ συγγραφέα πού μᾶς εἶναι τόσο γνωστός.

Τὰ βραβεῖα τῆς Ἀκαδημίας

Ἡ Ἀκαδημία μας ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ προκηρύσσει ἀρετὰ γενναῖα βραβεῖα γιὰ συγγραφὴ ἐπιστημονικῶν ἔργων μὲ διάφορα θέματα. Χωρὶς νὰ ἔχουμε τὴν πρόθεση νὰ υποβιβάζουμε τὴν ἀξία τῶν τέτοιας λογῆς ἐργασιῶν, ἐκφορῶμε τὴν ἀπορία μας γιὰ τὴν ἑλλειψὴ φιλολογικῶν βραβείων, διηγημάτων, ποιημάτων κλπ. Μολονότι βέβαια ὁ πραγματικὸς καλλιτέχνης δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀκαδημαϊκὰ ἐπαθλα γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἔργου του, δὲ θάταν ὡστόσο περιττὴ ἡ ὑποστήριξή του ἐκ μέρους ἐνὸς ἐπισήμου σωματείου σὰν τὴν Ἀκαδημία πού δὲν τῆς ἐπιτρέπεται ἄλλωστε νὰ ἀδιαφορήσῃ, ὅπως σήμερα, γιὰ τὴ φιλολογικὴ κίνηση τοῦ τόπου μας. Μὴ λησμονοῦμε κιόλας πὼς ἓνας ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους ὄρους τῆς συγγραφῆς καλῶν ἔργων εἶναι καὶ κάποια ὕλη ἀνεξαρτησία τοῦ τεχνίτη. Τέλος εἶναι κρῖμα σὲ μιὰ χώρα, ὅπου τὸν παλιότερο καιρὸ οἱ ποιητικοὶ διαγωνισμοὶ ἔδιναν καὶ ἐπαιρναν, ν' ἀποτελοῦν μοναδικὸ θέμα τῶν ἀνακοινώσεων τῆς Ἀκαδημίας ἢ ἀρχαιολογία καὶ ἡ δορυτολογία. Τί λέν γι' αὐτὸ οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν γραμμάτων καὶ τεχνῶν στὴ γηραιά Ἀκαδημία μας;

Οἱ εἰκόνες τῶν ὑποψηφίων

Οἱ πόρτες τῶν καταστημάτων, οἱ στυλοὶ, τὰ αὐτοκίνητα, ὅλα τελειοποιεῖται νὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα τῆς πρωτευούσης, ἔχουν γεμίσει ἀπὸ τὲς φωτογραφίες τῶν ὑποψηφίων δημάρχων καὶ δημοτικῶν συμβούλων, ἀνεξαρτήτων καὶ μὴ. Τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι συνηθισμένο σὲ κάθε ἐκλογὴ καὶ ἔχει τὴ σκοπιμότητά του, γιατί ἀνταποκρίνεται στὴν ψυχολογία τοῦ Ρωμοῦ πού ἔχει πάθει ἀπὸ εἰκονομανία. Τὸ κακὸ ὅμως εἶναι πὺ οἱ φωτογραφίες αὐτὲς ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν κολλημένες καὶ ὁλόκληρο μῆνα καμμιὰ φορὰ χωρὶς νὰ λάβῃ κανένας τὴ φροντίδα νὰ τὲς βγάλῃ ἀπὸ κεῖ. Κι' ὅσο καὶ ἂν δίνουν κάποια ποικιλία στὴν ἐμφάνισή, πάντοτε φαίνονται σὰ μιὰ ἀσχημία στὰ μάτια τοῦ διαβάτη. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως ἐλπίζουμε πὼς ὁ κύριος δήμαρχος ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκλογὴ θὰ φροντίσῃ νὰ καθάρσῃ τοὺς τοίχους ἀπὸ τὰ εἰκονογραφημένα αὐτὰ χαρτιά πού δὲ θάχουν πιά κανένα σκοπὸ νὰ βρίσκονται ἐκεῖ.

Τὰ βιβλία τοῦ δημοτικοῦ

Ο κατὰλογος τῶν ἐγκεκριμένων βιβλίων τοῦ δημοτικοῦ σχολείου γιὰ τὴ νέα περίοδο δημοσιεύθηκε ὕστερα ἀπὸ τὴν κρίση τῶν ἀρμοδίων πού εἶχαν διοριστεῖ ἀπὸ καιρὸ γι' αὐτὴ τὴν ἐργασία. Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ τὰ βιβλία εἶναι γραμμένα στὴ δημοτικὴ γλῶσσα, καὶ αὐτὸ ἀποτελεῖ μιὰ εὐχάριστη διαπίστωση μὲσα στὴ σημερινὴ εκπαιδευτικὴ κακομοιρία μας. Σχετικὰ ὅμως διαβάσαμε κάπου μερικὲς διαμαρτυρίες γιὰ τὴ μεροληπτικὴ στάση τῶν κριτῶν πού δὲ λογάριζαν τόσο τὸ περιεχόμενο τῶν βιβλίων ὅσο τὰ ὀνόματα τῶν συγγραφέων. Μολονότι δὲν εἴμαστε βέβαιοι γιὰ τὴ βάση αὐτῆς τῆς καταγγελίας, πού δὲ μπορεῖ ὅσοστός νὰ γίνεται χωρὶς λόγο, φρονοῦμε πὼς οἱ προσωποληψίες τῶν κυρίων κριτῶν μποροῦσαν νὰ περιοριστοῦν σὲ ἄλλα ζητήματα καὶ νὰ μὴ φτάνουν ὡς αὐτὸ τὸ σημεῖο. Γιατὶ βέβαια δὲν φταῖνε σὲ τίποτε τὰ καμμένα τὰ παλαιὰ καὶ πληρώνουν τὰ σφάλματα τῶν εκπαιδευτικῶν μένοντας ἀμόρφωτα καὶ συντελώντας στὴν αὐξήσῃ τῆς ἀγραμματοσύνης. Δυστυχὸς ὅμως στὸν τόπο μας πολὺ λίγη σημασία δίνεται στὸ παιδί πού ἀφίεται νὰ ἀναπτυχθῇ ἀποκλειστικὰ μὲ τὲς δικῆς του ἱκανότητες, χωρὶς καμμιὰ καθοδήγηση καὶ καμμιὰ ἀνώτερη ἐπίβλεψη. Οἱ περισσότεροι δασκάλοι μας εἶναι γνωστὸ σὲ ποῖο βαθμὸ ἐξυπηρετοῦν τὲς νεώτερες ἀπαιτήσεις τῆς παιδείας μᾶς. Τὸ κακὸ ὅμως παραγίνεται καὶ τὴν εἰσαγωγὴ ἀκαταλλήλων βιβλίων γιὰ τοὺς μαθητὲς καὶ ἡ κατάστασις δὲ μπορεῖ νὰ καλύτερῃ μ' αὐτά. Ἀφορμὴ στὸ νὰ ποῦμε τὰ παραπάνω μᾶς ἔδωσε ἡ ἀνεξαρτήτως καταγγελία πού ἀναφέραμε καὶ πού πρέπει νὰ ἐξετασθῇ μὲ κάθε προσοχή. Φοβούμεστε ὅμως πὼς ἡ συγγραφὴ διδασκικῶν βιβλίων στὴν Ἑλλάδα δὲν εἶναι παρὰ μιὰ εἰκόλη βιομηχανία μὲ πολλὰ κέρδη πού ἐξασκεῖται εἰς βάρος τῶν παιδιῶν μας, ὑπὸ τὴν κρατικὴ μάλιστα ἀνοχή.

Γιὰ μιὰ δική μας τέχνη

Εἶναι θλιβερὸ τὸ φαινόμενο πού παρατηρεῖται τὰ τελευταῖα χρόνια στὴν Ἑλλάδα μεταξὺ τῶν φιλολογικῶν

μας κύκλων. Κάθε πνευματικὴ ἐκδήλωση πού μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὴν Εὐρώπῃ γίνεται δεκτὴ μ' ἐνθουσιασμὸ καὶ ἀμέσως τὴν ἄλλη μερὰ βρίσκει μιμητὰς. Κάθε τι τὸ εὐρωπαϊκὸ κατάντησε νὰ θεωρεῖται τὸ μόνο τέλειο. Τίποτε ἄλλο δὲν ὑπάρχει ἐκτὸς ἀπ' τὴ φιλολογία καὶ τὴν τέχνη τῶν ξένων, πού πρέπει μὲ κάθε τρόπο νὰ μεταφτευθῇ καὶ στὴ χώρα μας. Ἔτσι ἔχουμε αὐτὴ τὴν ἀθλία παραγωγὴ βιβλίων καὶ ἔργων τέχνης πού μᾶς ἀφήνουν ὁλότελα ψυχροὺς, ὅταν δὲ μᾶς προκαλοῦν τὴν εἰρωνία καὶ τὸν οἰκτο. Σὲ τέτοια κατασκευάσματα εἶναι φυσικὸ νὰ μὴν ὑπάρχῃ τίποτε τὸ ἀγνὸ καὶ ρωμάλειο, οὔτε ἡ παραμικρότερη δροσιά, οὔτε τὸ ἐλαχιστότερο δέγμα ζωῆς. Ὅλα συμβατικά καὶ ψεύτικα, χωρὶς νὰ δείχνουν μιὰ συμπαθητικὴ προσπάθεια καὶ ἓνα ἀποφασιστικὸ κῆρυγμα τῶν ὧσων μᾶς τριγυρίζουν. Ἡ ἑλληνικὴ φύσις καὶ ἡ ἑλληνικὴ ζωὴ στεροῦνται, λείπει τὰ στοιχεῖα πού χρειάζονται οἱ λόγοι μᾶς γιὰ νὰ φέρουν σὲ φῶς τὰ ἀριστουργήματά τους. Προτιμοῦν λοιπὸν νὰ δανείζονται τοὺς ἥρωές των καὶ τὲς ὑποθέσεις των ἀπὸ ξένα βιβλία ἀμφίβολης ἀξίας παρὰ νὰ ρίξουν ἓνα βλέμμα στὴν πραγματικότητα πού μᾶς περιβάλλει καὶ εἰναίετοιμῃ νὰ μᾶς μιλήσῃ. Πρέπει νὰ καταλάβουν ὅμως πὼς γὰν ἂν ἀδικαί τὸν καιρὸ τοὺς γράφοντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καὶ παρουσιάζοντας στὴ δημοσιότητα τέτοια κατασκευάσματα. Γιὰ νὰ τοὺς προσέξῃ ὁ κόσμος καὶ νὰ τοὺς ἐκτιμῇ, χρειάζεται νὰ δημιουργήσουν μιὰ ἑλληνικὴ τέχνη μὲ ντόπια στοιχεῖα καὶ ὅχι παρμένα ἀπὸ τὸ τελευταῖο εὐρωπαϊκὸ ταχυδρομεῖο.

Εὐχρηστον σκάνδαλο

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΟΥΜΕ μὲ περιέργεια σὲ γνωστὸ ἑβδομαδιαῖο κυκλοφοριακὸ ἔντυπο μερικὲς ἀποκαλύψεις πού γίνονται εἰς βάρος τοῦ μητροπολίτου μιᾶς περιφέρειας τῆς Μακεδονίας. Τὰ καταγγελλόμενα εἶναι τόσο τρομερὰ πού ἀμφιβάλουμε ἂν ἀνταποκρίνονται πρὸς τὴν πραγματικότητα. Τὸ γεγονός ὅμως ὅτι ἐπιτρέπεται στὸν τυχόντα ἐκδότη φυλλαδίων νὰ διασπῇ μὲ τέτοιον τρόπο τὸ ἱερατικὸ ἀξίωμα δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ κινή τὴν χειρότερη ἐντύπωση σ' ἓνα πού πονεῖ πραγματικὰ γιὰ τὴ σημερινὴ κατάντια τῆς κοινωνίας μας. Ὅποιο ἀπ' τὰ δύο καὶ ἂν συμβαίνει, εἴτε δηλαδὴ δὲν ἔχει δίκιο ὁ ἐκδότης τοῦ ἔντυπου εἴτε εἶναι ἀληθινὰ τέτοιος ὅπως χαρακτηρίζεται ἐκεῖ μέσα ὁ μητροπολίτης, τὸ ἀποτέλεσμα θάναί τοῦ ἴδιο θλιβερό. Καὶ στὴ μιὰ περίπτωση καὶ στὴν ἄλλη ἔπρεπε νὰ ἐπέμβῃ ἡ ἀρχὴ καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθεια δίνοντας στὸν καθένα τὸ δίκιο του. Ἡ παράτασις τῆς ἀβεβαιότητας αὐτῆς θάχῃ πάντα κακὰ ἀποτελέσματα. Εἶναι καιρὸς πιά νὰ καταλάβῃ ὁ καθένας μᾶς πὼς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διασπῇ τὴν ὑπόληψιν ἀνωτέρων προσώπων τῆς κοινωνίας καὶ τῆς ἐκκλησίας γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ εὐκόλα κέρδη, οὔτε πάλι χρῶσταιν τίποτα οἱ χριστιανοὶ γιὰ νὰχουν ἀρχηγούς τῶν ἀναξίους ποιμένων, ἂν ἀποδείχτοῦν πραγματικὰ τέτοιοι. Ὅταν δὲ γίνεται τίποτα ἀπ' αὐτὰ, ἂς μὴν ἀποροῦμε γιατί τὸ φηρσκευτικὸ αἰσθηματὶ ἔχει λείψει τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ τὸν περισσότερον λαὸ πού κινδυνεύει νὰ πάρῃ γιὰ πάντα τὸν κατήφορο.

Ὁ προσκοπισμὸς

Ἡ εἰδησις πὼς ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀπένευψε στὸν Ἀγγλὸ στρατηγὸ Βάδεν Πάουελ κάποιο τιμητικὸ μὲτάλλιο, μᾶς ξαναθύμισε τὸ ζήτημα τοῦ προσκοπισμοῦ. Ἐδῶ καὶ λίγα χρόνια ὁ προσκοπισμὸς εἶχε πάει στὸν τόπο μᾶς πολὺ μεγάλη ἔκτασις καὶ φαινόταν πὼς θὰ πηγαινε ὅλο πρὸς τὰ μπρός. Μόλις ὅμως πέρασε λίγος καιρὸς, ὅπως συμβαίνει πάντα, ὁ ἐνθουσιασμὸς ἐξατμίστηκε καὶ ἡ σχετικὴ κίνησις ἐλαττώθηκε σημαντικὰ. Σήμερα δὲ γίνεται παρὰ σπάνια λόγος γιὰ τὸν προσκοπισμὸ πού κοντεύει σχεδὸν νὰ ξεχασθῇ. Ἐγίνε δηλαδὴ ὅτι γίνεται μὲ ὅλες τὲς ιδέες πού μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὲς ἄλλες χώρες καὶ πού τὲς ἐγκαταλείπουμε μόλις μᾶς ἀφήσῃ ὁ πρῶτος ὁστρός. Κι' ὅμως ὁ προσκοπισμὸς, ἂν ἐκἀλλεργεῖτο ἐντα-

τικά ἀπ' ὅσους εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὸν προσέξουν καὶ νὰ τὸν ἐνισχύσουν, θὰ μπορούσε τὰ σώσει ἀπὸ τὴν ἀργὴ καταστροφὴ τῶς παιδιὰ καὶ τόσους νέους πού σήμερα περνοῦν τὸν καιρὸ τους μὲ βλαβερὰς ἀσχολίες καὶ μέσα στὸ δηλητηριαιμένο αἶρα τῶν καφετειῶν. Ὁ προσκοπισμὸς θὰ τοὺς γνώριζε τὴ φύσιν, θὰ τοὺς ἐδίδασκε τὸν ἐνθουσιασμὸ, θὰ τοὺς ἐμύρφωνε τὸ χαρακτῆρα θὰ τοὺς ἐξευγένηζε τὴν ψυχὴ. Καλὸ λοιπὸν θάταν μὲ τὴ νέα σχολικὴ περίοδο νὰ ξαναρχίσῃ ἡ πρώτη δραστήρια κίνησις γύρω ἀπ' αὐτὴ τὴν ἰδέα ὅπου νὰ ριζωθῇ καὶ νὰ καρποφορήσῃ. Φανταζόμεστε πὼς τὸ κράτος δὲν θάχε κανένα λόγο νὰ μὴ συντρέξῃ αὐτὴ τὴν κίνησις πού θὰ τοῦ ἐξασφάλιζε καλοὺς πολίτες γιὰ τὴν αὔριον.

Κι' οἱ καλόγρηες!

ΣΤΗ γυναικεία μονὴ τοῦ Κεχροβουνίου τῆς Τήνου συμβαίνουν ἐκπληκτικὰ πράγματα. Οἱ καλόγρηες ἀπλοῦστα ἔχουν διαρεθῇ σὲ παλαιολιθολογίτισσες καὶ σὲ νεολιθολογίτισσες καὶ δὲν κάνουν ἄλλο τίποτε ἀπὸ τὸ νὰ τσακωνοῦνται. Ἡ καθὲ ομάδα ψάλλει τὲς ἐκκλησιαστικὰς ἀκολουθίας χωριστὰ, ἀνάλογα μὲ τὴν ἡμέρα ὅπου πέφτουν οἱ γιορτῆς, ἢ μιὰ μέσα στὰ κελλιά καὶ ἡ ἄλλη στὸ ναὸ. Ἡ ἡγουμένη, μιὰ γρηὰ ὀγδόνη χρονῶν, βρίσκεται σὲ ἀδυναμία νὰ ἐπιβάλλῃ τάξιν στὲς ὑποταχτικὰς καὶ ἔτσι τὸ κακὸ ἀντὶ νὰ περιορισθῇ ἐξακολουθεῖ νὰ χειροτερεύῃ. Ὡς τώρα θεωροῦσαμε τὲς καλόγρηες ὡς πρῶτοτυπο φρονιμάδας καὶ μ' αὐτὴ τὴ σημασία μεταχειριζόμεστε τ' ὄνομά τους. Μὲ τὰ καμώματά τους ὅμως αὐτὰ μᾶς δείχνουν πὼς πολὺ λίγο διαφέρουν ἀπὸ τὲς κοσμικὰς καὶ πὼς δὲν μποροῦν ποτὲ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν ἐριστικὴν τάσιν τῶν γυναικῶν.

Πυρκαϊὲς καὶ ἀντίξιος

Τὸ φετινὸ καλοκαίρι πολλὰς πυρκαϊὲς ἔγιναν καὶ πολὺς καταστροφὰς προξενήθηκαν στὴν πρωτεύουσα καὶ στὸν Πειραιᾶ. Τὰ συχνὰ αὐτὰ κρούσματα μᾶς βάνουν στὴν ὑποψία πὼς δὲν πρόκειται περὶ τυχαίων πυρκαϊῶν, ἀλλὰ περὶ ἐμπρησμῶν. Καὶ αὐτὸ τὸ σημεῖο ἔπρεπε νὰ νὰ προσεχθῇ ἰδιαίτερα ἀπὸ τοὺς ἀρμοδίους κατὰ τὲς σχετικὰς ἀναρτίσεις. Ἀφήνοντας ὅμως αὐτὰ ἐρχόμεστε στὸ ζήτημα τῶν ἀντλίων πού τὲς περισσότερες φορὲς φτάνουν πολὺ ἄργα στὸ μέρος τῆς πυρκαϊᾶς καὶ φεύγουν χωρὶς κανένα ἀποτέλεσμα. Ἡ ἀνεπαρκεία τους εἶναι ὁλοφάνερη σ' ὅλους καὶ οἱ ὑπηρεσίες τους ἀσχημάντες. Ἄν θέλομε νὰ λέμε πὼς ἔχουμε πυροσβεστικὴ ὑπηρεσία, πρέπει νὰ τὴν ὀργανώσουμε γιὰ νὰναι σὲ θέσιν νὰ φέρῃ θετικὰ ἀποτελέσματα.

Φιλοτεχνικά

Οἱ συλλέκται γραμματισμῶν διέσχονται ἡμέρες συζητήσεων. Ἐπικρατεῖ ἡ ἐξδοσις τῆς σειράς γραμματισμῶν τοῦ ἀνασταθέντος πατρικοῦ Κράτους. Ἡ σειρά θὰ περιλάβῃ δεκατέσσερα, ἐκ τῶν ὁποίων δύο ἀναμνηστικά. Ἡ ἀξία τῶν θὰ ἀναγράφεται σὲ ἰταλικὸ νόμισμα. Τὰ μικρὰς ἀξίας γραμματισμοὶ θὰ ἀπεικονίζον τὴν τιάρα καὶ τὰ κλειδιά, ὅπως τὰ παλαιά. Τὰ ἄλλα θὰ φέρουν ἀναπαραστάσεις τῶν κυριωτέρων μνημείων τοῦ Βατικανοῦ.

Λεβητικὸ Μουσεῖο

ΣΤΟ Βελιγραδί ἔγιναν πρὸ ἡμερῶν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Μουσείου τῆς Συγχρόνου Τέχνης, στὸ ὁποῖον ἔχουν συγκεντρωθῇ τὰ χαρακτηριστικώτερα ἔργα τῶν Νοτιοσλαβῶν ζωγράφων, καθὼς καὶ τῶν γλυπτῶν μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν διάσημον Μέστορβιτς.

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου

Ἡ εἰκόνα τοῦ ἐξωφύλλου μᾶς εἶναι ἔργο τοῦ μεγάλου ζωγράφου Βιζὲ Λεμπρέν καὶ θεωρεῖται ἓνα ἀριστοῦργημα ἀπὸ τὴν διεθνή κριτικὴ.

EDMOND JALOUX

ΤΟ ΔΑΝΤΕΛΛΕΝΙΟ ΣΑΒΑΝΟ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Έκα χρόνια, ο Τζών-Αρθούρ Λένιτς παρέμεινε πιστός στη γυναίκα του. Μ' αυτό θέλω να πω πως την ευγνωμονούσε διότι τον είχε αγαπήσει και διότι τον είχε παντρευθεί. Όταν την πρωτογνώρισε, ήταν την εποχή που η κωμωδία του «Ο φλογερός θάμνος» είχε τη μεγάλη της επιτυχία ήταν ο πρώτος του θρίαμβος, έπειτα από πολλά χρόνια γεμάτα αθλιότητα και μοναξιά. Όρφανός από μικρός, χωρίς χρήματα, σε ηλικία δέκα πέντε χρονών γίνθηκε δημοσιογράφος. Ρεπορτάζ, βιαστικές κούρες στους δρόμους, και μαζί μ' αυτά η σοφία, η πείνα, ο χειμώνας του Λονδίνου, και για να κάνει κάποιο κούραγιο, ένα ποτήρι τζιν έδω κι' εκεί. Αντιμετώπισε όλα, και να πού είχε γράψει θεατρικά έργα, και τώρα «Ο φλογερός θάμνος» τον έκανε με μιάς διάσημο και πλούσιο. Συγχρόνως τον παρουσίαζαν στη μίς Μαργκαρέτ Άνστρουθ, κόρη κάποιου πλούσιου εφοπλιστού, που τον εξωτενύονταν και τον παντρεύονταν σε διάστημα τριών μηνών.

Ο γάμος αυτός υπήρξε μια όμορφη περίοδος της ζωής του Τζών-Αρθούρ Λένιτς. Απλήλυνε με μιάς όλες τις χαρές που δίνουν η πολυτέλεια και η ματαιοδοξία. Οι έχθροι του ισχυρίστησαν ότι δεν υπήρξε συνετός όσον έπρεπε. Τί σημαίνει! Απέκτησε μέγαρο στο Πικαντίλλυ, μιά ιστορική έπαυλη, μιά βίλλα στο Μπράϊτον, σμηνός υπηρετών.

Γρήγορα όμως χόρτασε τη ζωή αυτή και ο Λένιτς δέ θυμόταν πιά τα περασμένα είχε την εντύπωση ότι από χρόνια κατοικούσε στο Πικαντίλλυ. Συνέθετε ακόμα θεατρικά έργα, άλλ' είχε εγκαταλείψει πιά την ιερχή κι' έγραφε εξ επαγγέλματος. Οι επιτυχίες του όμως ήταν μεγάλες.

Στο θέατρο γνώρισε ένα βράδυ τη Μίνα Σούτορ.

Ήταν μιά μικρούλα ήθοποιός, αδύνοστη σαν καλάμι, μελαχροινή σαν ίνδη, με μεγάλα γαλανά μάτια και χέρια πριγκιπικά. Τό ταλέντο δεν της έλειπε. Άνιχε σε μιά έντιμη οικογένεια μικροαστών κι' είχε έναν αδελφό αξιωματικό στο εμπορικό ναυτικό. Ο Τζών-Αρθούρ μαγεύτηκε από δαύτη και της έδωσε ένα ρόλο στην καινούργια του κωμωδία. Μίλησε γι' αυτή στον τον κόσμο κι' όλος ο κόσμος έμαθε ότι ο Τζών-Αρθούρ Λένιτς είχε έναν μεγάλο έρωτα. Ο έρωτας αυτός όμως δεν εύρισκε απήχηση: η μικρή Μίνα ήταν τρομερά τίμια και καμιά από τις φλογερές λέξεις του Τζών-Αρθούρ δεν κατόρθωνε να κλονίση την αρετή της.

— Άν δεν είσατε παντρεμένος, του έλεγε, θα σ' παντρευόμουν εδ-χαρίστως. Άλλά είσθε παντρεμένος!

Αυτό του τό επαναλάμβανε κάθε βδομάδα. Μιά μέρα του είπε:

— Ά! αν η γυναίκα σας πέθαινε, πόσο θα σ' αγαπούσα, Τζών-Αρθούρ!

Ρίγος φρίκης διέτρεξε τον Λένιτς.

Ο Τζών-Αρθούρ ήταν τόσο έρωτευμένος, ώστε θα μπορούσε να χάση το μυαλό του. Άν έρωτευθήκατε ποτέ σας, ξέρετε τί συμβαίνει σε μιά παρόμοια περίπτωση: η έννοια της πραγματικότητας εξατμίζεται, κάθε ανθρώπινη πράξη παίρνει την αξία της από το αίσθημα αυτό, και άνθρωποι που έως χθες φαινότανε ισορροπημένοι γίνονται με μιάς κλέφτες ή δολοφόνοι.

Έτσι η ιδέα να γίνη χήρος, μη-γμένη στο μυαλό του Τζών-Αρθούρ, άσυνείδητα ίσως από τη Μίνα, χωνεύθηκε απ' αυτόν τόσο καλά ώστε, επειδή η Μαργκαρέτ υπέφερε από νευραλγίες, ο άντρας της την συνεβούλεψε με υποκρισία να κάνει ενέσεις μορφίνης. Ό,τι αυτός είχε προβλέψει, συνέβη: αυτή συνήθισε κ' έγινε γρήγορα μορφινομανής. Ο Λένιτς έκανε κι' αυτός κάπου—κάπου μερι-

κές ενέσεις, έτσι γιά να ξεπατά τη γυναίκα του. Τις περισσότερες φορές αυτός την τρυπούσε με τη βελόνα και μιά μέρα από κάποιο άτύχημα—ο! έντελως τυχαίο—η δυστυχισμένη δεν ξύπνησε πιά, επειδή η δόση της ενέσεως ήταν πολύ δυνατή.

Σε κάποια άρρώστια της, η κυρία Λένιτς είχε την ιδιοτροπία να αγοράση ένα ωραιότατο δαντελλένιο σάβανο. Και είχε παρακαλέσει τότε τον άνδρα της να την τυλίξη μ' αυτό σαν θα έφθανε η τελευταία της μέρα. Ο Τζών-Αρθούρ σεβάστηκε απόλυτα την ύστατη αυτή θέληση. Έκλαψε πολύ την Μαργκαρέτ κι' επί δώδεκα μήνες δείχτηκε πραγματικά απαρηγόρητος. Έπειτα όμως παντρεύτηκε τη Μίνα Σούτορ. Κι' επειδή η πρώτη γυναίκα είχε κάνει τη διαθήκη της υπέρ του Τζών-Αρθούρ, η δεύτερη σύζυγος απήλυνε με όλη την άνεσή της κάθε πολυτέλεια.

Δεν ξέρω αν ο Τζών αισθάνθηκε τύψεις. Στο τέλος πίστεψε κι' ο ίδιος ότι η γυναίκα του είχε πεθάνει τυχαία. Έτσι η ευτυχία του στάθηκε ολοκληρωτική. Τρία χρόνια πέρασαν έκτοτε.

Στον τρίτο όμως χρόνο, ο Τζών άρχισε να γίνεται νευρικός, ανήσυχος, σαν κάτι τι έχθρικό ν' απειλούσε την ευδαιμονία του. Έτρεμε σε κάθε θόρυβο, υπέφερε από μυστηριώδεις πιέσεις, η καρδιά του χτυπούσε. Κάποια νύχτα δεν κατόρθωσε ν' αποκοιμηθί. Ήταν η επέτειος του θανάτου της Μαργκαρέτ και η άοριστη ασθένειά του μεγάλωσε τρομαχτικά. Τα μεσάνυχτα άκουσε στο βάθος του μεγάρου χτυπήματα τσεκουριού.

— Ά! σκέφθηκε, τρελλάθηκαν οι υπηρέτες!

Του φάνηκε όμως αδύνατο να καρφώνουν μέσ' στη νύχτα και ο νοῦς του πήγε στους λωποδύτες. Παρ' όλ'ίγο να ξυπνήση τη Μίνα, αλλά φοβήθηκε να την τρομάξη άνώφελα. Πήρε από τό τραπέζι του τό περιστροφό-

του και βγήκε άθόρυβα από τό δωμάτιο.

Στό κατώφλι της πόρτας, σταμάτησε. Ο θόρυβος έρχόταν από την άριστερή πτέρυγα του μεγάρου, που ήταν εγκαταλειμμένη από τό θάνατο της Μαργκαρέτ. Τρέμοντας λιγάκι ο Τζών-Αρθούρ προχώρησε μέσα στο άπέραντο κι' έρημο σπῆτι. Άναβε τά ηλεκτρικά κι' οί μακρινοί αυτοί θόρυβοι γινόντανε πύδ τρομαχτικοί ένόσω τό μέγαρο έφωτιζέτο.

Διέσχισε έτσι μακρούς διαδρόμους, εύρύχωρα σαλόνια· ξανάβλεπε τά στενά και ψηλά παράθυρα, τά ταβάνια, τά παλαιά έπιπλα, τίς ταπεταρίες, τίς μαρμαρίνες προτομές, τά κινέζικα χρωματιστά βάζα και σαν κάποιο προαίσθημα να τον είχε άδράξει, παρατηρούσε όλα αυτά σαν να μην επρόκειτο πιά να τά ξαναδῇ.

Οί θόρυβοι αυτοί τον δῆγγησαν μπρός στην πόρτα του δωματίου όπου είχε πεθάνει η Μαργκαρέτ. Ρίγος τον διέτρεξε και προσπάθησε να γυρίση πίσω. Μά άνοιξε την πόρτα...

Μιά όσμη τον έπνιξε στό λαιμό, μιά όσμη άνοῦσια, ξυνή, μιά όσμη άποσυνθέσεως, σήψεως...

Βιαστικά άναψε τό φῶς. Όπισθοχώρησε με τρόμο κι' άκουσε τά δόντια του να χτυποῦν. Στόν τοίχο του βάθους, ένα μεγάλο ὕφασμα βρισκόταν κρεμασμένο και ο Τζών-Αρθούρ τώρα τό άνεγνώριζε. Ήταν τό δαντελλένιο σάβανο όπου είχε τυλίξει την Μαργκαρέτ. Πιασμένο από δυό σκουριασμένα καρφιά, κηλιδωμένο από μαῦρο αίμα, λεκιασμένο από άκαθαρσίες πρασινωπές, φαινόταν πως κάποιος τό είχε άγγίξει. Ο Λένιτς κοίταζε, κοίταζε. Τό σάβανο αυτό ήταν η καταδίκη του. Οί νεκροί λοιπόν παίρνουν άδεια από τον Ὑψιστο και μπορούν να ξαναγυρίζουν: Ὑπάρχουν λοιπόν φαντάσματα; Άφου η Μαργκαρέτ είχε ξαναφέρει τό σάβανό της στό σπῆτι της, ο Τζών-Αρθούρ ήταν λοιπόν χαμένος και δέ θα γλύτωνε από την εκδίκηση της γυναίκας του... Έτρεμε από φόβο κι' από φρίκη και δεν τολμούσε να στρέψη τό κεφάλι, μήπως δῇ πίσω του μιά μορφή κέρνιη, σκελετώδη, γεμάτη από τά φριχτά θέληγτρα του άλλου κόσμου...

... Και τό πρωί, όταν ένας ὑπηρετής μπῆκε στό δωμάτιο, παρετήρησε στόν τοίχο ένα κομμάτι λευκό δαντελ-λωτό ὕφασμα που έκινείτο άπαλά, και χάμου τό πτώμα του Τζών-Αρθούρ, που κρατούσε ακόμα τό περιστροφό με τό όποιο είχε πετάξει τά μυαλά του.

Μετάφρ. ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑ

ΕΠΙΚΛΗΣΗ

Μέσα στις χαρωπές ζωές τό εῶδερό άνθοκῆπι, γλυκειά μου Νείοτη, έμέστωνες πασίχαρο λουλούδι: της ευτυχίας σου τόνειρο δέν θάμπωνεν η λύπη, και μ' άνθοπέταλα έγραφες του βίου μου τό τραγοῦδι.

Μά σαν έπέρασε η χαρά, του φθινοπώρου η άνία ἦρθε της πίκρας άδερφή και σκύβει άπάνωθέ μου, σαν να ζητάη μεσ' στοῦ βραδίου την τραγική άρμονία η παγωμένη της προῆ να σε μαράνη, άνθέ μου!...

... Κι' έτσι η ζωή μου διάβηκε, λουλούδι ποῦειξε άνθίσει σιόν περιβόλι της χαράς ένα πρωῒνό του Μάρη· χίλιες του ζέφυρου εῶδιες γλυκά τείχαν μεθύσει, κι' ἦρθε αναπάντεχα ο βοριάς, και τό λουλούδι πάει.

Κι' ὡ εῶν άδερφή της Νείοτης μου, παρηγορήτρα Μοῦσα, μ' εῶδερά άνθοκλώναρα τά βήματά σου ζαίνω, να βρῆς ξανά τό δρόμο σου νάρθῆς γλυκογελοῦσα στο πλάι μου παραστάτιστα, τώρα που άργοπεθαίνω.

ΑΛΕΚΟΣ ΦΡΑΓΚΟΣ

ΚΟΝΤΑ ΣΟΥ

Του Ἰμέρου τά τριαντάφυλλα δέν έκοψα κοντά σου μηδὲ του πάθους του σφοδρού τό φλογισμένο άνθό· δέν ξέρω τί με δέιλιαζε πάντα σι' αντίκρυσμά σου, σ' εῶς ποτέ δέν τόλμησα να πῶ πως σ' αγαπῶ.

Βαθειά βαθειά στά μάτια σου ὦρα πολλή ένυπνοῦσα μιά φλόγα άγάπης μυστικής και μιάν αναλαμπή, κι' ἦμουν ο κῆπος που άλλοτε λουλούδια δέν άνθοῦσα και μέσα τώρα μιά άνοιξη θάρχότανε να μπῇ.

ΒΑΣΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ

ΗΘΕΛΑ

1
Ήθελα πάντα νάμεινα μικρό κι' άγνό παιδί που άπ' τό ψυχρό δωμάτιό του εῶς ποτέ δέ βγαίνει και που σκυφτό παράξενά βιβλία φυλλομετρεῖ κι' άπέναντί του τό κυτιῶν παληάτσι άραδιασμένοι.

2
Που έχει μιάν ἡρεμη καρδιά και σά μικρού πουλιῶ δειλή και που ἄλλη δέν εῶνῶρισε γυναίκα απ' τη μαμά του, που ὥρες πολλές σε μιά γωνιά μένει και διόλου δέ μιλάει και κάποια κοῦκλα που αγαπά κρατάει σφιχτά σιμά του.

3
Που τά ψυχρά απογέμματα τά φθινοπώρινά τό δρόμο εῶς κυττάζοντας απ' τό παράθυρό του άγνωστα μέρη σκέφτεται, ταξείδια μακρινά που στά βιβλία του διάβασεν η ποθείς σιῶνός του.

4
Και μιά βραδεία χειμερινή που όλα με χιόνι έχουν σιροῦνεί μεσ' στο ψυχρό και θλιβερό δωμάτιο του πεθαίνει κι' ὡς Ἀρλεκίνος να τό πάρῃ ο χάρος έχει έρδει κι' άπέναντί του τό κυτιῶν παληάτσι συντριμμένοι...

ΠΕΤΡΟΣ ΒΑΛΚΑΛΛΑΣ

ΣΩΤΗΡΗ ΣΚΙΠΗ

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

ΛΗΣΜΟΝΗΜΕΝΕΣ ΜΟΡΦΕΣ

πάρχουν ποιητές που εξακολουθούν να είναι άτυχοι κ' ύστερα απ' το θάνατό τους. Ένας απ' αυτούς, —γιατί στην κακομοιρισμένη την Ελλάδα δε λείπουν οι τέτοιοι, —είναι κι' ο Σπήλιος Πασαγιάννης. Πάνε είκοσι

σχεδόν χρόνια που πέθανε και θάφτηκε στο μυρωμένο, το ποιητικό νησί της Ζάκυνθος, και το έργο του μένει ακόμα σκορπισμένο εδώ κι' εκεί, σε τέτοιο σημείο που, μ' όλη την καλή θέληση που θα είχε κανείς να έρραστη σοβαρά επάνω του, να μην το κατορθώνει. Το σκορπισμά του αυτό ήρθαν κι' οι πόλεμοι να το αποτελειώσουν. Πάντως είναι δυστύχημα που ο αδελφός του ποιητή Κώστας Πασαγιάννης δε δέχτηκε να δώσει το έργο στον εκδότη που το ζήτησε μέσον του μακαρίτη Κώστα Θεοτόκη για να το εκδώσει σε τρεις-τέσσερες τόμους. Οι έρω βέβαια του εκδοτικού αυτού οίκου ήταν σκληροί. Αλλά και να μείνει πάλι τέτοιο έργο θαμμένο στα συρτάρια, δεν είναι τάχα κι' αυτό σκληρό;

Γι' αυτούς τους λόγους και σήμερα, όπως και άλλοτε, θα μιλήσω σχεδόν στα τυφλά, ενόσω στη μοναξιά μου εδώ δεν έχω κανένα έργο του. Δεν έχω ούτε τη συλλογή του «Αντίλαλοι», ούτε το «Νουμά» όπου τυπώθηκαν τα «Ελα να πάμε στο γαλό», οι «Κουδέντες» και κάποια ώραία ποιήματά του, ούτε τα φύλλα της «Ζωής» του κ. Α. Μελαχροινού (Πορφυρογέννητου) όπου είχαν τυπωθεί κομμάτια της πιο στεργής τεχνολογίας του, μετὰ των οποίων κι' ο «Πέτρακας».

Να τι κατώρθωσα μόνο να βρω, ύστερ' από ήμερων ανασκάλεμα της βιβλιοθήκης μου και των χαρτιών μου:

- 1) Τρία κομμάτια του απ' τους «Αντιλάλους» του, τυπωμένα στην «Ανθολογία του Ταγκόπουλου».
- 2) Άλλα τρία απ' την ίδια συλλογή, τυπωμένα στην «Τέχνη».
- 3) Το πνευματικό φύλλο που τύπωσαν «αί Μούσαι» της Ζάκυνθος στο θάνατό του, όπου κι' ένας ακόμα «Αντίλαλος».
- 4) Τα προς έμένα γράμματά του.

Τόσο λίγα. Αυτό λέγεται κατάρ. Κατάρ και για κείνον και για μένα. Για κείνον, γιατί ενώ είμαι ο μόνος που είχα πόθο διάπυρο να γράψω μια πλατεία μελέτη που ν' αξίζει τον κόπο για το έργο του, το τόσο πλούσια ξεχυμένο, δε με βοηθούν οι περιστάσεις να το καταφέρω. Για μένα, γιατί δείχνει την πικρή μου μοίρα. Να είμαι ο αιώνιος περιπλανώμενος και να σκορπώ τα βιβλία μου, τις αγάπες μου, και τη ζωή μου στα τέσσερα άκρα του κόσμου.

Τί να γίνω! Με την ελπίδα όμως πως ο δικός μου πόθος, που έτσι επίμονα και στο πείσμα των εναντιοτήτων γυρεύω να πραγματοποιήσω, γίνη άφορμή στους νέους να συμμαζέψουν το έργο του ποιητή και να το μελετήσουν καλύτερα από μένα, καταπιάνομαι πάλι σήμερα να χαράξω τις γραμμές αυτές.

Και βιάζομαι να το κάνω σήμερα, γιατί αύριο θά είναι πια άργα. Σήμερα μου κάτι μένει ακόμα σαν αντίλαλος της ποίησης αυτής που μ' είχε τόκη για να το εκδώσει σε τρεις-τέσσερες τόμους. Οι έρω βέβαια του εκδοτικού αυτού οίκου ήταν σκληροί. Αλλά και να μείνει πάλι τέτοιο έργο θαμμένο στα συρτάρια, δεν είναι τάχα κι' αυτό σκληρό;

Γι' αυτούς τους λόγους και σήμερα, όπως και άλλοτε, θα μιλήσω σχεδόν στα τυφλά, ενόσω στη μοναξιά μου εδώ δεν έχω κανένα έργο του. Δεν έχω ούτε τη συλλογή του «Αντίλαλοι», ούτε το «Νουμά» όπου τυπώθηκαν τα «Ελα να πάμε στο γαλό», οι «Κουδέντες» και κάποια ώραία ποιήματά του, ούτε τα φύλλα της «Ζωής» του κ. Α. Μελα-

χροινού (Πορφυρογέννητου) όπου είχαν τυπωθεί κομμάτια της πιο στεργής τεχνολογίας του, μετὰ των οποίων κι' ο «Πέτρακας».

Να τι κατώρθωσα μόνο να βρω, ύστερ' από ήμερων ανασκάλεμα της βιβλιοθήκης μου και των χαρτιών μου:

- 1) Τρία κομμάτια του απ' τους «Αντιλάλους» του, τυπωμένα στην «Ανθολογία του Ταγκόπουλου».
- 2) Άλλα τρία απ' την ίδια συλλογή, τυπωμένα στην «Τέχνη».
- 3) Το πνευματικό φύλλο που τύπωσαν «αί Μούσαι» της Ζάκυνθος στο θάνατό του, όπου κι' ένας ακόμα «Αντίλαλος».
- 4) Τα προς έμένα γράμματά του.

Είναι από τα σπάνια περσέγγια στην ποίηση το περσέγγια ενός νέου, ενός παιδιού σχεδόν, όπως ήταν τότε ο

Σπήλιος Πασαγιάννης, να ξεδηλώνεται με τέτοια τόλμη και τέτοια πεποίθηση σε ποιήματα φυσιολατρικά, πλατειά, γεμάτα από τον άέρα της αγροτικής ζωής που έζησε. Η εξωτερική μορφή των τραγουδιών αυτών είναι ή ίδια των δημοτικών τραγουδιών, του γενναίου δεκαπεντασύλλαβου που ζει ακόμα στο στόμα των συγχωριανών του κι' απάνω του πλέκουν τα μοιρολόγια τους. Τα μοιρολόγια μοιρολόγια. Μα δεν έχει και το βάθος των. Ένας νέος όσο και να θέλη να ιδη βαθιά τη ζωή, είν' αδύνατο να το κατορθώσει. Η ζωική φαντασία του όμως φανερώναται εκεί μέσα απερίοριστη. Ξαναζεί μ' αυτήν όλα τα παιδικά του χρόνια που τα πέρασε στον Ταύγετο και με τραγουδάει, τι ανεδάινει στη μνήμη του, άξεκαθάριστα, χωρίς καμιά διαλογή κι' όπως του έρχεται. Τα φαινόμενα και τα πράγματα, τα στοιχεία και τους ανθρώπους, τα βουνά, τους κάμπους, τα δέντρα, τ' άγέρια, τους ήλιους, τα φεγγάρια, τις βροχοποδρες, τα ζώα, τα πουλιά, τους ανεμόμυλους κι' ό,τι τέλος ζει, σαλεύει ή μένει ασάλευτο μέσα στην ξυτάριχη ελληνική ζωή.

Η γλώσσα του είναι κι' αυτή παράτολμη και ζωική σαν τη φαντασία του. Συνθέτει λέξεις, δανείζεται άλλες από ντοπιολαλίες, άλλες από το αρχαίο λεξιλόγιο, άλλες απ' τα δημοτικά τραγούδια και τις βάζει στην άράδα για να προσπαθή να εκφράσει ό,τι έχει να πη γλιώρα, σ' να φοβάται μήν τύχη και το ξεχάσει την άλλη στιγμή, χωρίς να τον γνοιάζει καν μπορεί να σταθή τέτοιο άνακάτωμα. Το ίδιο κάνει και για τις εικόνες. Δεν προφταίνει καλά-καλά να ιδη τη μία και σου παρουσιάζει άμέσως μιάν άλλη, στον άλλο στίχο, στο μεσοστιχο, στον ίδιο στίχο καμιά φορά, σαν κινηματογράφος που ή μηχανή του γυρίζει πολύ γλιώρα. Κι' αυτό τρελάει την προοπτική, κουράζει τα μάτια σε βαθμό που δε βλέπουν στο τέλος στο πανί παρά κάτι τι να κινείται συγχυσμένο και θολό. Ο Σπήλιος Πασαγιάννης ήταν σ' αυτά τα ποιήματα πληθωρικός, όπως είναι όλοι οι διονυσιακοί ποιητές. Και το λάθος αυτό το έκανε, καθώς θά ιδούμε πιο ύστερα και στη κατωπινή του έργα, πότε στη γλώσσα του και πότε στις εικόνες του.

(Συνέχεια εκ του προηγούμενου)

να του άρνηθώ αυτή την ικανοποίηση!... Το φαντάζεσθε! φώναξε με μια χειρονομία διαμαρτυρίας.

Γύρισε το κεφάλι και βυθίσθηκε πάλι κοιτώντας το παιδί του... 'Ο δόκτωρ μπήκε ήσυχα, στάθηκε όρθιος από πίσω από τη Μυρτώ, καρφώνοντας επάνω στον πρίγκιπα ένα βλέμμα άτελεισίας.

Το παιδί τώπιασαν έξαφνα κάτω σπασμοί, τα χεράκια του ύψωθήκανε, τα χείλια του ψιθυρίσανε.

— Μπαμπά... Μυρτώ...

Ο πρίγκιπ έσκυψε στο κρεβάτι του γιου, και κόλλησε τα χείλια του επάνω στο μέτωπο του παιδιού... Κι' ο Καρόλ έβγαλε την τελευταία του πνοή κάτω απ' το φλογερό φιλή του πατέρα του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 10*

Ο πρίγκιπ Milcza έσαβάνωσε μόνος τον το γιό του, χωρίς να θέληση να δεχτή τη βοήθεια κανενός άλλου απ' τη Μυρτώ. Ο μικρός πρίγκιπ, από φόβο μεταδόσεως της νόσου, δε μπορούσε να εκτεθή στη μεγάλη στοά του παρεκκλησιού, όπως είχε γίνει πριν απ' αυτόν με όλους τους Milcza. Έμεινε λοιπόν μ'ες στη μεγάλη άσπρη κάμαρά του, την πλημμυρισμένη από φως, με το κεφάλι γυμμένο σ' ένα προσέφαλο από άσπρο βελούδο και τα μικρά του χέρια ενωμένα πάνω σ' έναν άσημενιο σταυρό.

Αυτός ο σταυρός ήταν εκείνος που είχε δεχτεί τον τελευταίο στεναγμό της κυρίας Έλνάννι. Η Μυρτώ, μόλις τελείωσε το σαβάνωμα, έριξε γύρω της μια ματιά για να ζητήσει έναν έσταυρωμένο. Μα δεν είδε παρά ένα άγαλμα της Παρθένου, ένα μικρό κομψοτέχνημα από έλεφαντόδοντα. Τότε, χωρίς να διστάσει, έβγαλε απ' το στηθόδεσμό της το αγαπητό αναμνηστικό

και το έβαλε μες στα μικρά χέρια που θά σμίγανε σε λίγο τα τρεμάμενα δάχτυλα του πρίγκιπος Milcza.

Τώρα που τα χαρακτηριστικά του ήταν γαληνεμένα, το παιδί είχε ξαναπάρει σχεδόν τη συνθησιμένη του όψη. Αλλά, για πρώτη φορά, ή Μυρτώ άγνιλήθηκε, τώρα που τα μεγάλα μαύρα μάτια του ήταν κλειστά, πως το παιδί έμοιαζε με τη μητέρα του.

Ο πάτερ Joaldy, ο δόκτωρ, ή Καταλία, ή οίκονόμα, που δε φοβόταν πιά μήπως κολλήσει την άρρώστεια, έπλησαν τη σειρά τους για την πένθιμη άγρυπνία. Η Μυρτώ, άφανισμένη από την κούραση κι' από τη συγκίνηση, άποφάσισε να ύποχωρηση στον ίερέα και πήγε να αναπαυθή για λίγες ώρες. Αλλά ξανάφανε πολύ γρήγορα να ξαναπάρη τη θέση της κοντά στο μικρό πλάσμα με το οποίο ή όδυνήρή νύχτα της άγωνίας την είχε ένώσει με ακατάλυτα δεσμά.

Ο πρίγκιπ Milcza δεν άφηνε ούτε για ένα δευτερόλεπτο το νεκρικό θάλαμο, κι' απόθεσε μόνος του μες στην κάσα τη φοδραρισμένη με άσπρο σατέν το σώμα του παιδιού του. Στο άσπρη πρόσωπό του, γλωμό σαν του μικρού πεθαιμένου, μονάχα τα μάτια άφηναν να φαίνεται κάτω απ' τη φριχτή άτελεισία που συνέτριβε την καρδιά αυτού του ανθρώπου.

Η κηδεία έγινε με τη συνθησιμένη τελετή στο παρεκκλησί του πύργου. Για πρώτη φορά ή Μυρτώ είδε κατελημμένο ένα πριγκιπικό ανάκλιτρο... για πρώτη φορά επίσης είδε τον πρίγκιπα Milcza ντυμένον στα μαύρα.

Τα μάτια της νέας κόρης, πρισμένα από τα δάκρυα, καρφώνονταν με μια φλογερή συμπάθεια στην ψηλή σιλουέττα που στεκόταν δρόρθη μπρος απ' όλους! Ακόμα κι' αυτή την ήμερα, που είχε χτυπηθή τόσο βαθιά, ο πρίγκιπ Milcza δεν έλύγιζε το κεφάλι μπροστά στο Θεό του.

Απ' την καρδιά της Μυρτώς ξεπήδησε μια έκρηξη, θερμή κι' όδυνηρή.

— Θεέ μου, λυπήσου τον!... Δόστου τη δύναμη, δόστου την πίστη!

Το μικρό φέρετρο κατεβάσθηκε στο υπόγειο του ναού όπου αναπαύονταν πιά τόσοι Milcza. Αργά, ο πρίγκιπ Agrad τον έράντισε με άγιασμένο νερό... Έπειτα, γυρίζοντας πίσω, άπομάκρυνε με μια επιβλητική χειρονομία όλους όσους

ήταν εκεί, την οίκογένειά του, το ύψηρικό προσωπικό. τους μισθωτές των κτημάτων, και βγήκε γρήγορα, χωρίς να περιμένη να περάση από μπρος του, κατά τη συνήθεια.

Η Μυρτώ, με μια υπερτάτη προσπάθεια ενεργητικότητας, μπόρεσε να σταθή δρόρθη ως εκείνη την ώρα. Αλλά μόλις ανέβηκε στην κάμαρά της έπεσε άπάνω σε μια πολυθρόνα, λιπόθυμη απ' το σωματικό και ψυχικό κάματο, ύστερα απ' αυτές τις τρεις όδυνηρες μέρες όπου μετά την άγωνία του παιδιού είχε παρασταθή στην άγωνία του πατέρα, άφωνη μ' άτρομερή.

Μες στο ζουρασμένο μυαλό της, μες στη δυνατά σφιγμένη καρδιά της ένα αίσθημα κυριαρχούσε αυτή τη στιγμή: μια συμπόνια άπέραντη, σπαραχτική, γεμάτη άγώνια γι' αυτόν τον πατέρα που είχε έννοήσει τη φοβερή συντριβή του, γι' αυτή την ψυχή που θά βρισκόταν μονάχη στον άγωνα της ενάντια στο φριχτό πόνο του χωρισμού... πολύ μονάχη, αλίμονο! άφου είχε άπομακρυνθή απ' το Θεό της!

Και κανένας δε μπορούσε να δοκιμάσει να τον βγάλει απ' αυτή την τρομαχτική μοναξιά, κανένας δε μπορούσε να προσπαθήσει να του μιλήσει για καρτερία... Όχι, μήτε κι' ή μητέρα του ακόμα. Όλη ή καρδιά του είχε δοθεί στο πολυαγαπημένο παιδί, και τώρα που ο Καρόλ δεν ύπληχε πιά, ο πρίγκιπ Milcza έτρεπε να θεωρή τη ζωή σ' α μια τρομερή έρημο.

Μια τύψη άνορθώθηκε έξαφνα στο νου της Μυρτώς, στην άνάμνηση ενός σύντομου μικροπεριστατικού της προηγούμενης ήμέρας. Τη στιγμή που θάβανε το παιδί στην κάσα του, ο πρίγκιπ είχε πάρει τον έσταυρωμένο που ήταν βαλμένος μες στα χέρια του Καρόλ και ρώτησε, σηκώνον- πρὸς τη Μυρτώ τα μάτια του όπου έμενε μια έκφραση βαθυτάτης άτελεισίας:

— Αυτός ο σταυρός σ'άς θυμίζει καμιάν αγαπημένη άνάμνηση;

— Ναι, πρίγκιπ, ήταν στα χέρια της πεθαμένης μάνας μου.

— Ά! ψιθυρίσε δίνοντάς τον σ' αυτή.

Τώρα σκεφτότανε πως θάταν εύτυχισμένος δίχως άλλο αν κρατούσε τον έσταυρωμένο για άνάμνηση του παιδιού του και πως θάπαίρνε την άπόφαση να του τον άφήσει.

(Ακολουθεί)

Και τὸ ἴδιο λάθος τὸ ἐξακολούθησε κι' ὁ μαθητὴς τοῦ Ἀγγέλου Σικελιανός.

Ὁ Σπήλιος ὅμως δικαιολογεῖται. Ἦταν, καθὼς εἶπα, νέος, σχεδὸν παιδί. Δὲ νόμιζε πὼς ἔδινε μ' αὐτὸ τὸ ὥριμο ἔργο του. Ὅμως κι' ἔτσι, οἱ «Ἀντίλαλοι» κινοῦν πάντα ὅλη μας τὴ συμπάθεια γιὰ τὴν ἀπαράμιλλη φρεσκάδα τους. Ὅλ' αὐτὰ ἄλλωστε τὰ στοιχεῖα θὰ τὰ μεταχειρίζοταν ἀργότερα ὁ ποιητὴς μὲ τὴ σοφία τῆς ζωῆς γιὰ ν' ἀγραφε κάποια ἀριστουργήματα. Γιατὶ σπάνια καλλιτέχνης δρίσκεται νὰ τὰ ἔχη ὅλ' αὐτὰ συγκεντρωμένα μαζί. Ὅμως ἡ ἀδικη μοῖρα δὲν ἄφησε νὰ ζήσῃ ὁ ποιητὴς γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ ρυθμιστῇ, νὰ γαληνέψῃ καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς ἐξουσιαστής τῶν φυσικῶν του δώρων κι' ὄχι δέσμιός των, ὅπως φοδοῦμαι πὼς ἀπομείνει.

Πέρω στὴν τύχη λίγους στίχους ἀπὸ ἕναν ἀντίλαλό του:

ΞΕΦΕΓΓΑΡΩΜΑ

Γλυκὰ ξεδαίναςι στὸ βουνὸ τ' δλόγιμο φεγγάρι
Καὶ μὲς στὴν πλάση ἀπλώνεται τὸ φῶς του
Μέσα στὰ δάση, στὶς λογιές τὰ ἱσιώματα
Τ' ἀγριώματα ἡμερεύουνε καὶ τὰ ραδιὰ φαν-
Σὰν οὐρανοπελέκητες κι' ἀνέγγιαχτες κολό-
Σὰ νυχτοπαρώρες ὤθηες οἱ φαγγαροσαῖτες
Διάφανα ξόμπλια ὑφαίνουνε μ' ἀραχνιαστὸ
Τ' ἀνέρα παχνοστήμονα καὶ τ' ἀσημένια

Θὰ μποροῦσε νὰ σταματήσῃ τὸ ποίημά του κι' ἐδῶ καὶ σ' ὅποιον παρακάτω στίχο ἤθελε. Γιατὶ οἱ στίχοι τοῦ εἶναι ἀκριβῶς αὐτὸ πὺν ἤθελα νὰ πῶ: Πινελιές χωρὶς συνοχή, πὺν ρίχνονται ἀπὸ τὸ ζωγράφου τοῦ στὸ πανὶ ὁλοσδιόλου στὴν τύχη κι' ὅπου τὸ βγάλλῃ ἡ ἀκρῆ. Ἡ ἀκρῆ ὅμως τὸ βγάλλει πάντα σὰν ἀπὸ τὰ πρὶν ὑπολογισμένο. Εἶναι ἡ σοφία τοῦ αὐθόρμητου πὺν βοηθάει. Τὸ μεθοῖ ἀπ' τὴ γέψη τῶν φύλλων τῆς φηγῶ τῆς Δωδώνης. Ὁ τρόπος ὁ Πινδαρικός.

Κι' ἐξακολουθεῖ:

Φόρα πρὸς φόρα στὰ βουνὰ καὶ πρὸς τὰ
Λάμπουν κρεμάμενα νερά πὺν λούζονται οἱ
Καὶ λίμνες τρεμοφέγγουνε καὶ μαγναθένειες
Πὺν λὰς καὶ χύνουν λιόλαμπρα συντρίμια
Φωτὰς τὸ ξεφεγγάρωμα, τ' ὁλόφεργο σὰ μὲν,
Φεγγάρι καλοκαιρινὸ, τ' αὐγουστιανὸ φεγγάρι,
Πὺν ξεγελᾷ τὸν τζιτζικὰ κι' ἀρχίζει τὸ
Καὶ στοῦ χωριοῦ τὶς γειτονιὰς ἀράδα πᾶν

Οἱ νιὲς κοπέλλες ὁμορφες καὶ πιάνουν τὶς
[βουλιές τους. . .]

Ὁ Κρυστάλλης, πὺν ὁ νέος τότε Σπήλιος Πασαγιάννης εἶχε γιὰ δάσκαλό του, ἔκανε κάποιον πολὺ διαφορετικὸ. Τὴ ζωγραφιὰ του ἤξερε νὰ τὴν περιορίζῃ ὡς ἐκεῖ πὺν ἤθελε, ὡς ἐκεῖ πὺν ἔπρεπε. Δὲ μεθοῖσε ἀπὸ τὰ λόγια του γιὰ νὰ παρασυρθῇ, μ' ἀκολουθοῦσε τὴ γραμμὴ πὺν χάραιε ἀπὸ πρὶν καὶ δὲν τοῦ ξέφευγε οὔτε στιγμή. Ὁ Σπήλιος ἀπεναντίας ἀκολουθοῦσε τὴ γραμμὴ πὺν τοῦ ρχόταν. Γιὰ νὰ μὲ νοιώσετε τί θέλω νὰ πῶ, δίνω ἕνα ποίημα τοῦ Κρυστάλλη, ὄχι ἀπ' τὰ καλύτερά του:

Η ΠΟΔΙΑ ΤΗΣ ΜΑΡΙΩΣ

Πλένει ἡ Μαριὼ στὸν ποταμὸ, πλένει τὶς
κι' οἱ ὁμορφιὲς τῆς λάμπουνε κι' ἀστράφτουν
ἀράδες τ' ἀσημόκουμπα κι' ἀράδες τὰ
καὶ στὰ καθάρια τὰ νερά τὰ ποδία τῆς
σὰ νᾶναι μὲ τριαντάφυλλα καὶ γάλα ζυμωμένα.
Περνοῦν ἐκεῖθε πιστικοὶ καὶ κυνηγοὶ διαβαίνουν,
κι' ἄλλοι τὴ λέν Λιογέννητη, ἄλλοι τὴ λέν
Πέρασε κι' ἕνας σταυραστὸς, πέρασε ἀπάνω -
καὶ σὰ νὰ νοιάστηκε κι' αὐτὸς τὴν ὁμορφιὰ
χαμήλωσε ὡς τὸν ποταμὸ κι' ἀρπάξει τὴν
Ὁ σταυραστὸς μεσουρανὶς χάθηκε μὲς στ'
Μὲ λίγες μέρες ὕστερα ταράχτηκεν ἡ χώρα,
παγὰνὰ πῆραν τὰ χωριά τοῦ βασιλιᾶ οἱ
καὶ δείχνουνε στὶς λιγερὲς ποδιὰ γεμάτη
καὶ σ' ὅποιες πιάση τὸ κορμί, κι' ὅποιον τὴν
ἐκείνη θὰ τὴν πάρουνε μαζί τους στὸ παλάτι.
Πέρασαν, πέρασαν χωριὰ τοῦ βασιλιᾶ οἱ
δείχνοντας τὴ χρυσὴ ποδιά, κι' οὔτε κι'
νὰ τῆς ταιριάξῃ στὸ κορμί καὶ νὰ τὴν πῇ
Καὶ στῆς Μαριῶς πᾶν τὸ χωριὸ καὶ δείχνουνε
ἀράδα - ἀράδα τὴν ποδιά, καὶ τὴ γυναι-
[σαν ὅλες.

Δὲν εἶναι παρὰ ἕνα παραμῦθ. Ἀλλὰ πόσο ἀποφασιστικὰ καὶ λυτὰ ἐκφρασμένο.

Μὰς συνήθισαν, καὶ τὸ λέμε κι' ἐμεῖς σὰν παπαγάλοι, πὺν ὁ Κρυστάλλης μοιάζει μὲ τὸ Θεόκριτο. Ἐπιπόλαια σύγκριση. Ἄν κοιτάξῃ κανεὶς πὺν προσηκόντως, θὰ ἰδῇ πὺν μόνο μὲ τὸν Ἡσίοδο μπορεῖ νάχῃ κάποια συγγένεια, ὅπως καὶ μὲ τὸν Τζὸν Κῆτς τοῦ Ἐνδυμίωνα. Γιατὶ ἐνῶ δὲν ἔχει τίποτα ἀπ' τὸν παρακμασμένο τρόπο τοῦ Συρακούσιου ποιητῆ, ἔχει τὴν ἀφηγηματικὴ δύναμη τοῦ ποιητῆ τῆς «Ἀσπίδας

τοῦ Ἡρακλῆ», πὺν στὸ «Κέντημα τοῦ μαντηλιοῦ» τὴν θυμίζει μὲ τὸ παραπάνω.

Μὰ σήμερα ὁ λόγος γιὰ τὸ Σπήλιο Πασαγιάννη. Οἱ ἀντίλαλοί του ἦταν λοιπὸν συμπαθητικὰ πρωτόλεια. Ἡ διαφορά εἶναι πὺν ἐνῶ ἄλλοι ἀρχίζουν μὲ ἀνάλατες ρωμάντζες, αὐτὸς ἀρχίζει ἀπ' τὴ φύση, ἀπ' τὴ ζωή. Ἀπ' αὐτὸ μαντεύονταν ὁ ξεχωριστὸς ποιητὴς.

Στὴν Ἑλλάδα ὅμως δὲν ὑπάρχει κριτικὴ καθοδηγητικὴ τῶν βημάτων ἐνὸς νέου καλλιτέχνη. Πρέπει ὁ ἴδιος νὰ περιπλανηθῇ σὲ πλήθια ἄγωνα, καμμιὰ φορά, ἐδάφη, ὡς πὺν νὰ μπορέσῃ μιὰ μέρα νὰ βρῇ τὸν ἑαυτοῦ του.

Γι' αὐτὸ ἡ πρώτη ἐκδήλωσή του νέου Σπήλιου Πασαγιάννη, πὺν ἦταν ἀξιοσημείωτη γιὰ τὴν ἡλικία του, εἶχε μείνει ὁλότελα ἀπαρατῆρητη. Μόνον ὁ τότε φιλολογικὸς κριτικὸς τῆς «Τέχνης» ἔγραφε ἕνα σημειωματάκι, ὁλοσδιόλου πρόχειρο. Κάτι ἄλλο θάπρεπε νὰ τοῦ ἔλεγαν ἀπ' ὅσα τοῦ εἶπεν ἐκεῖνος. Θάπρεπε νὰ τὸν συμβουλέψουν νὰ μελετήσῃ τοὺς ἀρχαίους ἐπικοὺς ἀπὸ τὸν Ὅμηρον ὡς τὸ Βιργίλιο κι' ἀπὸ τὸν Ἡσίοδο ὡς τὸν Ὀβίδιο, γιὰ νὰ διακρίνῃ σιγὰ - σιγὰ τὰ λάθη του. Καὶ θάπρεπε νὰ τοῦ τονίσουν πὺν ἡ σπατάλη εἶναι πρᾶγμα κακὸ καὶ στὴ γλῶσσα καὶ στὶς εἰκόνες καὶ σὲ ὅλα. Ὁ κριτικὸς τοῦ τὴν ἐδικαιολόγησε μ' ἕνα: «Μὰ δὲν εἶναι σπάταλοι παρὰ οἱ πλούσιοι!».

Γι' αὐτὸ ὁ Σπήλιος Πασαγιάννης, χωρὶς κανέναν καθοδηγητὴ, χωρὶς νὰ ξέρῃ καλὰ - καλὰ τί εἶχε φτιάσει κι' ἂν ἔπρεπε νὰ τὸ ἐξακολουθήσῃ ἢ νὰ γυρέψῃ τίποτε ἄλλο, ἄφησε νὰ ἐπηρεαστῇ ἀπ' τὸ περιβάλλον. Ὅτι, ὁμιχλικὸ καὶ ξένο ἀπ' τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ψυχὴ τῆς Ἑλλάδας, εἶχε γίνῃ γιὰ τοὺς τότε ποιητὲς θρησκεία. Οἱ ὁπαδοὶ τῆς μεσουρανοῦσαν. Οἱ Μιράντες, οἱ Λορελάες, τὰ ὑποβλητικὰ τερτίπια, τὰ ἀόριστα, τὰ μυστικόπαθα, τὰ πολλὰ διαλυτικά, τὰ ἄ! τὰ ὦ! καὶ τὰ ἄλλα ἐπιφωνήματα ἦταν στὴν ἡμερησία διάταξη. Καὶ θυμάμαι τὸν ποιητὴ τῶν «Ἀντίλαλων» τὴν ἐποχὴ πὺν τὸν ἐγγώρισα, κατὰ τὸ 1900, πὺν στὶς ἀλλέες ἐκεῖ τοῦ Ζαππείου, στὰ καλοκαιριάτικα δειλινὰ, ἐσταματοῦσε γιὰ νὰ μοῦ ἀπαγγεῖλῃ μὲ κατάνυξη Βερλαϊνικούς στίχους τοῦ Πέτρου Βασιλικῶ, ὄχι βέβαια ἀντιπαθητικούς, μὰ ξένους ἀπ' τὴ δική του τέχνη, σὰν αὐτοὺς:

Τί λέει, τί λέει ἡ καμπάνα;
ἔρμη μου μάνη!
Τί λέει, τί λέει τὸ ἀγέρι;
Ποῖος νᾶν τὸ ἔρη!

Ὁ ἑλληνικὸς ποιητὴς πὺν προμαντεύονταν ἀπ' τοὺς «Ἀντιλάλους» εἶχε χαθῇ. Οἱ νέες θεωρίες, πὺν ξεδιπλώνονταν σὲ κάποιες φιλολογικὲς βεγγέρες καὶ στὸ περιοδικὸ «Τέχνη» γιὰ τὴ νεφελώδη ποίηση, τὸν εἶχαν ἐπιδράσει. Χαμένος μέσα στὶς θεωρίες αὐτὲς ἔζησε κάμποσα χρόνια, γράφοντας τραγούδια ἀπ' τὰ ὁποῖα λίγα ἐδημοσίεψε καὶ πολλὰ ἀπάγγειλε σὲ κύκλους στενούς. Ἐνα σὰν τὸ παρακάτω εἶναι ἀντίλαλος — μακρινώτερος κάπως — τῶν θεωριῶν αὐτῶν. Γιατὶ ὁ ποιητὴς φαίνεται πὺν παλεύει ὁλόένα νὰ ἐλευθερωθῇ καὶ νὰ ξανάρθῃ στὸν ἑαυτοῦ του:

Σπιτάκι τῆς ἀκρολιμνιάς, πὺν οἱ συννεφιεῖς
σὲ κάποιον ἄκρη, ἐξωτικὸ τῆς ἐρημιᾶς λυ-
πὺν ἡ θλίψη μου ἀργοπέρασε στὴ θύρα σου
σὰν τὴ νυφούλα τοῦ νεροῦ παρηγοριὰ νὰ
Σπιτάκι, πὺν λογάκια ἀκοῦν τῆς καλαμιᾶς
σὰ στὸν ἀγέρα ξωτικά μιλάει θλιμένο δεῖλι,
μ' ἐβγάλε πάλι τὸ στρατὶ στὴν ἐρημιούλα
στὴ θύρα σου, πὺν ἐμίλησαν τ' ἀγαπημένα
Καὶ κλαίει στὰ ἐρείπια θλιβερῇ ἡ Ἠχώ τους
ὅπως στὸ βράχο ἐρημικὸ τὸ δάκρυ ἀργόστα-
τὸν ἦχο τοῦ παραμυθιοῦ καὶ κλαῖν τοῦ ἀνέ-
κάτι πὺν ἐπῆρεν ἡ Σιγὴ στὸν ὦμο τῆς καὶ

Τὸ δυστύχημα εἶναι πὺν δὲν ξέρω τὴ χρονολογία τῶν διαφόρων στιχοιργημάτων των γιὰ νὰ ὁδηγηθῶ καὶ παρακολουθῶ τὴν ἐξέλιξή του. Ὡστόσο ἀπὸ τὴν ἀτεχνία του τὸ παραπάνω φαίνεται καθαρὰ πὺν δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ στερνὰ του. Φράσεις καθὼς σ' ἐφέρα ἀντὶ σ' ἐφέραν, στὴν ἐρημιούλα κρήνη ἀντὶ στὴν ἐρημὴ τὴν κρήνη, ἀργοσταλάει ἀντὶ ἀργοσταλάει δείχνουν καὶ αὐτοσχέδιο καὶ τὸ βιαστικὸ. Δείχνουν ἀκόμα πὺν δὲν ἦταν φτιασμένοι γιὰ τὴ σκλαβιά τῆς ρίμας ὅπου προσπαθεῖ νὰ μπᾶσῃ τὰ συναισθηματά του μὲ τὸ στασιμὸ. Ἄλλος Σπήλιος πιά. Ὅχι ὁ πρῶτος, ὁ ἀντρίκιος. Ὅμως εἰκόνες σὰν αὐτῶν τῶν τελευταίων στίχων:

Καὶ κλαῖν τοῦ ἀνέμου οἱ γόοι
κάτι πὺν ἐπῆρεν ἡ Σιγὴ στὸν ὦμο τῆς καὶ

πὺν θυμίζουν Ἀλμπέρ Σαμαῖν τοῦ Cha-riot d' Or, δείχνουν αἰώνια τὸν ποιητὴ μὲ τὸ μεγάλο ταλέντο. Μὰ ἡ θαθεῖα ἑλληνικὴ του φύση τὸν σπρώχνει πάντα πρὸς κάτι ἄλλο καθαρώτερο ἀπ' αὐτό. Τὸ Σολωμὸ, πὺν τὸν διάβασε μικρὸς καὶ δὲν τὸν κατάλαβεν,

Καὶ κλαῖν τοῦ ἀνέμου οἱ γόοι
κάτι πὺν ἐπῆρεν ἡ Σιγὴ στὸν ὦμο τῆς καὶ

πὺν θυμίζουν Ἀλμπέρ Σαμαῖν τοῦ Cha-riot d' Or, δείχνουν αἰώνια τὸν ποιητὴ μὲ τὸ μεγάλο ταλέντο. Μὰ ἡ θαθεῖα ἑλληνικὴ του φύση τὸν σπρώχνει πάντα πρὸς κάτι ἄλλο καθαρώτερο ἀπ' αὐτό. Τὸ Σολωμὸ, πὺν τὸν διάβασε μικρὸς καὶ δὲν τὸν κατάλαβεν,

ΑΠΟ ΤΙΣ «ΚΟΛΧΙΔΕΣ»,

ΤΟ ΜΑΓΙΚΟ ΝΗΣΙ

Ἐγὼ εἰμ' ἐγὼ πὺν πῆγα σὶ τὸ νησί
τὸ μαγικὸ πὺν τ' ὄνειρεύονται ὅλοι,
Τὸ μαγικὸ, τ' ὄνειρεμένο τὸ νησί,
ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι σὰν αἰώνια νύκτα,
ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι κῆπος μὲ λουλούδια
καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ μιλιὲς τραγοῦ-
[δια.

Κι' ὅσες ὑπάρξεις πολυαγαπημένες
κι' ὅσες ὑπάρξεις πὺν ἔλεγα νεκρές,
κι' ὅσες ὑπάρξεις ἄλλες, σκορπισμένες
στ' ἄκρα τῆς Γῆς καὶ πὺν ἔλεγα ποτὲς
δὲ θὰ τὶς συναντοῦσα πιά, τίς βρῆκα
στ' ὄνειραμένο τὸ νησί σὰ μπῆκα.

Κι' ὀνήμερά τους ἡ ἀθώα παιδοῦλα,
κι' ἀνάμεσά τους ἡ παρθενικὴ
τῶν παιδικῶν μου χρόνων ἡ ἀγαποῦ-
[λα,
ἡ πρώτη μου ἀγαποῦλα ἦταν ἐκεῖ. . .
Κι' ἦρθε ἀλαφοῦ σὶ τὸ πλάι τῆς νὰ μὲ
φῆρει.

Πὺν ἔχασα ἴσως γιὰ πάντα τὸ νησί,
τὸ μαγικὸ πὺν τ' ὄνειρεύονται ὅλοι
καὶ πὺν ἐγὼ τῶδε καὶ κι' ἔχω μείνει
[ἐκεῖ,
ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι σὰν αἰώνια σκόλη,
ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι κῆπος μὲ λουλούδια
καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ μιλιὲς τραγοῦδια

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ἀρχίζει νὰ τὸν ξαναδιαβάξῃ πὺν προ-
σεχτικά. Μοιάζει σὰ νὰ γυρεύῃ μὲ τὴ
βοήθειά του νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τ' ἀρ-
πάγια τῆς φραγκορωμεικῆς τέχνης.

Καὶ τώρα γελασμένος ἀπ' τὴν κρι-
τικὴ τοῦ Πολυλά δὲ βλέπει τὸ ἀκίνδυνο
μέρος τοῦ ἔργου τοῦ Σολωμοῦ. (Κι' ἔτσι
περαστικά ποῖς τὸ εἶδε καὶ ποῖς τὸ
βλέπει.). Βλέπει ὅμως τοὺς «Ἐλεῦθε-
ρους Πολιορκημένους» στὴν οὐσία τους
κι' ὄχι στὴν ἐπιφάνειά τους, ὅπως τοὺς
εἶδαν οἱ Τυλπάδοι κι' οἱ Μαρκοράδες.
Κι' αὐτὸ εἶναι κάτι. Φανερώνει τὸ γερό
τοῦ ἐνστιχτο. Ἀπόδειξη τῶν λόγων μου
εἶναι τὸ ἔξης ποίημά του:

ΑΓΑΠΗ

Δεντρί, πὺν ἀνθίζεις στὰ φηλά, ὁ ἀνθός σου
κατὰ τὴν κόρη ὅπου ἔγυρε τὴν ἐρωδιὰ
Τερπνὰ μοῦ ἐκέντησε ἡ φωνὴ τὸ γοῦ καὶ τὴν
τὰ σπλάχνα μου ἀνοῖξαν εὐθύς, μὲρα τῆς
πρὸς τὴ χαρά, πὺν εὐώδης κι' ἀνάντησε ὁ
[αἰθέρας.

Κι' ἦταν σὰ νὰ μὴ χώρισα ἀπὸ χρόνια
μὲ τὸν καθένα καὶ τὴν καθεμιά
καὶ σὰ νὰ συνεχίζαμεν αἰώνια
τὴν ἴδια τὴ ζωὴ μας τὴν παλιά
κι' ἦταν ἀνάμεσό μας σὰ νὰ μὴ
τοῦ χωρισμοῦ τὸ δρόμα εἶχε σταθεῖ.

Ὅμως ποιά ὁργὴ Θεοῦ καὶ ποιά κα-
[τάρα,
ὅμως ποιά ὁργὴ Θεοῦ, κάποιο πρῶτ',
πὺν ξύπνησα μὲ τὴν κρυφὴ λαχτάρα
πὺν ζῶ στ' ὄνειρεμένο τὸ νησί,
εἶδα πὺν μὲ ξανῶριξε σὶ τὴν φρόκη
αὐτοῦ τοῦ κόσμου, — ὦ μαύρη κατα-
[δίκη!

Γι' αὐτὸ πονῶ διπλὰ ἀπὸ τὸν καθένα,
γι' αὐτὸ πονῶ διπλὰ ἀπ' τὴν καθεμιά,
πὺν τοῦ νησιοῦ τοῦ μαγικοῦ εἶναι ξένα
τὰ θέλητρα τὰ τόσα κι' ἡ εὐτυχία,
γι' αὐτὸ μωδὸ τὸν κόσμῳ καὶ τὸν λέω
φυλακή μου καὶ μέρα - νύχτα κλαίω.

Πὺν ἔχασα ἴσως γιὰ πάντα τὸ νησί,
τὸ μαγικὸ πὺν τ' ὄνειρεύονται ὅλοι
καὶ πὺν ἐγὼ τῶδε καὶ κι' ἔχω μείνει
[ἐκεῖ,
ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι σὰν αἰώνια σκόλη,
ὅπου ἡ ζωὴ εἶναι κῆπος μὲ λουλούδια
καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ μιλιὲς τραγοῦδια

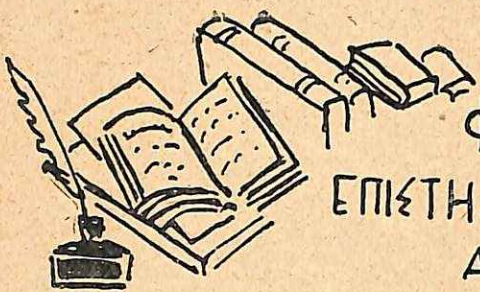
ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

Τὸ ἀγγελικὸ εἶχε μῆνυμα νὰ φέγγῃς φῶς
ἐξήκου ν' ἀφῆνης τὸ κορμί, γιὰ νὰ ντυθῇς
μὲ τὰ περίσσια βάλασμα τοῦ Ἀπρίλη σου
[νὰ ζήσης.

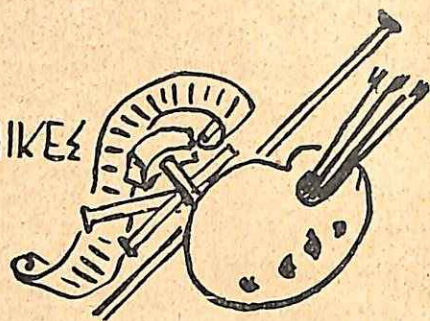
Δῶρο δὲν εἶναι τοῦ χαμοῦ τὸ λάσπερο περιστέρι,
πὺν ἀνοῖξῃ σὰν ἀνθὸς τὰ φτερά κατὰ τὸ
[κάλεσμά σου,
φηλά τὸ πνεῦμα τῆς χαρᾶς σὰν τὴ φωνὴ
τοῦ ἀλάλει.
Τὰ μάτια σου ἔταξαν σ' ἐμὲ τὸ τάμα τῆς
[χαρᾶς μου,
κι' ἀστράφτει μέσα μου, στὸ φῶς, τὸ ἀθά-
[νατο πετράδι.
Παρθένε, ὅπου σὸ λόγῳ σου νοιώθω τῆς γῆς
[τὰ κάλλη,
στὰ μάτια σου εἶναι ἡ χαρὰ τῆς ὅπου δὲν
[ἔχει τέλος.

Στίχος πλατὺς καὶ φυσιολατρικὸς
καθὼς ἰ
Παρθένε, ὅπου σὸ λόγῳ σου νοιώθω τῆς
[γῆς τὰ κάλλη,
Θὰ μποροῦσε νάγαι ἀπὸ τοὺς καλύ-
τερους τοῦ Σολωμοῦ. Μὰ ἡ τέχνη ἡ
προσωπικὴ τοῦ Σπήλιου Πασαγιάννη
λίγο κερδίζει μ' αὐτόν.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ - ΚΑΜΙΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΑΠΟ ΘΛΟΝΤΩΝ ΚΟΣΜΩΝ

Η ΠΟΛΩΝΙΑ δὲν ἔχει Ἀκαδημία ἢ ὁποία νὰ βραβεύῃ τὴ φιλολογικὴ, καλλιτεχνικὴ ἢ ἐπιστημονικὴ παραγωγή τοῦ τόπου.

Τὴν ἔλλειψη αὐτὴ ὁμῶς ἀναπληρώνει θαν-
μάσια μὴ κίνηση ποὺ ἀπλώνεται τῶρα στὶς
κυριώτερες πολωνικὲς πόλεις, οἱ ὁποῖες καθιέ-
ρωνσαν πολλὰ καὶ ἀξιόλογα ἐπαθλὰ τῆς πνευ-
ματικῆς ἐργασίας. Ἀπὸ τὰ «Φιλολογικὰ
Νέα» τῆς Βαρσοβίας παίρνουμε ἕναν κατάλογο
τῶν ἐπαθλῶν αὐτῶν, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπρεπε
ἴσως νὰ ἐμβάλῃ σὲ σκέψεις ὅσους ὀνειρεύον-
ται κἀποιαν ἐνθάρρυνση καὶ ἀποκέντρωση
τῆς πνευματικῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας.

Ἡ πόλις τῆς Βαρσοβίας, λοιπόν, ἐθέσπισε
τρία ἐτήσια ἐπαθλὰ, ἀπὸ 135.000 δραχμῶν
τὸ καθένα, γιὰ τὴν βράβευση ἑνὸς φιλολογι-
κοῦ, ἑνὸς καλλιτεχνικοῦ καὶ ἑνὸς ἐπιστημο-
νικοῦ ἔργου. Τὸ ἐπιστημονικὸν ἐπαθλὸν θὰ
ἀπονειμῇ ὡς ἐξῆς: τὸ 1929 γιὰ μὴ μαθη-
ματικὴ ἐργασία, τὸ 1930 γιὰ νομικὴ, τὸ
1931 γιὰ ἱστορικὴ, τὸ 1932 γιὰ ἐργασία τῶν
φυσικογραφικῶν ἐπιστημῶν καὶ τὸ 1933 γιὰ
γλωσσολογικὴ ἐργασία.

Ὁ δῆμος τοῦ Πόζναν ἔδωσε δύο βραβεῖα:
ἕνα φιλολογικὸ (60.000 δραχμῆς) καὶ ἕνα
καλλιτεχνικὸ (90.000 δραχμῆς).

Ἡ πόλις Λόβνι ἔδωσε δύο βραβεῖα, ἕνα
φιλολογικὸ καὶ ἕνα ἐπιστημονικὸ, ἀπὸ 60.000
δραχμῆς τὸ καθένα.

Ἡ πόλις Λόβνι ἔνα φιλολογικὸ 90.000 δρ.

Ἡ πόλις Βίλνα δύο φιλολογικὰ: ἕνα
45.000 δραχμῶν, ἀπονειμὸν κατὰ τετραε-
τίαν σὲ Πολωνὸν συγγραφέα καὶ ἕνα 15.000
δραχμῶν, ἀπονειμὸν κατὰ διετίαν σὲ ἔργο
γραμμὸν στὴν εβραϊκὴν, λιθουανικὴν ἢ λευ-
κορουθηνικὴν γλῶσσαν.

Ἡ Κρακοβία, ἡ ὁποία θεωρεῖται καλλι-
τεχνικὴ πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, ἔδωσε
ἕνα βραβεῖο 21.000 δραχμῶν γιὰ τὴν βρά-
βευση ἡθογραφικῶν λογοτεχνικῶν ἔργων.
Στὴν Κρακοβία, ἐπίσης, τὸ Δημοτικὸ Θέα-
τρο ἀπονέμει κάθε χρόνο ἕνα ἢ περισσότερα
βραβεῖα σὲ θεατρικὰ ἔργα ἄξια. Ἐφέτος
π. χ. ἀπένειμε τρία βραβεῖα 90.000 δραχμῶν
τὸ καθένα.

Καὶ ὁ κατάλογος ἔχει συνέχειαν.

— ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ οἱ νέοι κυβερνήτες
τῆς ἐπιδιώκουν συστηματικὰ τὴν ὁλοκλη-
ρωση τῆς «λαϊκῆς» Δημοκρατίας τῶν. Μετὰ
τὴν κατάργησιν τῶν θρησκευτικῶν σχολείων,
μετὰ τὸν χωρισμὸ Ἑκκλησίας καὶ Κράτους,
λαμβάνουν τώρα μέτρα γιὰ τὸν περιορισμὸ
τῶν κληρικῶν. Περιορίζουν τὸν ἀριθμὸ τῶν
σπουδαστῶν τῶν ἱερατικῶν καὶ τῆς θεολογι-
κῆς σχολῆς σὲ 500. Οἱ πρὸ ἀδιάλλακτοι ἐξη-
τούσαν καὶ «περικοπή» τοῦ ἀριθμοῦ τῶν
ἡθὺν ὑπαρχόντων χορῶδων.

Σ' ὅσους παρατηροῦν ὅτι 500 κληρικοί
εἶναι λίγοι γιὰ ἕνα πληθυσμὸ 13 ἐκατομμυ-
ρίων, οἱ ἰθὺντες ἀπαντοῦν ὅτι ὁ τουρκικὸς
λαὸς ἀφιέρωνε ἕως τώρα στὴ λατρεία πολλὸν
χρόνον, ὁ ὁποῖος εἶναι πολύτιμος γιὰ τὴν
ἀντιμετώπιση τῶν πρακτικῶν προβλημάτων
τῆς ζωῆς καὶ ὅτι ἡ κατασκευὴ δρόμων καὶ

σιδηροδρόμων εἶναι ὠφελιμώτερη ἀπὸ τὴ δια-
τήρησιν ἱερατικῶν σχολῶν καὶ χορῶδων.

— Εἰς τὴν πόλιν οἱ βιογράφοι τοῦ Σατωμπριάν
μᾶς τὸν παρουσιάζουν ὡς μεγάλον συγγρα-
φέα καὶ ἐξαιρετικὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ διόλου
ὑποδειγματικὸν σύζυγον, τοῦλάχιστον σὲ ζή-
τημα τῆς πιστότητος. Ἐτοί τὸ ὄνομα τοῦ
εἶναι συνδεδεμένο μὲ τὰ ὀνόματα τῶν πολ-
λῶν καὶ ὠραίων φιληνάων του, μεταξύ τῶν
ὁποίων προέχει ἡ μαντὰ Ρεκαμὲ... Ἀλλὰ
ὁ μεγάλος αὐτὸς γόνος τὰ ἐκατέρωθεν τόσον
περίφημα ὥστε ἡ καλὴ του γυναῖκα νὰ γράφῃ
στὶς φίλες τῆς γράμματα σὰν κι'
αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ἀναφέρει ὁ κ. Γκαμπριέλ
Μπουασσύ, σ' ἕνα τελευταῖον ἀρθρο τοῦ στήν
«Κορμμεντιὰ»:

«Ὁ καλὸς Γάτος (ἔτσι τὸν ἐπωνόμαζαν
οἱ οἰκετοὶ του) εἶναι στήν ἐκκλησία. Φοβε-
ρὸν μερικὲς φορές μὴν τὸν ἴδω νὰ πετάξῃ
στὸν οὐρανόν, γιατί ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς εἶναι
πᾶρα πολλὴ τέλειος γιὰ νὰ κατοικῇ αὐτὴν
τὴν κακὴ γῆ καὶ πᾶρα πολλὸ ἄγνός γιὰ νὰ
τὸν θίξῃ ὁ θάνατος. Πόσες ἀφθονες περιουτή-
σεις δὲν μοῦ ἔκλειαν σὲ διάστημα τῆς ἀρρώ-
στειας μου! Τί ὑπομὲν! Τί γλυκύτης!»

— Ο ΡΑΜΟΥΖ, ὁ μεγάλος Ἑλβετογὰλ-
λὸς συγγραφεὺς, πρόκειται νὰ ἐκδόσῃ ἕνα
νέο του ἔργο: «Χωριστικὸς χωρισμός». Τοῦ
ἔργου αὐτοῦ προτάσσει ἕνα γράμμα στὸν
ἐκδότη Μπερνάρ Γκρασσέ, ὅπου ἐκθέτει τὶς
ιδέες του γιὰ τὴν ποίηση, ιδέες πολὺ παρά-
δοξες. Ἰδοὺ δύο ἀπὸ τοὺς ἀφορισμοὺς του:
Δὲν κάνουμε ποίηση παρὰ μὲ τὸ ἀντιποιητικόν.
Δὲν κάνουμε μουσικὴ παρὰ μὲ τὸ ἀντιμουσικόν.

— ΟΙ ΝΕΟΙ κυβερνήτες τῆς Κίνας, θέ-
λοντες νὰ ἐξευρωπαϊσθῶν τὸ οὐράνιον κράτος
τῶν, ἐφήψισαν κ' ἕναν νόμον, ὁ ὁποῖος καθιέ-
ρωνει πλήρη ἰσότητα δικαιοσύνης μεταξύ
ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν. Ἡ ἐφαρμογὴ ὁμῶς
τῆς ἰσοπολιτείας αὐτῆς στὴν Κίνα παρουσιάζ-
ει καὶ μερικὲς ἀπροσδόκητες, ἀλλὰ καὶ λο-
γικὲς πρωτοτυπίες. Ἐτοί, σὲ μὴν τελευτήσια
συνέντευξί του, ὁ κ. Οἰέι Τχο - μιν, προσω-
ρινὸς ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης εἶπε τὰ ἑξῆς:

— Ἀν θέλωμε νὰ ἔχωμε ἴσα δικαιώματα
στὴν Κίνα, πρέπει νὰ τὰ ἔχωμε ἀπολύτως
ἴσα. Οἱ ἄνδρες θὰ ἔχουν τὰ ἴδια δικαιώματα
μὲ τὶς γυναῖκες, οἱ γυναῖκες τὰ ἴδια μὲ
τοὺς ἄνδρες. Καὶ ἀπ' οὗ αἱ σύζυγοι μποροῦν
νὰ ἐγείρουν ἀγωγὴν καὶ νὰ ζητήσουν διατρο-
φήν, δὲν ὑπάρχει κακίανς λόγος γιὰ νὰ μὴν
ἔχουν καὶ οἱ σύζυγοι τὸ ἴδιον προνόμιον.

Καὶ ἐπρόσθεσεν ὁ νεοκινέζος νομοπλάστης
ὅτι ὁ νέος νόμος θὰ ἐπιτρέπῃ στὸν δικαστὴ
νὰ ἐπιδιόκηται διατροφήν ἐπὶ τῇ θάσει τῆς ἐνο-
χλῆς. Ἀν ἐνοχὸς εἶναι ἡ σύζυγος, θὰ πλη-
ρώνῃ αὐτὴ. Ἀν ὁ σύζυγος, αὐτὸς θὰ πλη-
ρώνῃ.

Δὲν ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ ἀρνηθῇ τὴν λογι-
κότητα μὴς τέτοιαις ἀντιλήψεως περὶ ἰσο-
πολιτείας.

— ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ἂν οἱ καὶ αἱ ἡθοποιοὶ
ποὺ ἀνήκουν σὲ θίαν τῆς Κομμεντί Φραν-

σὰς ἔχουν τὸ δικαίωμα νὰ ἐμφανίζονται εἰς
«ὀμιλοῦσας ταινίας», διεκδικεῖται πρὸ ἡμε-
ρῶν σὲ μὴ γενικὴ συνέλευση τῶν μελῶν τοῦ
ἱστορικοῦ θεάτρου.

Προτάσει τοῦ κ. Ἐμὶλ Φάμπρ, γενικοῦ
διαχειριστοῦ, συναφωνήθη διὰ τὰ μέλη τοῦ
θιάσου ἐπιτρέπεται νὰ παίξουν στὸν «ὀμι-
λοῦντα κινηματογράφον», ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ
μὴ μεταβάλουν στὴν κινηματογράφηση οἰωνδῆ-
ποτε ἔργων, κλασσικῶν ἢ νεωτέρων, νὰ συμ-
περιλαμβανῶνται σὲ ρεπερτόριον τῆς Κομμεντί
Φρανσαίς, καὶ νὰ μὴν ἐμφανίζονται παρὰ
ἑνὸς ἢ μίᾳ ἡθοποιοῦ σὲ κάθε ταινία.

— ΕἶΝΑΙ ὁ ἡθοποιὸς ἐργάτης; Τὸ ἀκαν-
θώδες αὐτὸ ζήτημα ἀπασχολοῦσιν ἐννεμὰ δολό-
κληρα χρόνια τοὺς Γάλλους νομικοὺς καὶ τὴν
δικαιοσύνην.

Πρὸ ἐννεμὰ χρόνων, ἡ Σουζάνα Γκρανταί,
ἕνας ἀπὸ τοὺς λαμπρότερους κινηματογραφί-
κους ἀστέρους τῆς Γαλλίας, καθὼς ἐπέστρε-
φεν ἀπὸ τὴν ἐργασία τῆς σὲ σπῆτι, ἐσοκτώ-
θηκε σ' ἕνα αὐτοκινητικὸ δυστύχημα. Ἡ μη-
τέρα καὶ ἡ ἀδελφὴ τῆς ἔκαμαν ἀγωγὴ κ' ἐ-
ζητήσαν 50.000 φράγκα ἀποζημίωση ἢ κα-
θεμιά. Ἡ κινηματογραφικὴ ὁμῶς ἐταιρία
ἀπήντησεν ὅτι, μολονότι ἡ Σουζάνα Γκραν-
ταί ἐπείκερε μισθὸ 192.000 φράγκων τὸ χρόνο,
ἦτο ἀπλὴ ὑπάλληλος τῆς ἐταιρίας καὶ συνε-
πῶς ἐπρεπε νὰ ἀποζημιωθῇ σύμφωνα μὲ τὸν
νόμον περὶ ἀποζημιώσεως τῶν ἐργατῶν.

Δυὸ δικαστήρια ἔλυσαν διαφορητικὰ τὸ ζή-
τημα. Πρὸ ἡμερῶν, τὸ Ἀκρωτικὸν ἐδι-
κλῶσε τοὺς ἐνάγοντας ἀποδεχθὲν τὴν γνώμη
τοῦ εισαγγελέως, ὅτι, δεδομένου πῶς μὴ
καλλιτέχνις ἔλαβε τὴν αὐτοκτονία καὶ τὴν
ἐμπνευσί τῆς σὲ παίξιμόν ἑνὸς ρόλου, κάνει
ἐργασία δημιουργικὴ καὶ δὲν μπορεῖ νὰ θεω-
ρηθῇ ὡς ἐργάτης τῆς σκηνῆς, ὅπως οἱ μηχανι-
κοί, ἡλεκτρολόγοι κλπ.

— ΣΤΗ ΒΙΕΝΝΗ συνεκροτήθη τελευταίως
ἕνα Συνέδριον τῶν Τυφλῶν. Συμμετέσχον 103
ἀντιπρόσωποι 23 Κρατῶν. Οἱ μισοὶ ἀντιπρό-
σωποι ἦσαν τυφλοὶ· οἱ ἄλλοι ἦσαν ἐπιστήμο-
νες ἀνήκοντες σὲ εἰδικὰ ἰνστιτούτα γιὰ τοὺς
τυφλοὺς.

Ἡ ἡμερησία διάταξις τοῦ Συνεδρίου περιε-
λάμβανε θέματα σχετικὰ μὲ τὴν πνευματικὴν
καὶ σωματικὴν ἀγωγὴν τῶν τυφλῶν καὶ μὲ τὴν
πρόληψιν τῶν ὀφθαλμικῶν παθήσεων.

Σπουδαιότητὴν ὑπῆρξεν ἡ συζήτησις γύρω
ἀπὸ τὸ ζήτημα τῆς ψυχολογίας τῶν τυφλῶν.
Ὁ Ἀγγλος ἀντιπρόσωπος Χάλλινταϊν ἐδήλωσε
πῶς δὲν ὑπάρχει καμμίαν διαφορά στὴν ψυχο-
λογία τῶν ἐλαπόντων καὶ τῶν μὴ ἐλαπόντων.
Τὴν ἀποφῇ αὐτῇ ἐπιδιόκησε μὲ θέρη ὁ τυ-
φλὸς καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας Αὐγουστος
Ρομάνολι, τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φλωρεν-
τίας, ὁ ὁποῖος ἐπληροφόρησε τὸ συνέδριον
ὅτι στὴν Ἰταλία οἱ τυφλοὶ τυγχάνουν μόνον
τριτοῦ ἐξουσιοδοτησὶς φοιτήσεως σὲ τέταρτο
ἔτος σπουδῶν μαζὶ μὲ τοὺς ἔχοντας τὴν
ὁρασίαν των.

ALPHONSE KARR

ΟΙ ΓΕΡΟΙ

Ἡ γέροι εἶναι φίλοι ποὺ
φεύγουν, γι' αὐτὸ πρέ-
πει νὰ τοὺς ξεπροβοδί-
ζουμε εὐγενικά.

Τὸ νὰ εἶναι ἕνας γέ-
ρος εὐτυχισμένος ἀπ' τὰ
γεγονοτὰ του καὶ ὑπερή-
φανος ποὺ δὲν εἶναι πιά νέος, αὐτὸ
ἀποτελεῖ μὴ ἀπ' τὶς λεπτότερες εὐχα-
ριστήσεις ποὺ μπορεῖ νὰ αἰσθανθῇ μὴ
καρδιά.

Τὸ νὰ μὴ σέ-
βεται τὰ γερατειὰ
εἶναι σὰ νὰ κατα-
στρέφῃς τὸ πρῶτ'
τὸ σπῆτι ὅπου θὰ
κοιμηθῇς τὸ βρά-
δυ.

Δὲν πρέπει νὰ
ἀποδίδουμε στὰ
γερατειὰ ὅλα τὰ
σφάλματα τῶν γέ-
ρων. Ἐνας γέρος
ποὺ ἀνοηταίνει εἶ-
ναι γεννημένος ἀ-
νόητος. Γι' αὐτὸ
βλέπουμε τόσο
σπάνια γέρους ἀ-
ξιολάγητους, ἐπει-
δὴ λίγοι ἄνθρω-
ποι εἶναι τέτοιοι.

Πρέπει νὰ φερ-
νῶμαστε στοὺς γέ-
ρους μ' ἕνα μῆγμα
σεβασμοῦ ποὺ νὰ
θυμίζῃ ὅτι ὁ γέ-
ρος εἶναι λιγάκι
πατέρας, λιγάκι
παπποῦς, λιγάκι
παιδί.

Πρέπει νὰ ξε-
γελοῦμε τοὺς γέ-
ρους στὴν προσέγ-
γιση τοῦ θανάτου,
ὅπως κάνει καὶ ἡ
φύσις. Κυττάξτε
ἕνα νέο κι' ἕνα γέ-
ρο ποὺ φυτεύουν
δέντρα. Ὁ νέος
φυτεύει δέντρα ἀ-

ρκετὰ μεγάλα καὶ φυτεύει πολλὰ μα-
ζι, γιατί δὲν ἔχει καιρὸ νὰ περιμένῃ.
Ὁ γέρος δὲ βιάζεται, φυτεύει πολὺ
μικρὰ δέντρα καὶ λέει: «Σὲ δέκα χρό-
νια θὰ φᾶμε θανύσια φρούτα».

Μιὰ μέρα συνήτησα στὸν κήπο τοῦ
Λουξεμβούργου τὸν ἀκαδημαϊκὸ Τισσό.
Ἦτανε τότε ὀγδοῆντα ὀκτὼ χρό-
νων. «Φίλε μου, μοῦ λέει, εἶναι και-
ρὸς πιά νὰ φροντίσω γιὰ τὸ μέλ-
λον μου».

Σεμερτζιδη: Μετὰ τὴν λειτουργίαν

Ἡ κοινὴ λογικὴ καλεῖ γέρους χωρὶς
διακρίσιν τοὺς ἄνδρες καὶ τὶς γυναῖκες
ποὺ γεράσαν. Ὁ γέρος θάναί πιδ εὐ-
τυχισμένος καὶ θάναί πιδ πολλὴ ὑπό-
ληψη, ὅταν παραδεχθῇ πῶς ἀνήκει
σ' ἕνα τρίτο φύλο.

Ἄν οἱ νέοι πρέπει νὰ σκέπτονται
ὅτι θὰ γεράσουν, τὸ περιεργὸ εἶναι
ὅτι καὶ οἱ γέροι δὲ λησμονοῦν ὅτι
ὑπῆρξαν νέοι, καὶ μάλιστα ὅτι δὲν τοὺς
ἦταν εὐκόλο νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπ' ὅλα
αὐτὰ ποὺ σήμε-
ρα ὀνομάζουν ἀ-
δυναμίες καὶ ἐλα-
ττώματα.

Οἱ γέροι δὲν
πρέπει νὰ κατα-
κρίνουν καὶ νὰ
καταδικάζουν τὶς
ἀπολαύσεις τῆς
νιότητος, σὰν τὸν
κρασοπατέρα ποὺ
σπάει τὸ ποτήρι
τοῦ ἀφοῦ ἤπιε ἀρ-
κετὰ, ἢ σὰν τὸν
ἐγωϊστὴ ταξειδιώ-
τη ποὺ θολώνει
τὸ νερὸ τῆς πηγῆς
ὅπου ἐσβυσετὴ δί-
ψα του.

Ἄς μὴν τὸ λέ-
με στοὺς νέους,
ἀλλὰ ἂς μὴ ἀφή-
νουμε τοὺς γέρους
νὰ λησμονοῦν ὅτι
τὰ γερατειὰ δὲν
ἀντιπροσώπεύουν
ἀπαραίτητα τὴ σο-
φία.

Μαθαίνετε νὰ
γεράξετε κι' ἀπο-
φεύγετε νὰ μοιά-
σετε μὲ τοὺς καρ-
ποὺς ἐκείνους ποὺ
τοὺς σαπίζει ὁ χρό-
νος χωρὶς νὰ τοὺς
ὠριμάσῃ.

Η ΖΩΗ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΞΕΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΠΑΜΠΕΦ

ΤΟ ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΟ ΔΡΑΜΑ

Ό όρίζοντας του Βουλγαρικού δράματος είναι πολύ στενός, γιά νά μήν πούμε αόχμαντος. Κάμποσες δεκάδες χρόνια τώρα, πού ή Βουλγαρική δραματική λογοτεχνία στέκει στό ίδιο πάντα σημείο, όπου την ήρυν ο Ντρούμεφ. (*) Τό δράμα του «Ιδάνκο» έλαμψε γιά μιá στιγμή, έφύγησες μεγάλες ελπίδες, γιά νάκοιούθει, ύστερα απ' αυτό, άπάτη κι' απογοήτευση. Κανέναν, ύστερα απ' αυτόν, δέν μπόρεσε νά δώσει κάποια ώθηση στό Β. δράμα, νά τό ύψώσει στην περιωπή εκείνη, όπου στέκουν, σάν εθνική κληρονομία, πολλά δραματικά προϊόντα, έξω, σάλλες χώρες. Μπορεί, ως τόσο, ύστερ' από τόν «Ιδάνκο», στή λογοτεχνική εξέλιξη της Βουλγαρίας, νά υπάρχουν κάποια δραματικά έργα μέ κάποια εξέλιξη πρós τά μπρός, μά αυτό δέν έχει ακόμα καμιά εξαιρετική σημασία. Τά δραματικά και σκηνικά στοιχεία στά τελευταία αυτά έργα δέν είναι ακόμα φυσικά, τέτοια ώστε νά μάς αναγκάσουν νά πιστέψουμε, πώς ξεπεράσαμε τό σημείο της απογοήτευσης. Ή αδυναμία τών συγγραφέων πριν από τόν Ντρούμεφ ίδια καππαράλαχη υπάρχει και στις μέρες μας ακόμα, ή, γιά νά μή φανούμε δόλοτελα άρνητικοί, υπάρχει κάποια μικρή πρόοδος, μά τούτη όφειλεται όχι λίγο στην τωρινή μας θεατρική και σκηνική τεχνική και στην έχτέλεση ήθοποιών μέ ταλέντο, πού πολύ υπερέχουν από τούς τοτινούς συναδέλφους τους.

Αντίθετα μέ τή μεγάλη πρόοδο, πού έκανε ή ποίηση κ' ή πεζογραφία, πού τάχα όφειλεται ή στα ομοίότητα τών Β. συγγραφέων στό

έπίπεδο του δράματος; Μήπως τάχα γιάτί τό δράμα είναι ή πιο σύνθετη μορφή καλλιτεχνικής δημιουργίας; Ή γιάτί ο Β. συγγραφέας δέν έχει φτάσει ακόμα στό ύψος εκείνο της καλλιτεχνίας, τό σημείο εκείνο της δεξιοτήτας και της ευχερείας: νά μπορεί νάποκαλύψει και νά συλλάβει τό σφυγμό της ζωής και νά τόν διαμορφώσει στις κωμικές και δραματικές του φόρμες; Ή, ακόμα, γιάτί αντίθετα μέ τή μίμηση πού χαρακτηρίζει τή Β. λογοτεχνία, μιá μίμηση μεγάλης κλίμακας, πού λίγη παρουσιάζει στή μίμηση ξένων προσώπων ή δραματική τέχνη; Και τό ένα και τάλλο. Όπως ο τεχνικός μιμητής δέν είναι δόλοτελα προικισμένος ήθοποιός, έτσι και τό δράμα πού γίνεται κατά μίμηση δέν είναι δόλοτελα έπιτυχημένο δραματικό δημιούρ-

γμα. Όχι μικρό κώλυμα στην εξέλιξη του Β. δράματος είναι ή απομάκρυνση τών Β. συγγραφέων, ξεχωριστά τών νεωτέρων, από τή ζωή και ή προσκόλλησή τους σέ διάφορες νεοκατάστιχες σχολές και σύγχρονες λογοτεχνικές μόδες άμφισβήτησης αισθητικής αξίας. Αν κάποτε οι επιδράσεις αυτές κ' οι μιμήσεις υπήρξαν μιá ιστορικολογοτεχνική ανάγκη, πολλές όφειλονται ευχαριστίες στόν εκπολιτιστικό και διδαχτικό χαρακτήρα της Β. λογοτεχνίας τών πρώτων χρόνων της αναγέννησής της. Μά σήμερα τό πών, σχεδόν, είναι μίμηση και λογοκλοπή σέ μιá τέτια έχταση, πού κάνει έντύπωση στόν ξένους. Όχι πριν από πολύν καιρό στό μεγάλο σλαβικό περίοδικό Slavia, πού βγαίνει στην Πράγα, ο Ρώσος κριτικός Α. Σελήστεφ, κρίνοντας τό βιβλίο του Μπ. Αγγέλωφ «Βουλγαρική Λογοτεχνία», έγραψε: «Ή νέα Β. Λογοτεχνία, από τά πρώτα της βήματα ίσαμε τις μέρες μας, έχει δανειστεί κι' έχει οικειοποιηθεί πολλά στοιχεία από τις ξένες λογοτεχνίες». Ή έπιδεδομένη αυτή, ειδικά γιά τήν κατάσταση της λογοτεχνίας μας έδω και είκοσι χρόνια, δέν είναι καθόλου κολακευτική. Είναι καιρός ή Β. λογοτεχνία νά μπει στην κανονική τροχιά της εξέλιξής της, νά ελευθερωθεί από τή μίμηση, νά πάρει εθνικό χαρακτήρα, νά ηγχεί τό γενέθλιο Βουλγαρικό λόγο, μέ τις μορφές του, τή μουσικότητά του και τις δικές του καλλιτεχνικές αξίες. Μ' αυτόν τόν τρόπο θά τραβήξουμε πολλούς από τή μανία νά μιμούνται, νά δανείζονται, νά οικειοποιούνται ξένα στοιχεία. Θά δημιουργήσουμε γενέθλια, καθάρια λογοτεχνία, ίσως αρκετά πλούσια σέ εξωτερικές, ξένες δυνατόσεις, μά γιομάτη μέ εθνικά στοιχεία και δικό της ύψος. Νά έχτιμήσουμε και νά συγκρίνουμε τά καλλιτεχνικά μας προϊόντα, όχι μέ τις αξίες της ξένης λογοτεχνίας, μά νά τά συγκρίνουμε μέ τούτο: πώς μιλούν αυτά στή Β. ψυχή, πόσο κοντά βρίσκονται στόν γενέθλιο λόγο, καθρεφτίζονται σ' αυτά οι χαρές, οι λύπες, οι πόνοι του λαού και είναι, τάχα, πηγή προσωπικού, όχι δανεισμένου από ξένα πρόσωπα, προϊόντος;

Με μιá ενθάρρυνση και έχτιμηση, μ' αυτήν αποκλειστικά τήν κατεύθυνση, μπορεί νά δημιουργηθεί καθάρια εθνική τέχνη. Και στό επίπεδο του δράματος όχι λιγώτερο ένδιαφέρον είναι τό εξέχ: Είναι τάχα άπόλυτα αναγκαίο νά έχουμε προϊόντα όμοια μέ κείνα, πού έδημιούργησαν ο Σαίξπηρ, ο Ίψεν, ο Χάουπμαν κ. ά.; Ή δική μας πραγματικότητα δέν μπορεί τάχα νά δημιουργήσει ένα δραματογόμο μέ ταλέντο; Νά μιá θεατρική πολιτική ενθάρρυνσης, πού δέ μιλάει γιά συγκράτηση, μά γιά τή δημιουργία γνήσιου Β.

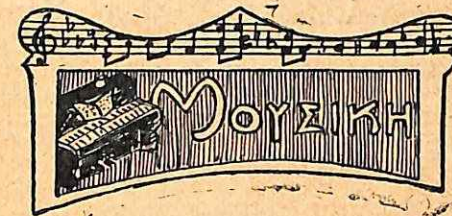
δράματος. Τότες αυτό θά πλαταίνει τόν όρίζοντά του, θά γίνει ικανό νά κυνηγά μεγάλες μορφές, θάχει γνωριστεί μέ τή Βουλγαρική ψυχή, πού θάναί τόσο κοντά του, μά και πάντα τόσο μακριά.

Απ' αυτήν τήν άποψη τά έργα του Π. Γ. Τοντορώφ, του Γιάβωρωφ και τελευταία του του Στ. Κώστωφ, του Ράτσο Στογιάννωφ αποτελούν δώμα πρós τά μπρός.

Υπογραμμίζω: ή Β. λογοτεχνία σήμερα είναι μίμηση σέ τέτια έχταση, ώστε νά έχει υποτιμηθεί σάν εθνική αξία και από τούς ξένους. Δέν είναι σωστό νά γίνονται άνεχτοι και νά ενθαρρύνονται οι διάφοροι αντιπρόσωποι ξένων λογοτεχνικών νεωτερισμών, μά πρέπει νά ζητούμε ανάμεσα στά προϊόντα της τέχνης εκείνα πού μέσα τους καθρεφτίζεται τό Βουλγαρικό πνεύμα, ή βαριά μά ήχηρή Βουλγαρική γλώσσα, πού έχουν δημιουργηθεί στό γενέθλιο έδαφος και πού, χωρίζοντας τις λαϊκές τού έθνους λεπτομέρειες, μπορούν νά ύψωθούν στό ανθρώπινο γενικά πνεύμα. Ξεχωριστά αυτό μπορεί νά ειπωθεί γιά τά προϊόντα της λυρικής ποίησης, τόσο πολλά ποσοτικά, μά τόσο λίγο Βουλγαρικά. Τό ίδιο μπορεί νά ειπωθεί και γιά τό δράμα. Νά υποστηρίχουν όχι νεωτεριστικά, ξερά ιστορικά και βιβλικά δράματα, μά εκείνα πού, μέ τήν πλατιά καλλιτεχνική τους σύλληψη, ανταποκρίνονται είς τό ελάχιστο τών σκηνικών και δραματικών απαιτήσεων.

Μαυτό τό πνεύμα κάθε ενθάρρυνση και κάθε προστασία είναι μιá εθνική ανάγκη.

Μεταφρ. ΤΑΣΟΣ ΒΑΦΕΙΔΗΣ

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΡΙΣΛΕΡ

Έπειτα από άρρώστεια φριχτή δυό δλόκληρων χρόνων πού τόν κράτησε παράλυτο και τόν ανάγκασε ν' άποσυρθεί μακριά από τόν κόσμο πού τόν έδόξασε, πέθανε ο διάσημος γάλλος πιανίστας Εύγένιος Ρίσιερ, ένας από τούς μοναδικούς έρμηνευτάς του Μπετόβεν.

Ο Ρίσιερ, νομίζω, δέν ήλθε είς τήν Ελλάδα. Αλλά τό πρώτο τραβείο στό Κονσέρβατορά. Από ένωρίς έδειξε σημεία της εξαιρετικής ιδιοφυίας του. Γ' αυτό γρήγορα τόν διόρισαν ως προπονητή της χορδίας στό Μπαϊρόιτ. Έκει, στό θαγερικό περιβάλλον, άγάπησε κι' έννοιος τό έργο του μεγάλου γερμανού συνθέτου. Κι' έτσι άργότερα μετέγραψε γιά δυό πιάνο, βοηθούμενος από τόν Αλφρέντ Κορτώ, σχεδόν τά περισσότερα έργα του Βάγνερ, πού οι Παρισινοί τήν εποχήν εκείνην άγνοούσαν.

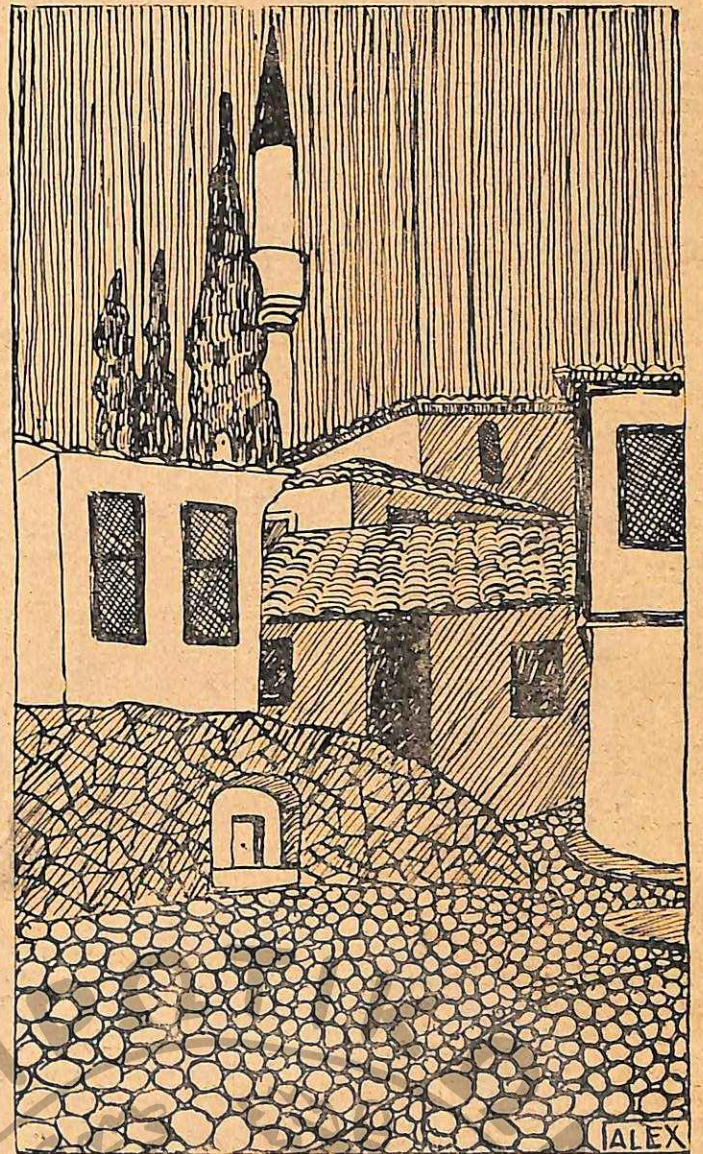
Ίδιως ο Ρίσιερ έγινε πασίγνωστος κ' έπεδλήθη είς τό παγκόσμιο κοινό ως έρμηνευτής του Μπετόβεν. Ίσως ή πνευματική αυτή συγγένεια, πού τόν έκαμε νά έννοήσει βαθειά τό μπετοβενικό έργο και νά τό άποδώσει μέ τόν τελειότερο δυνατό τρόπο, ίσως ή μοίρα

πού υπήρξε τόσοσ άδική, τόσοσ σκληρή γιά τόν συνθέτη της έννάτης συμφωνίας, νά έξηολούπησε και τόν Ρίσιερ, στόν όποιον έπεφύλαξε τό τραγικότερο τέλος.

Οι έκτελέσεις του, όπως αναφέρουν όσοι τόν ήκουσαν, ήτανε πάντοτε μοναδικές. Και τό έτος 1888 θά μείνη άλησιμόνητον είς τόν καλλιτεχνικό κόσμο: τότε ο Ρίσιερ έπαίξε γιά πρώτη φορά είς τήν αίθουσάν Πλέγε 32 συνάτες του Μπετόβεν. Τά φύλλα της εποχής εκείνης αναφέρουν τό γεγονός μέ τά ένθουσιωδέστερα σχόλια.

Τό παίξιμο του Ρίσιερ δέν είχε μονάχα άπαράμιλλη τεχνική: ένέκλειε πρós πάντων ψυχή, αίσθημα πού συνεκλόνηζε τούς άκροατάς, και βαθείαν αντίληψη του παιζομένου έργου. Όπως ο Κορτώ σήμερα, ο Ρίσιερ υπήρξε ο ποιητής του πιάνου. Εύρωστος, δυνατός, μέ μάτια φωτεινά, μέ μέτωπο ευρύ, ο Ρίσιερ ήταν άπλως και γλυκός στους τρόπους. Υπήρξε ή προσωποποίηση της αγαθότητας. Αγαπούσε και ήπεστήριζε κάθε νέο πραγματικό καλλιτέχνη. Ο τραγικός του θάνατος θά άκουσθί μέ λύπη από τούς φίλους της μουσικής.

ΓΕΩΡΓ. Α. ΠΡΑΤΣΙΚΑΣ

Alex. Τό Άχρίαν Τζαμί της Εάννης

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

Φίλε Κύριε Λιανοντά,

Γρηγορίου πονηρία ύψηλότεται.

Ο κ. Ξενόπουλος μέ τήν ολοφάνερη πρόθεση νά μου κάμη έχθροός τούς κριτάς του διαγωνισμού της «Νέας Έστίας»—πράγμα πού δέν τό έπιθυμώ βέβαια, πού αν τό κατώρθωνε όμως έτσι, δέ θά μούκανε μίτη κρύο μήτε ζέστη—γράφει στό τελευταίο φύλλο της «Νέας Έστίας» πώς τάχα εγώ άμφισβήτησα τό κβρος—και μάλιστα τό άνώτερο—αυτής της έπιτροπής.

Φοβερός καλοθελητής και κουτοσμπόλης ο κ. Ξενόπουλος, έδωσε πάλι εξετάσεις της καπατωσύνης του.

Μόνο πού έτσι υποτιμά τήν εύφυία εκείνων πρós τούς όποιους—πραγματικά—αποτείνεται. Κάθε άλλο παρά άμφισβήτησα ή εούγκρινα εγώ τό κβρος της μίας έπιτροπής ή της άλλης. Αλλά είναι δικά του μάγια.

Τό μόνο είναι, πού εγώ δέν βάσταξα νά μήν άπαντήσω στόν κ. Ξενόπουλο, γιά τή

μικρότητα πού είχε νά αποκαλέση τούς κριτάς του διαγωνισμού τών «Ελληνικών Γραμμάτων» περιφρονητικώτατα «ο Α και ο Β», πράγμα πού καθώς τώρα λέει (έτσι μά τό θεό γράφει) τώκαμα..... από λεπτότητα (!), τήν όποία εγώ ο άγεωμέτρης τέτοιας λεπτότητας—δέν μπορώ νά καταλάβω!! Μόλα ταύτα, σ' όλους όσους έτυχε νά παρακολούθουν τήν ιστοριούλα Γαυτή, άφώνω τώρα εγώ—κι' αν άγαπή και ο κ. Γρηγόρης—νά κρίνουν αν—έτσι λέγοντας, έγγώντας και ξελέγοντας—ο κ. Ξενόπουλος δέν κοντεύ νά μάς τή κάμη θάλασσα.

Χαλκίδα

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΑΡΙΠΠΑΣ

ΟΛΙΓΟΣΤΙΧΑ

— Μετά τόν θάνατον του γάλλου εθνομγράφου Ζορζ Κουρτελίν δημιουργείται μιá κενή θέση στην Ακαδημία Γκονγκούρ, γύρω

Alex. Συνοικία Σαρακόβ Εάννης

(*) Βασίλ. Ντρούμεφ. Γεννήθηκε στά 1841 στό Σιούμεν, πέθανε στή Σόφια στά 1901. Σπούδασε στην Λογοτεχνική σχολή της Όδύσσεως και στην Ακαδημία του Κιέβου. Στά 1872 έγκαθίσταται στή Βουλγαρία και είναι ένας από τούς ιδρυτές του «Σωματείου γιά τά Βουλγαρικά Γράμματα» και συντάκτης τού περιοδικού «Πατριώτικη έκδοση» πού έβγαλεν ο ίδιος. Στά 1873 ο Ντ. χειροτονείται επίσκοπος μέ τόν ονομα Κλήμεντ Μπρανίτσοφ ύστερα από τήν άπελευθέρωση της χώρας τν γίνεται μητροπολίτης Τυρνόβου. Πήρε και μεγάλα αξιώματα στην πολιτεία: έγινε δυό φορές ύπουργός της παιδείας.

Στή λογοτεχνία της χώρας του έδωσε: ένα διήγημα «Ή δυστυχισμένη οίκογένεια» (1860) και δυό δράματα. Καλύτερο τό δράμα του: «Ο Ίδάνκο, ο δολοφόνος του Άσεν Ι» (Βασίλ. 1872) σέ 5 πράξεις και μέ υπόθεση ιστορική. Σ. Μ.

ΦΑΝΕΡΩΣΑΤΕ ΚΡΥΜΜΕΝΗ ΩΜΟΡΦΙΑ

Αφαιρέσατε τα ένωκαθίσματα από τους οδόντας

Θέλετε να έχετε λευκότερους, υγιεινότερους οδόντας; Ίδου μία νέα μέθοδος όπως το επιτύχετε. Εάν ζητήτε νεαν ωμορφιά και νέα βελήγητρα, δοκιμάσατε τον νέον τύπον τρόπον.

Ψάσσατε τους οδόντας σας διά της γλώσσας, και θα αισθανθήτε την παρουσίαν επικαθίσματος εν είδος δλισθηρού επιστρώματος.

Είρ' όσον τα επικαθίσματα διατηρούνται επί των οδόντων, το μειδιάμα σας είνε έστερημέ-

νον πάσης χάριτος.

Σήμερον έρευνήθη ή Πέφοντεντ νέον είδος οδοντοπαστας. Αποσυνθέτει τα επικαθίσματα, διατηρεί τους οδόντας στιλπνοτάτους.

Δοκιμάσατε την Πέφοντεντ. Ίδείτε πόσον καθαροί φαίνονται οι οδόντες σας κατόπιν χρήσεως. Όλίγων ημερών χρήσης της οδοντοπαστας ταύτης θα σας καταπειση καθ' ολοκληρίαν περί της αποτελεσματικότητός της.

Αγοράσατε σήμερον την οδοντοπασταν ταύτην.

Pepsodent ΚΑΤΑΤΕΒΕΝ
ΣΗΜΑ

1175

ΠΕΨΟΝΤΕΝΤ ή νέα Αμερικανική οδοντοπαστα.
Γεν. Αντιπρόσωπος Π. ΠΕΡΟΓΑΟΥ, Πλατεία Όμονοίας 3—Αθήνα

ΕΞΕΔΟΘΗ

ΔΡ. ΛΕΒΙΝΣΟΝ
ΖΑΧΑΡΩΦΦ

(Ο μυστηριώδης άνθρωπος
της Εδρώπης)

Η εκπληκτική ζωή
του Έλληνος Κροίσου

ΕΚΔΟΣΙΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

Χρυσ. δραχ. 27 άδει. δραχ. 20

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ "ΧΑΡΑΥΓΗ,"
ΦΙΛΕΛΛΗΝΩΝ 3 ΑΘΗΝΑΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ

ΕΔΡΑ: ΑΘΗΝΑΙ, ΦΕΙΔΙΟΥ 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 2.700.000

Μέτοχοι: Καλλιτέχνη Φιλότεχνοι
ή Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος

ΤΜΗΜΑ ΩΔΕΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΟΔΟΣ ΦΕΙΔΙΟΥ 3
Διδάσκονται άπαντα τά όργανα και μαθήματα Μονωδία, Δραματική, Απαγγελία, Ιστορία Μουσικής, Prima Vista, Ρυθμική σύστημα Dalcroze.

ΕΙΣ ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΜΗΝΑ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Άλεξάνδρας 15
ΔΗΜ. ΧΑΤΖΗΜΜΑΝΟΥΝΑ—Άχαρνών Σουρμελή
ΓΕΡ. ΣΑΛΒΑΝΟΥ—Κεραμειών—Έλυσσινίων
ΛΕΟΝΤΕΙΟΝ ΛΥΚΕΙΟΝ—Τέμετα Πατησίων
ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΡΩΤΟΠΑΤΑ—Πατησίων 306
ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΤΙΔΗ—Παγκρατί
ΑΛ. ΖΕΡΒΟΥ—ΛΑΖΑΡΟΠΟΥΛΟΥ—Καλλιθέα
ΠΑΝ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ—Κηφισιά
Ν. ΜΠΟΡΟΥΝΗ—Πειραιά
Μ. ΠΕΤΡΑΚΗ—Πειραιά
ΜΑΡΚΟΥ και ΜΑΚΡΗ—Ν. Φάληρον
Α. ΨΑΛΤΩΦ—Ν. Φιλαδέλφεια

ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ
> > ΧΑΛΚΙΔΟΣ
> > ΚΟΡΙΝΘΟΥ
> > ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΚΡΗΤΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΑΝΙΩΝ (ΚΡΗΤΗΣ)
ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΩΔΕΙΟΝ ΧΙΟΥ
> > ΒΟΛΟΥ

Μέσος όρος φοιτώντων μαθητών κατ' έτος 2500

ΤΜΗΜΑ ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΠΙΑΝΑ

ΜΟΝΟΙ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΗΜΟΤΕΡΩΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΩΝ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ
BLUTHNER CROTRIAN STEIN WEC NEUMEYER,
SOPH Κ.Α.Π.

ΜΟΥΣΙΚΑ ΤΕΜΑΧΙΑ

Όλα τά κλασσικά, παιδαγωγικά και νεώτερα.
Γίνονται δεκτά ιδιαίτερα παραγγελίαι. Συνεργασία με τους μεγαλύτερους εκδοτικούς οίκους της Εδρώπης

ΜΟΥΣΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

Βιολιά, βιόλες, βιολοντσέλλα, κοντραμπάσσα, μανδολίνα, κιθάρες, όλα τά είδη των πνευστών οργάνων, έξαρτήματα παντός είδους μάνται φλαουμονικών, ρόλοι, πιανόλες, χρονόμετρα κλ.

ΤΜΗΜΑ ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ

Αναλαμβάνει την έκδοσιν μουσικών τεμαχίων και εκδόσεις έργων διαφόρων μουσουργών.

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΚΕΥΩΝ ΚΑΙ ΧΟΡΔΙΣΜΑΤΩΝ

Χορδίζονται, λουστράρονται και επισκευάζονται παντός είδους πιάνο, πιανόλες και μουσικά όργανα από άριστους τεχνίτας.

ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΟΣΜΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟΝ ΔΡΑΧ. 22.500.000
ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΑΧ. 1.522.076.50

ΕΔΡΑ ΕΝ ΒΟΛΩ
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
F I L I A L E S

Τράπεζα Λαρίσης — Λάρισα
Τράπεζα Τρικάλων — Τρίκαλα

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ

Είς όλας τάς πόλεις της Ελλάδος και τάς κυριωτέρας του έξωτερικού
Ταμειυτήριον μέχρι 100.000 δραχ. με 7 ο/ο.—Έκτελεί πάσης φύσεως Τραπεζιτικές εργασίας

"ΒΟΤΡΥΣ," ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΙΝΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΝ ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Κεφάλ. Μετοχικόν και Άποθεματικόν
Δρ. 90.000.000 την 31 Δεκεμβρίου 1927

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΠΡΑΤΗΡΙΟΝ:
ΟΔΟΣ ΑΘΗΝΑΣ ΑΡ. 27α

ΟΙΝΟΙ ΧΥΜΑ: Λευκοί, έρυθροί, γλυκείς, μοςχάτοι

ΟΙΝΟΙ ΕΙΣ ΦΙΑΛΑΣ: Έπιτραπέζιοι επιδόρπιοι, όρεκτικοί, τονωτικοί, ΒΕΡΜΟΥΤ: Έκ παλαιοῦ μοςχάτου Οἶνου ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ: Άπαράμιλλος

ΠΑΛΑΙΟΝ ΑΠΟΣΤΑΓΜΑ ΟΙΝΟΥ "ΒΟΤΡΥΣ,"
ΚΟΝΙΑΚ ΒΟΤΡΥΣ

Έφάμιλλον των καλλιτέρων Γαλλικών Κονιάκ Πωλούνται είς όλα τά κέντρα καταναλώσεως

ΑΓΟΡΑΖΩ γραμματόσημα οίασδήποτε αξίας είς τάς πλέον συμφερούσας τιμάς, άσφράγιστα και σφραγισμένα ΠΡΟΤΙΜΩ ΤΟΝ ΑΝΩ ΤΥΠΟΝ γραμματοσήμου. Δίδω δάνεια επί γραμματοσήμων (συλλογών, στόκ, κλπ.). Ένδιαφέρομαι διά παλαιάς επιστολάς με γραμματόσημα.

ΔΗΜ. Α. ΣΠΑΝΟΣ
Πλατεία Κλαθμῶνος
Όδός Γερμανού Παλαιῶν Πατρῶν

ΠΡΟΣΕΧΩΣ ΚΑΘΕ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Η "ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ,"

ΟΡΓΑΝΟΝ ΑΓΩΝΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΑΓΩΓΙΑΣ

*Έβδομαδιαία Έκθεσείς Πολιτικής, Οικονομικών
και Τέχνης*

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΓΕΡ. ΛΥΧΝΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΤΑΔΙΟΥ 23 Β, Μέγαρον Καραπάνου.

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 68 — 26

Η «ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ» θα δίδει πλήρη και πιστήν την εικόνα της κινήσεως της ελληνικής έβδομάδος σε όλα τά ζητήματα, τά πολιτικά, τά κοινωνικά, τά οικονομικά και τά καλλιτεχνικά.

ΘΑ ΕΙΝΑΙ τελείως ανεξάρτητος από τά κόμματα ή άλλους δεσμούς. Θα μπορεί να λέγει την αλήθειαν είς κάθε περίστασιν, χωρίς περιφράσεις και χωρίς δισταγμούς.

ΘΑ ΓΡΑΦΕΤΑΙ από συνεργάτας ειδικούς, είς τρόπον που να υπάρχει έγγήνησις ότι θα κατέχουν κατά βάθος τό θέμα τους.

ΔΙ' ΑΥΤΟ λέγεται και «ΠΕΙΘΑΡΧΙΑ». Η πειθαρχία έννοείται από τον τίτλον της επιθεωρήσεως ως μέθοδος σκέψεως και ως σύστημα επιδιώξεως της λύσεως των ζητημάτων που τίθενται.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΑ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΕΙΤΕΡΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΩ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και Άποθεματικά Δρ. 1.193.000.000.

Καταθέσεις (τῇ 30ῇ Ιουνίου 1929) » 6.250.000.000.

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

83 ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΡΑΚΤΟΡΙΕΟΝ ΕΝ ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ, 51 MAIDEN LANE
ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Η Έθνική Τράπεζα της Ελλάδος έκτελεί πάσης φύσεως τραπεζικάς εργασίας είς τό έσωτερικόν και τό έξωτερικόν υπό εξαιρετικῶς συμφέροντας όρους.

Δέχεται δε καταθέσεις (είς πρώτην ζήτησιν, επί προθεσμία και ταμειυτηρίου είς δραχμάς και ξένα νομίσματα με λίαν εύνοικά επιτόκια.

**ΑΠΟΚΤΗΣΑΤΕ ΤΗΝ ΣΥΝΗΘΕΙΑΝ ΝΑ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΖΕΤΕ ΤΟ ΠΑΙΔΙ ΣΑΣ**

*Αἱ χαριτωμένες κινήσεις του, τὰ κατωρ-
δώματά του, τῖς κωμικὰς ἐκφράσεις του.*

ΚΑΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟΝ ΕΥΚΟΛΟΝ ΜΕ ΕΝΑ

K O D A K

ἓνα κλίκ! καὶ ἡ φωτογραφία εἶναι ἔτοιμη.

*Καὶ τὸ γέλωμα σου δὲ περιέχῃ αὐτὲς τῖς φω-
τογραφίες δὲ εἶναι εὐχάριστο σήμερα, ἀλλὰ
ἀνεκτίμητον μετὰ ἀπὸ λίγα χρόνια*